

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Mehmet Fatih BAŞTUĞ

KÜRESEL TERÖRLE MÜCADELEDE ABD'NİN YAKLAŞIMI
VE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNİN GEREKLİLİĞİ

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2011

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Mehmet Fatih BAŞTUĞ

KÜRESEL TERÖRLE MÜCADELEDE ABD'NİN YAKLAŞIMI
VE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNİN GEREKLİLİĞİ

Danışman

Doç. Dr. Işıl KAZAN ÇELİK

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2011

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Mehmet Fatih BAŞTUĞ'un bu çalışması, jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Sonem ÖZEL
Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Laila Karam Çelik
Üye : Yrd. Doç. Dr. Bilgi Küçükcan

Tez Konusu: " Küresel terörle mücadelede ABD'nin yaklaşımı
ve uluslararası işbirliğinin gerekliliği "

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi : 10.06/2011

Mezuniyet Tarihi : 16.06/2011

Prof. Dr. Mehmet ŞEN
Müdür

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	iv
ÖZET.....	v
SUMMARY.....	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖRİZM VE TERÖRİZMİN DÖNÜŞÜMÜ

1.1. Terör ve Terörizm.....	4
1.2. Terörizm Türleri	8
1.2.1. Etnik-Ayrılcıkçı Terörizm.....	8
1.2.2. İdeolojik-Siyasi Terörizm.....	9
1.2.3. Dini İstismar Eden Terörizm	10
1.2.4. Devlet Terörizmi	11
1.2.5. Devlet Destekli Terörizm	11
1.2.6. Uluslararası Terörizm.....	12
1.3. Yeni Terörizm	13
1.3.1. Terörizmin İdeolojik Olarak Dini Öğelere Kayması	15
1.3.2. Terör Örgütlerinin Örgütsel Yapısında Değişiklikler	16
1.3.3. Terör Örgütlerinin Taleplerinin Değişmesi	17
1.3.4. Terör Örgütlerinin Şiddeti Daha Fazla Kullanması ve Sivillerin Daha Fazla Zarar Görmesi	18
1.3.5. Terör Örgütlerinin Kitle İmha Silahları Kullanmaları	19
1.3.6. Terör Eylemlerinin Küreselleşmesi.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME VE TERÖRİZM

2.1. Küresel Terörizm Kavramı	21
2.2. Küreselleşmenin Terörizme Etkileri.....	22
2.3. Terörizmin Küreselleşmesi	23

2.3.1. Terörizmin Küreselleşme Nedenleri	23
2.3.2. Küresel Terörün Ortaya Çıkış Süreci	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABD’NİN KÜRESEL TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI

3.1. 11 Eylül Öncesi Dönem Terörle Mücadele.....	29
3.2. 11 Eylül Saldırıları Sonrasında Terörle Mücadele	30
3.2.1. Birinci Dönem (Teröre Karşı Savaş Dönemi)	31
3.2.1.1 Saldırıların Hemen Sonrasında ABD Yönetiminin Söylemleri	33
3.2.1.2 Saldırıları Sonrası Uygulanan Politikalarda Yeni Muhafazakarların Etkisi	35
3.2.1.3 Afganistan Müdahalesi	37
3.2.1.4 Irak Müdahalesi	39
3.2.2. İkinci Dönem (Diplomasi ve Diyalog Dönemi).....	41
3.2.3. Üçüncü Dönem (Uluslararası İşbirliği Dönemi)	44
3.3. ABD’nin Terörle Mücadele Modeline Yönelik Eleştiriler	46
3.3.1. Aşırı ve Orantısız Güç Kullanımı	46
3.3.2. İnsan Haklarına Saygı Duyulmaması.....	47
3.3.3. Terörle Mücadeleyi Salt Askeri Yöntemlerle Sınırlaması	48

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KÜRESEL TERÖRLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

4.1. Küresel Terörle Mücadelede Uluslararası Örgütler	50
4.1.1. Birleşmiş Milletler	50
4.1.1.1 Terörle Mücadele Konusundaki BM Sözleşmeleri	51
4.1.1.2 11 Eylül Sonrası BM’nin Tutumu	52
4.1.1.3 BM Bünyesinde Terörizmle Mücadele Alanında Oluşturulan Yapılar	54
4.1.1.3.1 Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suçlar Ofisi (UNODC).....	54
4.1.1.3.2 Birleşmiş Milletler Suç ve Adalet Araştırmaları Enstitüsü (UNICRI).....	55
4.1.2. Avrupa Birliği	55
4.1.2.1 11 Eylül Öncesi Terörle Mücadele Politikası.....	55
4.1.2.2 11 Eylül Sonrası Terörle Mücadele Politikası.....	56

4.1.2.3 AB Būnyesinde Terörle Mūcadele Amaçlı Faaliyet Gösteren Birimler	59
4.1.2.3.1 TREVI Grubu.....	59
4.1.2.3.2 EUROPOL	60
4.1.3. NATO	62
4.1.3.1 NATO ve 11 Eylül Saldırıları	62
4.1.3.2 Terörizmle Mūcadele Noktasında NATO.....	64
4.2. Terörizmin Finansmanı.....	66
4.2.1. Terörizmin Finansmanı ve BM.....	68
4.2.2. Terörizmin Finansmanı ve AB.....	69
4.3. Küresel Terörle Mūcadelede Uluslararası İşbirliği'nin Önemi.....	70
SONUÇ.....	75
KAYNAKÇA.....	80
ÖZGEÇMİŞ	86

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
APEC	Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği
BR	İtalyan Kızıl Tugaylar
CBRN	Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik veya Nükleer Silahlar
DHKP/C	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi Cephesi
EOKA	Kıbrıslıların Milli Mücadele Örgütü
ETA	Bask Bölgesi Bağımsızlık Hareketi
EUROPOL	Avrupa Polis Ofisi
FATF	Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Çalışma Grubu
FKÖ	Filistin Kurtuluş Örgütü
FLN	Cezayir Milli Kurtuluş Cephesi
IAEA	Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu
ICAO	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü
IMO	Uluslararası Denizcilik Örgütü
INTERPOL	Uluslararası Polis Örgütü
ISAF	Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti
IRA	İrlanda Kurtuluş Örgütü
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
PNAC	Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi
RAF	Alman Kızıl Ordu
RAFC	Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri
SL	Peru Aydınlik Yol Örgütü
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TREVI	Terörizm, Radikalizm, Aşırılık ve Uluslararası Şiddet
UNICRI	Birleşmiş Milletler Bölgeler arası Suç ve Adalet Araştırmaları Enstitüsü
UNODC	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suçlar Ofisi

ÖZET

Bu tezin amacı, küresel terörizmin ortaya çıkışını ve küresel terörizmi meydana getiren yeni terörizm olgusunu incelemek, küresel terörle mücadelede ABD'nin yaklaşımlarını ve uluslararası işbirliği mekanizmalarını ele alarak uluslararası işbirliğinin küresel terörü engellemedeki rolünü ve gerekliliğini ortaya koymaktır. Tezin çıkış noktası, ABD'nin küresel terörle mücadele politikalarının terörü önlemede yetersiz kaldığı ve uluslararası işbirliği ve koordinasyonun küresel terörle mücadelede daha etkin ve başarılı olacağını değerlendirilmesidir.

Bu çalışmada öncelikle terörizmin dönüşümü ele alınmış, yeni terörizmin özellikleri ortaya konulmuştur. Sonrasında küreselleşme ve terörizm arasındaki ilişki incelenmiş ve küresel terör kavramı ele alınmıştır. Ardından ABD'nin özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası ortaya koyduğu terörle mücadele politikalarına değinilmiş ve bu politikalara getirilen eleştiriler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise küresel terörle mücadelede uluslararası örgütler incelenerek işbirliğinin önemi ve gerekliliği vurgulanmıştır.

SUMMARY
UNITED STATES APPROACH TO COMBATting GLOBAL TERRORISM
AND NECESSITY OF INTERNATIONAL COOPERATION

The aim of this thesis is to study the emergence of global terrorism and the phenomenon of new terrorism, to discuss the United States approach to global terrorism and its counter terrorism politics and also to analyze the international co-operation units and to put forward the role and the necessity of international cooperation in preventing global terrorism. The starting point of this thesis is relied on that the United States counter terrorism politics is not effective and the international co-operation will be more efficient.

In this study, the transformation of terrorism and the features of the new terrorism are firstly focused on. Then the relationship between globalizm and terrorism explained and the concept of global terror is studied. After that the counter terror policies of United States especially after the September 11 attacks and the critics of these policies are concentrated on. In the last part, the role of the international organizations in combatting global terrorism and the importance of international co-operation emphasized.

GİRİŞ

Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası ilişkilerde tehdit algılamaları, Soğuk Savaş dönemine göre değişiklikler göstermiştir. Yeni dünya düzeni ile birlikte yeni tehditler ve yeni sorunlar gündeme gelmiştir. Uluslararası ilişkilerin bu yeni güvenlik gündeminde “Terörizm” önemli bir yer tutmaktadır.

Bu dönemde öne çıkan kavramlardan bir diğeri de “Küreselleşme” olmuştur. Küreselleşme hemen hemen bütün alanlarda kendisini göstermiştir. Bu dönüşümden terörizm de etkilenmiş ve küreselleşen terörizm ile birlikte küresel terörizm kavramı ortaya çıkmıştır. Bu dönüşüm içerisinde terörizm, önceki dönemlere göre farklı nitelikler göstermeye başlamış ve bu değişiklikler “Yeni Terörizm” olgusunu ortaya çıkarmıştır.

Yeni terörizm kendisini en açık bir şekilde ilk olarak 11 Eylül saldırılarında göstermiştir. Pek çok açıdan bir milat olarak anılan 11 Eylül, terörizmin tarihi süreci içerisinde en çok ses getiren ve sonuçları itibariyle en uzun süre gündemde kalan terörist saldırı olarak tarihin sayfalarına geçmiştir. 11 Eylül saldırıları, terörizmin artık küresel bir hale geldiğini ve dünyanın neresinde olursa olsun bütün insanları tehdit edebileceğini göstermiştir.

11 Eylül’ün ortaya çıkardığı önemli sonuçlardan biri de, uluslararası ilişkilerde küresel terörizmle mücadeleyi öne çıkaran yeni dış politika yaklaşımlarını beraberinde getirmesidir. Saldırılarından en büyük ölçüde etkilenen başta ABD olmak üzere bir çok devlet ve NATO, BM, AB gibi uluslararası bir çok yapı, saldırılardan sonra terörizmi güvenlik algılamalarının ilk sıralarına yerleştirmişler ve dış politikalarını bunun üzerine dizayn etmişlerdir.

11 Eylül saldırıları sonrası bütün dünya tarafından merakla beklenen en önemli konu ABD’nin bu saldırılara nasıl bir karşılık vereceği ve nasıl bir mücadele izleyeceği olmuştur. ABD, kendi topraklarında yaşadığı derin şokla birlikte, saldırılara, hızlı ve duygusal tepkiler vermiştir. Küresel terör örgütlerine ve teröristleri barındıran veya destek sağlayan devletlere yönelik sert söylemlerin ardından, sırasıyla Afganistan ve Irak müdahaleleri gelmiş, 11 Eylül sadece bir terörist saldırı olmaktan öteye geçerek, dünyanın kaderini belirleyen ve ABD tarafından bir koz ve araç olarak kullanılan önemli bir argümana dönüşmüştür.

Yeni terörizmle mücadele de izlenmesi gereken mücadele metotları da yeni olmak zorundadır. Bununla birlikte, ABD'nin izlediği politikalara bakıldığında, yeni bir mücadele stratejisinin ortaya konulmadığı, terörizmi salt askeri güç kullanarak bastırdığı gözlenmektedir. Bu yaklaşım başarılı olamamış ve ABD'nin mücadele yöntemlerine yönelik bir çok eleştiriyi beraberinde getirmiştir. Bu eleştirilerin başında ABD'nin uluslararası hukuk kurallarına uymadığı, insan haklarına saygı göstermediği, aşırı ve orantısız güç kullandığı ve sivililerin mağdur olmasına sebep olduğu gelmektedir.

Bu tezde, öncelikle terörizm ve yeni dönemle birlikte terörizmin dönüşümü üzerinde durularak küreselleşmenin terörizm üzerindeki etkileri ve terörizmin küreselleşmesi anlatılmaya çalışılmıştır. Sonrasında, ABD'nin, özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası takip ettiği politikalara değinilerek, bu politikalara getirilen eleştiriler öne çıkarılmıştır. Bu tez, ABD'nin küresel terörle mücadele yönteminin olumsuz sonuçlarını ortaya koymaya çalışarak, küresel terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin önemine ve gerekliliğine değinmiştir. Bu amaçla uluslararası örgütler ve işbirliği mekanizmaları üzerinde durulmuştur.

Tez dört ana bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. “Terörizm ve Terörizmin Dönüşümü” başlıklı birinci bölümde, başta genel olarak terör, terörizm ve terörizm türleri üzerinde durulmuş, sonrasında yeni terörizm kavramına değinilerek klasik terörizmden ayrılan yönleri sıralanmıştır.

“Küreselleşme ve Terörizm” başlıklı ikinci bölümde, küresel terörizm kavramı, küreselleşmenin terörizme etkisi ve terörizmin küreselleşmesi, nedenleri ve çıkış süreci ile birlikte ele alınmaya çalışılmıştır. Küreselleşmenin doğurmuş olduğu etkilerin sonucunda, terörizmin de küreselleşmeden etkilendiği ve küresel bir yapıya bürünerek küresel terör kavramının ortaya çıktığı üzerinde durulmuştur.

“ABD'nin Küresel Terörle Mücadele Politikası” başlıklı üçüncü bölümde, ABD'nin terörizmle mücadele politikaları, 11 Eylül baz alınarak öncesi ve sonrası olarak incelenmiş, 11 Eylül öncesi mücadele politikasına kısaca değinilerek, daha çok 11 Eylül sonrasındaki süreç üzerine yoğunlaşmıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasında izlenen politikalar üç dönem içerisinde incelenmiş, Bush ve Obama döneminde takip edilen siyaset ayrı ayrı ele alınarak birbirleriyle kıyas edilmiştir. Bu bölümde ayrıca ABD'nin küresel terörle mücadele modeline yönelik getirilen eleştiriler üzerinde de durularak, modelin olumsuz yönleri sıralanmaya çalışılmıştır.

“Küresel Terörle Mücadelede Uluslararası İşbirliği” başlıklı dördüncü bölümde ise, küresel terörle mücadelede uluslararası örgütler; Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve NATO özelinde ele alınmıştır. Bununla birlikte terörizmle mücadelede önemli basamaklardan biri olan terörizmin finansmanı ile mücadele de bu bölümde ele alınmış, bu konudaki uluslararası işbirliği girişimleri ortaya konulmuştur. Ayrıca bu bölümde küresel terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin önemi ele alınmıştır. Küresel terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin getirdiği faydalar ve neden gerekli olduğu üzerinde durularak, uluslararası işbirliğinin daha olumlu sonuçlar doğuracağı ve ABD'nin tek başına uyguladığı politikalara nazaran daha etkili olacağı öne sürülmüştür.

Analiz yöntemi olarak, terörizmin kavramsal tarihi ve küresel terörizm kavramı tanımları, aktörlerin politikalarını yönlendirdikleri için önemli olmaları sebebiyle en başta ele alınarak, ABD'nin küresel terörle mücadele politikası ortaya konulmuş, bunun yanında uluslararası işbirliği politikaları ve mekanizmaları ele alınarak, farklılıklar, kavramsal ve pratik etkileri açısından incelenmiştir.

Zaman dilimi olarak daha çok 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası dönem ön planda tutulsa da, gerek terörizmin dönüşümü, gerek ABD'nin 11 Eylül öncesi politikaları, gerek de uluslararası örgütlerin 11 Eylül öncesi terörizme bakış açıları ve gündemleri ele alınırken, 2001 öncesi, özellikle de Soğuk Savaş sonrası ile 11 Eylül 2001 arasında geçen süreç de kapsam içerisine alınmıştır.

Tez hazırlanırken yerli ve yabancı çok sayıda kaynak taraması yapılmaya çalışılmıştır. Ancak ülkemizin bir terör ülkesi olmasına rağmen terörizm alanındaki eserlerin çok yeterli olduğunu söylemek mümkün olmamaktadır. Terörizm konusu üzerine yazılan eserler daha çok ülkemizi yakından ilgilendiren PKK terör örgütü üzerinde yoğunlaşmış, küresel terörizm konuları daha arka planda tutulmuştur. Bununla birlikte son yıllarda öne çıkmaya başlayan stratejik araştırma kurumları tarafından düzenlenen makale ve raporlarda küresel terörizm üzerine kaleme alınan yazılara ulaşmak mümkündür ve bu tezde de sıkça yararlanılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖRİZM VE TERÖRİZMİN DÖNÜŞÜMÜ

Terörün ülke sınırlarını aşması ve küresel hale gelmesi ile birlikte küresel terör kavramı ortaya çıkmıştır. Küreselleşme çağının yaşandığı ve küreselleşme olgusunun pek çok şeyi kapsamına aldığı günümüzde terör de küreselleşmiş ve sınırları aşan uluslararası bir sorun haline gelmiştir. Küresel terör, terörün sadece bir coğrafyada sınırlı kalamayacağını ve kendisine düşman olarak seçtiği hedefe karşı dünyanın her yerinde eylemlerle bulunarak uluslar ötesi bir hal aldığını göstermektedir.

Küresel Terör, terörün tarihi süreç içerisinde yeni özellikler barındırmaya başlamasıyla niteliksel olarak değişim geçirerek yeni bir forma girmesi sonucu ortaya çıkmıştır. İlk olarak kısaca terör ve terörizm kavramsal olarak incelenecek ve “Yeni Terörizm” olgusu üzerinde durulacaktır.

1.1. Terör ve Terörizm

Terörizm kavramını tek başına elimize aldığımızda, tanımlamada bazı sorunların yaşandığı ve evrensel olarak üzerinde fikir birliğine dayanan bir tanımının olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte terör ve terörizm kavramları da farklılıklar içermektedir. Korkutmak, korku salmak, dehşete düşürmek, yıldırım anlamlarına gelen terör kelimesinin günümüzde yaygın olarak kullanıldığı anlamını karşılayan esas kavram, siyasal terör olarak nitelendirilebilir ki “siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışı” (Taşdemir, 2006, s. 29) manasına gelmektedir.

Günümüzde kazandığı anlam itibarıyla ele alınacak olursa, terörizm, "Savaş ve diplomasi ile kazanılmayan sonuçları elde etmek, korkutmak ve itaat ettirmek için bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanılarak siyasi maksatlarla, iradi olarak terör ve şiddetin sistemli ve hesaplı bir şekilde kullanılmasıdır" (Caşın, 2008, s. 34) şeklinde tanımlanabilir.

Terörizm tanımlanırken evrensel olarak üzerinde fikir birliğine varılmış tek bir tanımdan bahsetmek mümkün görülmemektedir. Bunu doğuran sebeplerin başında da terörizmin siyasi amaçlarla kullanılan bir yöntem olması gelmektedir. Dolayısıyla literatürde de çok sık karşılanacağı üzere kimisine göre “terörist” olan diğerine göre “özgürlük savaşçısı” olabilmektedir. Her devlet öncelikle kendisinin zarar gördüğü eylemleri terörizm nitelendirmesine

büründürmektedir. Bununla birlikte terörizmi savaşın yeni bir formu olarak düşünmek ve birçok devletin doğrudan veya dolaylı yollarla terörizme destek olduklarını söylemek mümkündür. Böyle bir durum da terörizme yönelik birçok farklı tanımlama göstermeye neden olabilmektedir.

Terörizmin tanımıyla ilgili doktrinde birçok görüş olmakla birlikte her devletin terörizmi yorumlaması da birbirinden farklılık göstermektedir. Bu noktada Birleşmiş Milletler, ABD, Türkiye ve çeşitli topluluk ve örgütlerin terörizm tanımlamalarına bakılarak genel hatlarıyla ortaya bir tanım çıkarmak mümkün görülmektedir.

Birleşik devletler kanunnamesinde yer alan, ABD Dış İşleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve CIA tarafından da kabul görmüş haliyle terörizm;

“Ulus-altı gruplar veya gizli devlet görevlileri tarafından sivil hedeflere yönelik olarak genellikle hedef kitle üzerinde etki oluşturma amaçlanarak gerçekleştirilen önceden tasarlanmış, politik nedenli şiddet eylemleridir” (Stevens, 2005, s. 512) şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu tanımda görüleceği üzere bir eylemin terörizm eylemi olabilmesi için sivillere yönelik olması ve politik olarak motive ediliyor olması gerekmektedir. Bununla birlikte eylemin ulus-altı gruplar veya gizli devlet görevlileri tarafından yapılmış olma şartı aranmaktadır. Yani açıkça bir devlet tarafından yapılan şiddet eylemleri terörizm olarak tanımlanmamıştır. Tanımlamada ulus-altı grupların dışında gizli devlet görevlilerinin de yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda bir devlete ait ulusal bir birim de bir başka ülkeye gizlice özel güç gönderip sivillerin bulunduğu bir yeri o ülkenin politikalarını değiştirmek amacıyla bombalayabilir ki bu ulus-altı gruplar tarafından yapılmış bir eylem olmamakla birlikte terör eylemi olarak nitelendirilebilmektedir. (Ruby, 2002, s. 11)

2002 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Terörizmle Mücadele Komitesi tarafından yapılan tanımlamaya göre ise;

Sivil hayatlara yönelik yok etme veya yaralama, sivil mülkiyetlere veya hükümet binalarına yönelik yok etme veya zarar verme eylemlerinin, belirli bir devlet tarafından açıkça verilmiş bir yetkiye bağlı olmaksızın, şahıslar veya bağımsız gruplar veya hükümetler tarafından kendi istek ve inançları doğrultusunda politik gelişmeleri etkileme amaçlı olarak işlenmesidir (Stevens, 2005, s. 512).

Ülkemizde uygulanan mevzuata bakılacak olursa 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na göre ise terör;

“Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımda görüleceği üzere Türkiye'nin bir eylemi terör suçu kapsamında değerlendirilmesi için ancak kendi devleti aleyhine işlenecek olan bir fiil aranmaktadır.

En geniş terörizm tanımlarından birisinin İslam Konferansı Örgütü tarafından benimsendiği görülmektedir. Örgütün tanımına göre:

“Terörizm, saik ve kastına bakılmaksızın halkı terörize etmek veya ona zarar verme tehdidinde bulunmak veya halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri, güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreyi, bir kamu hizmetini veya kamu veya özel mülkü zarara maruz bırakma veya onları işgal etme veya onlara el koyma veya bir ulusal kaynağı veya uluslararası hizmetleri tehlikeye atma, ya da bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasal birliği veya egemenliklerini tehdit etme amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu tür eylem tehdidinde bulunmadır” (Kaya İ. , 2005, s. 10).

Bağımsız Devletler Topluluğu'na göre ise terörizm:

“Kamu güvenliğine zarar veren, otoriteler tarafından karar alınmasını etkilemek ya da halkı terörize etmek amacıyla işlenen ceza hukukuna göre cezalandırılan ve aşağıdaki şekillerde gerçekleşen hukuka aykırı fiiller:

- Gerçek ya da tüzel kişilere karşı şiddet veya şiddet tehdidi;
- Kişilerin hayatını tehlikeye atacak şekilde mülk ve diğer maddi nesnelere zarar vermek ve bunları yok etme tehdidinde bulunma;
- Mülkiyete ciddi zarar verme ve topluma zararlı neticelere yol açma;

- Bir devlet adamı veya kamu yetkilisine görevini sona erdirmeye amaçlı veya ondan öç almaya yönelik tehditte bulunma;

- Bir yabancı devlet temsilcisine veya uluslararası örgütün uluslararası korunan personeline ve bunların işyerleri veya araçlarına saldırma;

- Taraf devletlerin ulusal hukuklarında veya terörle mücadeleyi amaç edinmiş evrensel olarak tanınan hukuki enstrümanlarda terör olarak nitelenen diğer eylemler.” (Kaya İ. , 2005, s. 10-11) şeklinde nitelendirilmektedir.

Terör kelimesinin sözcük anlamı konusunda tanımsal bir sorun yaşanmazken terörizmin tanımlanmasında bazı sorunlar oluşmaktadır. Terör, silahlı eylemlerde bulunarak ideolojisini, davasını duyurma ve eylemlerinin amaçları doğrultusunda propaganda yapmak olarak tanımlanabilir. Terörizm ise, bu eylemlerin temelini oluşturan bir düşünce disiplindir. Bu noktada terörün eylem, terörizmin ise söylem ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, terör eylemlerinin nitelikleri aşağı yukarı herkes tarafından kabul edilen biçimlerde olacağından tanımlama konusunda bir anlaşmazlık söz konusu olmazken, terörizmin barındırdığı siyasal içerik, uluslararası ortak tanımlama yapılmasını zorlaştırmaktadır. Terörizm bu yönü sebebiyle uluslararası ilişkilerde bir araç olarak kolaylıkla kullanılabilir (Bal İ., 2006a, s.8).

Bu noktada terör sözcüğünden türetilen terörizm sözcüğünün de yanlış olarak ortaya konulduğu şeklinde eleştiriler de mevcuttur. Terörizm sözcüğünde kullanılan –izm eki, yaşam ve dünyayı algılama, biçimlendirme yolu, anlamı yükleyen bir mana içerirken terör ve -izm ekinin bir arada kullanılarak, kavram karmaşasının devamına sebep olduğu ve herhangi bir aşırılığı, bir yaşam tarzının nihai yolu ve amacı olarak tanımlanamayacağı ve terörizmin bir ideoloji, bir doktrin, bir felsefe olamayacağı (Bal M. A., 2008) şeklinde eleştiriler getirilmektedir. Terörizm bir ideoloji haline getirilerek farklı şekillerde yorumlanmasına sebep olmaktadır.

Terörizm, her ne kadar siyasi ve felsefi sistemler gibi "-izm" ekiyle anılmakta ise de gerçekte bir sistemi, bir ideolojiyi içermemektedir. Terörizm, insan gruplarını bir anda dehşete düşürme stratejisinden ibaret olan terör eylemlerinin belirli bir plan dahilinde sistematik olarak uygulanmasını ve dolayısıyla terör eylemlerinin bütününe ifade eden bir kavramdır (Zafer, 1999, s. 3).

1.2. Terörizm Türleri

Terörizm bir çok alt başlıkta incelenebilir. Ancak genel olarak bazı başlıklar altında toplamak mümkün gözükmemektedir. Terörizmin daha iyi anlaşılabilmesi için bu alt başlıklara kısaca değinilecektir.

1.2.1. Etnik-Ayrılkçı Terörizm

Etnik Terörizm ekonomik, politik ve kültürel baskıların etnik azınlıklar tarafından bir şikayet olarak kendini göstermesinden ileri gelmektedir (Stevens, 2005, s. 509). Terörizmi oluşturan önemli motivasyon unsurlarından biri de, etnik grupların mevcut yönetimden aşırı derecede hoşnutsuz olmaları durumudur. Pencap'ın bağımsızlığı için çalışan Sih ayrılkçıları, İspanya'nın kuzeyindeki Bask Teröristleri, İrlanda'nın bağımsızlığı için mücadele veren IRA, Sri Lanka'daki Tamil Kurtuluş Cephesi ve Kanada'daki Quebec Kurtuluş Cephesi, Etnik-Ayrılkçı terör örgütleri içerisinde örnek olarak gösterilebilir (Arı, 2008, s. 563).

Başeren'e göre, küreselleşmenin dünya ölçeğinde yaygınlaşması, siyasal ufulanmaya yol açmaktadır. Bu siyasal ufulanmalar da beraberinde etnik çatışmaları getirmekte ve bu çatışmalar da etnik terörizme dönüşebilmektedir. Etnik terörizm aynı zamanda ayrılkçı hareketlerin bir aracı olarak da kullanılabilir. Bununla birlikte bütün etnik şiddet hareketleri etnik iç savaşlara ve kitle terörizmine dönüşmemektedir. Tabanı bulunmayan bazı ayrılkçı terör örgütleri, etnik çatışma başlatamamaktadır (Başeren, 2006, s. 14-5).

Etnik – Ayrılkçı Terörizm, özellikle 1900'lü yılların ikinci yarısından itibaren dünyada kendini gösteren ve yaygın bir biçimde ortaya çıkan bir terörizm türüdür. Dünya'nın bir çok yerinde pek çok etnik grubun bulunması etnik terörizmin yaygınlaşmasını da hızlandırmıştır. Özellikle Doğu-Batı cepheleşmesinin 1990'lı yıllarda sona ermesinden sonra ortaya çıkan etnik temele dayalı sorunlar beraberinde etnik terör dalgasını da getirmiştir (Baharççek, 2000).

Etnik terör bir etnik grubun etnik temele dayalı davasını sürdürmek için şiddet hareketlerinde bulunmasıyla ortaya çıkar. Bu bakımdan da ideolojik terör örgütlerinden de ayrılırlar. İdeolojik terör örgütleri daha çok mevcut siyasal sistemin bütünüyle değişmesi gibi kapsamlı hedeflere yönelirken, etnik terör grupları kendi etnik grupları üzerinde yoğunlaşarak bu gruba yönelik bazı çıkarlar elde etmeye çalışırlar. Bununla birlikte etnik terörün varlığını sürdürmesi de genellikle ayrılkçı bir hareketin varlığına bağlıdır. Bu noktada etnik terör ile

ayrılıkçı terör aynı noktada değerlendirilebilir. Bununla birlikte ayrılıkçı terör hareketleri ile yeni bir devlet kurmanın oldukça zor olması ve bir örneğinin olmaması terörün yeni bir devlet kurmaktan öte siyasal bir güç elde etmenin aracı olarak kullanıldığını da göstermektedir (Baharççek, 2000).

1.2.2. İdeolojik-Siyasi Terörizm

İdeolojik terörizm, “Ekonomik, siyasi ve sosyal sisteme yönelik, siyasi ilkeler, dini doktrinler veya doğa kanunlarını kendisine dayanak yapan terörizmdir” (Stevens, 2005, s. 509). İdeolojik terörizme bakıldığında etnik terörizmden daha az milliyetçi öğeler taşıdığı görülmektedir (Laquer'den akt. Stevens, 2005, s. 509).

Cirhinlioğlu'na göre Siyasi Terörizm (Cirhinlioğlu, 2004, s. 128); “ Bir ideoloji grubu diğer bir ideoloji grubunu hasmı olarak görür ve o grubu elemine ederek, geniş halk yığınlarının desteğini kazanarak kendi amaçlarını ilerletmek isterlerse ortaya çıkar. Yani siyasi motivasyonu olan gruplarca yapılmaktadır.”

Terör örgütlenmelerinin ideolojik temeline bakıldığında genel olarak temellerini Marksizm-Leninizm-Maoizm'den yani komünizm ideolojisinden aldıkları görülmektedir. Bu ideolojinin temelinde toplumun bir kesiminin kurulu düzene başkaldırması bulunmaktadır ve silahlı mücadelenin bu süreci hızlandıracağı öngörülmüştür. Bunun sonucunda devrimin oluşabilmesi için silahlı mücadele yapılması gerektiği fikri öne sürülmüştür. Bu durumda şiddet yani terör kaçınılmaz olmuştur (Caşın, 2008, s. 584).

Bu bakımdan 1960'ların sonlarında ortaya çıkan terör örgütlerinin önemli bir kısmının marksist ideolojiye sahip olduğu ve bu örgütlerin kendilerini devrimci anti-emperyalist hareketin bir parçası olarak gördükleri söylenebilir. Bu örgütlere örnek olarak, 1968 ortaya çıkan ve 1998'e kadar varlığını sürdüren Alman Kızıl Ordu (Red Army Faction – RAF), 1969'da ortaya çıkan ve 1982'ye kadar varlığını sürdüren İtalyan Kızıl Tugayları (Brigate Rosse – BR), Kolombiya'da 1966'da kurulan Kolombiya Devrimci Silahlı Kuwetleri (Revolutionary Armed Forces of Colombia – RAFC), Peru'da 1969'da kurulan Aydinlik Yol (Sendero Luminoso – SL), Türkiye'de faaliyet gösteren DHKP/C gösterilebilir (Başeren, 2006, s. 12-3).

Soğuk savaş yıllarında Avrupa'da ve Ülkemizde sol ideoloji kökenli birçok terör örgütüne rastlamak mümkündür. 1970'lerde ortalarında Marksist, devrimci bir çok sol

tandanslı terör örgütü ortaya çıkmıştır. Ancak Soğuk Savaş sonrası, ideolojik olarak kendilerine en büyük destek olarak gördükleri Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile birlikte, bu örgütler de etkisizleşmeye başlamıştır.

1.2.3. Dini İstismar Eden Terörizm

Dini istismar eden terörizm ise, dini kural ve emirleri kendi amaçlarına göre yorumlayan bazı grupların dini kullanarak terör faaliyetlerinde bulunmasıdır.

Tarih boyunca dinsel fanatizm her dinde kendisine yer bulmuş ve terörizmi söylemleriyle meşrulaştırmaya çalıştığı görülmüştür. Bütün büyük dinlerde terörizm meşru görülmemiş olmasına rağmen, her dinden fanatiklerin gerçekleştirdiği terörizm örnekleri bulmak mümkündür (Başeren, 2006, s. 16).

Terörizm ideolojik temele dayanan bir olgudur ve dini duygular da terörizme kaynaklık edecek şekilde ideolojik hale getirilebilmektedir. Özellikle son yıllarda dini duyguları, terörizme kaynaklık eden ideolojik temellerden biri olarak görmekteyiz. Buna sebep olan faktörler, 1979 yılında gerçekleşen İran İslam Devrimi ve Ortadoğu'da, özellikle Filistin'de yaşanan gelişmeler olarak sıralanabilir. İslam kimliği taşıyan terör örgütlerinin daha çok kendilerine yönelik gerçekleştirilen işgallere ve haksızlıklara karşı bir tepki olarak doğduklarını söylemek mümkündür (Caşın, 2008, s. 401-2). Bu örgütler genel olarak İsrail ve ABD karşıtlığı üzerine kurulmakta ve Ortadoğu menşeli olmaktadır.

Genel anlamda dini terör “dini inancın onayladığı, emrettiği ya da ilahi emirle gelmiş bir amacı yerine getirmek amacıyla gerçekleştirilen şiddet faaliyetleri” (Aydınalp, 2009, s. 2526) olarak tanımlanmakta ve dinsel fanatizme ait bir ideoloji olarak görülmektedir.

Dini istismar eden terör örgütleri terörü bir cihat olarak yani dini bir emir olarak görmektedir. Terör örgütlerinin, cihat kavramını savaş ve öldürme ile özdeşleştirmeye çalışmasının altında değişik sebepler vardır. Bu sebepler: (Nalbant & Özer, 2004)

1. Öncelikle cihat kavramı gerçek anlamından uzaklaştırılarak, sadece şiddet içerikli bir anlam yüklenmektedir.

2. Cihat kavramı, dini literatüre ait bir kavram olduğu için bu kavram ile gerçekleştirilen her türlü faaliyete meşru bir zemin oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3. Cihat kavramının dini kisvesi altında, yapılan her türlü eylem (öldürme eylemleri de dahil) din adına yapılıyor gibi gösterilmeye çalışılmaktadır.

4. Cihat kavramının yanında, şehitlik ve şehadet gibi kavramlar da empoze edilmeye çalışılmaktadır. Bu kavramlarla da, gerçekleştirilen eylemlerde ölüm olması durumunda, sözde “şehitlik” adı altında ölümün sıradan bir ölüm olmadığı vurgulanmaya çalışılmaktadır.

5. Bunların yanında Cennet-Cehennem de vurgu yapılan diğer kavramlardandır. Zira, bu kavramlarla da öldüğü takdirde Cennete gidileceği inancı hakim kılınmaya çalışılır.

1.2.4. Devlet Terörizmi

Devlet Terörizmi, bir devletin kendi ülke sınırları içinde kendi vatandaşlarına karşı uyguladığı sistematik şiddet eylemleridir. Devlet politikasının bir parçası olarak işlenen soykırım/jenosit, insanlığa karşı suç, savaş suçu ve işkence suçları devlet terörizmi içerisinde ele alınabilir (Taşdemir, 2006, s. 35).

Cirhinlioğlu'na göre Devlet terörizmi, “bir toplum içerisinde, yönetim görevini üstlenmiş örgüt ya da örgütlerce, yönetilenler üzerinde herhangi bir sebepten dolayı, yasal ya da yasal olmayan yollar ile baskı, zor ve şiddet uygulayarak, daha önceden konulmuş hedeflere erişmek istenmesi.” (Cirhinlioğlu, 2004, s. 133) şeklinde tanımlanmaktadır.

Devlet terörizmini, “siyasal otoritenin mevcut devlet politikası ve yönetim modelinin takip ettiği esasları, bu maksatla alınan kararları, kamuoyuna baskı yolu ile benimsetmek, bu kararlara karşı gelen toplum kesimini de zorla bastırabilmek için terörizmi bir maşa olarak kullanması” (Caşın, 2008, s. 554) şeklinde de tanımlayabiliriz.

1.2.5. Devlet Destekli Terörizm

Devlet destekli terörizm, “Bir devletin dış politika aracı olarak terörizme destek olmasıdır. Devlet destekli terörizm, terörist gruba; para, silah, eğitim, güvenli bölge sağlama veya siyasi ittifak yapma şeklinde ortaya çıkabilir” (Stevens, 2005, s. 511).

Birçok devlet terörizmi kendi amaçları doğrultusunda kullanmaktan çekinmemektedir. Günümüzde devletler düşman devletleri ile savaşmak yerine terörizmi kullanarak düşman devleti yıpratma yoluna gitmektedirler. Bu doğrultuda da genellikle örtülü bir şekilde terörizme destek vermektedirler.

Eski Sovyetler Birliği ve Doğu Blođu ülkeleri geçmiş dönemlerde terörist örgütlere yardım etmişlerdir. Ancak Soğuk Savaş döneminin sona ermesiyle birlikte devletlerin terörizme destek vermeleri giderek azalmaya başlamıştır. Ancak bugün gelinen noktaya bakıldığında bu desteğin tamamen ortadan kalkmadığı da görölmektedir (Başeren, 2006, s. 15). Bu bağlamda gelecek dönemde de terörizmin rakip devletleri yıpratıcı bir etkisi olması ve yönlendirilmelerinde de araç olarak kullanılabilirliğinden ötürü, devletlerin düşük yoğunluklu çatışmalar temelinde örtülü bir biçimde terör faaliyetlerini desteklemeye devam edecekleri değerlendirilmektedir (Yılmaz, 2006, s. 683). Bu yöntem düşman devletle savaşmaktan daha kolay ve daha az masraflı bir yöntemdir.

Güçlü devletlerin etkin politikaları karşısında kendisi için bir çıkış noktası bulamayan bazı devletler, terörü engelleri aşmada bir araç olarak görmüşlerdir. Güçlü bazı devletlerin de uluslararası alanda kendi politikalarının işlerliğini kolaylaştırmak ve rakiplerini etkisiz kılabilmek için terörü bir araç olarak kullandıkları görölmektedir. (<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>)

1.2.6. Uluslararası Terörizm

Uluslararası terörizm kavramına gelince; Uluslararası Terörizm, bir devletin ülke hudutları dahilinde meydana gelen ve diğer devletlerin veya diğer devletlere mensup fertlerin haklarını ihlal eden birbirleriyle bağlantılı yürütölen şiddet hareketleri şeklinde tanımlanabilir. Uluslararası terörizmin ana özelliği, takip edilen gayenin siyasi olmasıdır. Yapılan eylemin sonucundan muhtelif milletlere sahip fertlerin çıkarları olursa veyahut da bu eylemden etkilenirse, terörizm o zaman “uluslararası” vasfını kazanmış olur (Caşın, 2006, s. 907).

Uluslararası terörizm, “Bir yabancı ülke veya kuruluşun desteği ile yürütölen ve/veya bir yabancı ülke vatandaşlarına, kurumlarına ya da hükümetlerine karşı yöneltilen terörizm” (Çaycı’dan akt. Taşdemir, 2006, s. 44) şeklinde de ifade edilebilir. Bu noktada göröleceği üzere her ne kadar bir devletin desteğinin olup olmaması uluslararası terörizm için bir şart olarak aranmamakta (Erickson’dan akt. Taşdemir, 2006, s. 44) ise de terör örgütlerinin başka ülke ve gruplardan destek almadan başarıya ulaşması, varlığını sürdürmesi neredeyse imkansızdır. Terör örgütleri özellikle eğitim, teşkilatlanma, finans ve silahlı eğitim alanlarında dış desteğe ihtiyaç duymaktadırlar ve bu ihtiyaçlarını diğer devletler üzerinden sağlayabilmektedirler ki bu özelliği ile terörizm uluslararası bir nitelik kazanmaktadır. (<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>)

Günümüzde terörün en önemli özelliği, uluslararası bir nitelik kazanması ve bu ilişkilerini oldukça geliştirmiş olmasıdır. Artık, teröristler eskiden olduğu gibi sadece içinde buldukları ülke ile sınırlı kalmayıp, başka ülkelerdeki farklı gruplar ile bağlantılar kurarak karşılıklı destek sağlamaktadırlar. Dolayısıyla teröristler, uluslararası bağlantılarını ve modern teknolojiyi de kullanmak suretiyle milletlerarası etki yapan eylemler düzenleyebilmektedirler. (<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>)

Uluslararası terör kavramı da devletlere göre farklılık göstermektedir. Terörün daha önceden de üzerinde durulduğu gibi siyasi ve ideolojik yönünün bulunması açısından ve devlete yönelik şiddet içeren hareketler olduğundan siyasal sistemlerdeki farklılıktan dolayı bu kavramın anlamı ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilmektedir (Zafer, 1999, s. 4).

Bu bağlamda Batılı devletlere göre uluslararası terör, daha çok, bir devletin menfaatlerine zarar veren veya bir devleti veya milletler arası bir teşkilatı belirli bir davranışa zorlayan şiddet uygulamaları, şeklinde tanımlanmaktadır. Ancak, üçüncü dünya devletlerinin uluslararası terör tanımında, milli özgürlük hareketlerini ve halkların, yabancı egemenliğine karşı uyguladıkları şiddet hareketleri kavram dışına çıkartılmakta, buna karşılık yabancı rejimlerin baskı altındaki halklara karşı şiddet içeren uygulamalarını devlet terörü kavramı altında ele almaya çalışmaktadırlar (Lagoni'den akt. Zafer, 1999, s. 4).

1.3. Yeni Terörizm

Terörizmin tarihsel sürecinde, 1990'lı yıllar sonrasında bazı değişikliklerin yaşandığı görülmekte ve bu zamana kadar gerçekleştirilen terör eylemleri ile sonrasında gerçekleştirilen eylemler arasında farklılıklar göze çarpmaktadır. Terörizmin bu yeni dönemi, "Yeni Terörizm" olarak adlandırılmıştır. Terörün küreselleşme sürecinin başlangıcı da "Yeni Terörizm" kavramı ile ele alınabilir. Çünkü küreselleşen terörizm eski ve geleneksel olarak tabir edilen terörizm değil yeni terörizmdir. Bu bakımdan terörün küreselleşme sürecinden önce yeni terörizmin kavram ve kapsamına değinmek gerekmektedir.

Yeni Terörizm olgusunun gündeme geldiği tarih 11 Eylül 2001 saldırıları olsa da, bu yeni dönemin ortaya çıkışı genel olarak 1990'lı yıllardan sonra gözlemlenmektedir. Bu nokta da bir ayırım yapmak gerekirse 1960 ile 1980'li yıllar arası gerçekleşen terör hareketlerini "Geleneksel Terörizm (Traditional Terrorism)", 1990'lı ve 2000'li yıllardaki hareketliliği ise "Yeni Terörizm (New Terrorism)" olarak sınıflandırabiliriz (Field, 2009 , s. 197).

Neumann'a göre 1990'lı yıllar yeni terörizmin ortaya çıkış dönemidir. 1970'li ve 1980'li yıllarda bir çok ülkeyi meşgul eden terör örgütleri 1990'lı yıllara gelindiğinde şiddet eylemlerini bırakmışlardır. Bu örgütlere örnek olarak, İsrail'i tanıyarak, terör eylemlerinden vazgeçen Filistin Kurtuluş Örgütü, Kuzey İrlanda'da ateşkes ilan ederek hükümete katılan IRA terör örgütü, mücadelelerinin son bulduğunu duyuran Alman Kızıl Ordu örgütü verilebilir. Ancak bununla birlikte aynı dönemlerde yeni ve daha tehlikeli bir terörizm formu oluşmaya başlamıştır. 1993'ün başında Remzi Yusuf'un liderliğinde Dünya Ticaret Merkezi'ne saldırı girişimi yapılmış ve binlerce insan öldürülmek istenmiştir. Bundan iki yıl sonra da Tokyo'da Aum Shinrikyo örgütü metroda Sarin gazı kullanarak terör eyleminde bulunmuş ve aynı yıl ABD'de aşırı sağcı bir şahıs 168 kişinin hayatını kaybettiği Oklahoma City eylemini düzenlemiştir. Son olarak da 11 Eylül saldırıları bu yeni dönemi ve yeni terörizmi ortaya koymuş bulunmaktadır (Neumann, 2009, s. 41).

Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra terör eylemleri ve dünyada algılanan terörizmin özelliklerinde bazı değişiklikler olmuştur. Bu özellikler Dışişleri Bakanlığımızın internet sayfasında şu şekilde özetlenmiştir: (http://www.mfa.gov.tr/gunumuzde-terorizmin-kazandigi-egilimler_.tr.mfa)

- Terör örgütleri, teknolojinin ve açık toplumların sunduğu imkanlardan yararlanarak daha seri, icabında birbirinden bağımsız ve küçük hücreler şeklinde hareket edebilir hale gelmiştir.
- Dikey otoriter yapı yerine, belli bir hedef doğrultusunda daha gevşek yatay örgütlenme modeline geçilmiştir.
- Terörizm, artan ölçüde sivil hedeflere yönelmekle daha öldürücü ve acımasız hale gelmiştir.
- İntihar eylemleri ve sivil toplumun günlük hayatını aksatarak, psikolojik etkisi yüksek saldırılar artmıştır.
- Dinsel motifler artan ölçüde kullanılmaya başlanmıştır.
- Sınıraşan örgütlü suç grupları ile terör örgütlerinin ilişkileri daha da sıkılaşmıştır.
- Terörün finansmanı için daha önce görülmeyen yasal, yarı-yasal yöntemler ve araçlar kullanılmaya başlanmıştır.
- Mümkün olan en fazla zayıata yol açmak için kitle imha silahlarını ele geçirmek bir amaç haline gelmiştir.

Yeni dönem ile birlikte oluşan Yeni Terörizm konsepti önceki Terör örgütlerinden

bazı noktalarda ayrılmaktaydı. Bu farklılıklar Yeni Terörizmin genel hatlarını da ortaya koymaktadır. Bu noktaları sıralayarak Yeni Terörizm anlaşılmasına çalışılacaktır.

1.3.1. Terörizmin İdeolojik Olarak Dini Ögelere Kayması

Önceki terör örgütlerine nazaran yeni dönem terörist ideolojiler daha fazla dini argümanlar içermektedir. Yeni Terör örgütleri önceki döneme nazaran daha rasyonel, seküler ve politik motivasyonlardan öte, dini duygularla ve kendilerince kutsal olarak gördükleri hedefler çerçevesinde terör eylemleri gerçekleştirmektedir (Field, 2009 , s. 197).

Geçmişte geleneksel anlamda terör örgütleri politik ideolojilerden kaynaklanan seküler kaygılar, milliyetçi-bölücü amaçlar veya etnik çatışmalar temeline dayanan sebeplerle motive olurken yeni dönem terör örgütleri dini kehanetler veya dini emirler ile motive olmaktadır (Ciliffo ve Tomarchio'dan akt., Field, 2009 , s. 197). Laqueur'e göre yeni dönem terör örgütleri sözde dini inanışlar ve fanatik ögeler ile insan öldürmeyi haklı göstermektedirler. Radikal Müslümanlar Tanrı düşmanlarını öldürmeyi dini bir emir olarak görmekte ve İsrail'in yok edilmesi gerektiğini çünkü bunun Tanrı'nın emri olduğunu ileri sürmektedirler. Japonya'da faaliyet gösteren Aum Shinrikyo örgütünün öğretisinde de eylemlerde hem ölen hem de öldürülen insanların kurtuluşa erdikleri yer almaktadır (Laqueur, 1996).

Bu tarz örgütlenmelerde örgüt lideri kendi söylemlerini Tanrı'ya dayandırmakta ve bu sayede teröristlerin eylemlerini, kendilerine meşru göstermektedir. Bu örgütler Batı dünyası üzerinde etki oluşturma amacından daha öte Batı'nın bütün seküler ve modern değerlerini kendilerine düşman olarak görmektedirler (Post, 2005, s. 452).

Bu yeni motivasyon biçimi "Yeni Terörizm" in en çok öne çıkan ve üzerinde en çok durulan faktörü olmuştur. Bu motivasyon sadece tek bir din açısından geçerli değildir. Buna örnek olarak ABD'deki bazı örgütler verilebilir. 2002 yılında Hindistan'ın Mumbai kentinde kurulmuş olan Strategic Foresight Group (SFG) isimli düşünce kuruluşunun raporuna göre,¹ din kaynaklı radikal akımlar bağlamında, İslami örgütlenmelerin dışında da etkin olan örgütlenmeler bulunmaktadır. Örneğin, ABD'de etkin olan ve yine bir radikal dini akım olan Evanjelist Hristiyanlık anlayışı günümüzde ABD dış politikasını bile etkileyebilmektedir. Bu dini akım doğrudan terör eylemlerinde bulunmasa da Kutsal Kitap'taki öğretisi nedeniyle ve

¹ Bkz. Strategic Foresight Group tarafından 2007 yılında yayınlanan "An Inclusive World In Which The West, Islam And The Rest Have A Stake" isimli rapor. [http:// www.strategicforesight.com](http://www.strategicforesight.com)

Hız. İsa'nın ikinci gelişini kolaylaştıracağını düşünerek İsrail'i ve İsrail'in uyguladığı devlet terörünü desteklemektedirler (Çaycı, 2007, s. 63-4).

Yeni terör örgütleri birçok dini inancı kendilerine alet etmeyi başarmışlardır. Fakat küresel terör denildiğinde akla ilk olarak El-Kaide gibi İslami öğeleri taşıyan terör örgütleri gelmekte ve yanlış bir kullanım olarak "İslami Terör" olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada her hangi bir dini, terör ile birlikte anmak sorunu çözme zorlaştırmakta ve terör örgütünü kendi dindaşları arasında normalleştirmeye neden olmaktadır. Bu şekilde bir kavramlaştırma, sadece terörizmi değil kendi amacına alet ettiği dini de düşman olarak algılama sorununu doğuracaktır ki bu sorun terör örgütlerinin söylemlerini kuvvetlendirmeye yol açacaktır.

Görüleceği gibi geleneksel ve yeni dönem terör örgütlerini birbirinden ayıran en önemli nitelik dini motifin kullanılmasıdır. Ancak bu noktada iki türlü soru gündeme gelmektedir. Birincisi önceki dönem terör örgütleri dini bir yapıda olup olmadığıdır. Bu sorunun cevabı incelendiğinde önceki dönem terör örgütlerinde de örgüt üyelerinin belirli bir dini inanışta toplandıkları görülmektedir. Örnek olarak IRA terör örgütü Katolik, İrgun terör örgütü Yahudi, Kıbrıs'da faaliyet gösteren EOKA terör örgütü Ortodoks, Cezayir'deki FLN savaşıları da Müslüman üyelerden oluşuyordu. İkinci soru ise Yeni terör örgütlerinin motivasyonunun dinsel duygular dışında başka sebeplerinin de olabileceğidir. Bu bağlamda ulusal ve bölgesel karakteristiğinin de dini öğeler yanında rol aldığı ve örgüt motivasyonunun sağlanmasında kullanıldığı görülmektedir (Duyvesteyn, 2004, s. 445).

Bu noktada bir bakıma dini öğelerin bir amaç olarak değil de bir araç olarak kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde bir varsayım ile yeni terör örgütlerini anlamak için din faktörü dışında diğer faktörlerin de incelenmesi gerekmektedir.

1.3.2. Terör Örgütlerinin Örgütsel Yapısında Değişiklikler

Merkezi bir emir-komuta zincirine bağlı, hiyerarşik yapıda hareket eden terör örgütleri yerini daha esnek ve organizasyonel yapının daha az belirgin olduğu terör örgütlerine bırakmıştır (Bergesen & Lizardo, 2004, s. 42).

Yeni terör örgütleri öncekilere göre daha yayılmacıdır. Önceki dönemlerde teröristler hiyerarşik bir sistem içerisinde belirgin bir emir komuta zinciri içerisinde bulunurdu. Örnek olarak IRA ve ETA terör örgütlerinde bulunan hücre yapılanmaları emir komuta zinciri ile

merkeze bağılı idi. Örgütün elindeki patlayıcılar sadece bölgedeki en üst kademedeki mensubun elinde bulunuyor ve onun bilgisi ve onayı dışında herhangi bir eylemin gerçekleşmesi mümkün olmuyordu (Neumann, 2009) ancak yeni dönemde bu hiyerarşik yapı zayıflamış durumdadır. Üstelik bu hücreler merkezden bağımsız terör eylemleri yapabilmektedirler.

Bununla birlikte 1960 ile 1980’li yıllar arasına baktığımızda göreceğimiz, belirli bir etnik köken veya milliyet ekseninde oluşan terör örgütleri yerine yeni terör örgütleri, örgüt liderinin milliyetinden de farklı olabilen, dünyanın her yerinden ve her milletinden mensubu taşıyacak bir forma bürünmüştür (Bergesen & Lizardo, 2004, s. 42).

Önceki dönemlerdeki hücresel yapılanma yerine yeni dönemde, profesyonel teröristleri ve sempatizan düzeyindeki teröristleri de kapsayacak şekilde birbirleriyle daha az bağlantılı veya dolaylı yollardan bağlantılı yeni yapılanmalar oluşmaya başlamıştır (Hoffman, 2001, s. 418). Bu durum terör örgütlerini daha tehlikeli bir konuma getirmiştir. Teröristlerin ve terör eylemlerinin yayılmasını ve terör örgütü ile aynı ideolojiyi taşıyan dünyanın birçok yerinde bulunan sempatizanların terör örgütü mensubu olmalarını hızlandırmış, ayrıca teröristlerin güvenlik güçleri tarafından takibini de zorlaştırmıştır.

1.3.3. Terör Örgütlerinin Taleplerinin Değişmesi

Eski dönem terör örgütlerinin talepleri yeni örgütlere göre daha belirgin olup eylemlerini bu doğrultuda gerçekleştirmekte idiler. Örnek olarak; Kara Eylül örgütü 1972 Münih Olimpiyat Oyunları’nda gerçekleştirdikleri rehine eyleminde örgüt üyelerinin hapisten çıkarılmasını talep etmişlerdi, IRA İngiltere’nin Kuzey İrlanda’dan çıkmasını, Filistin Kurtuluş Örgütü İsrail’in Batı Şeria’dan çekilmesini istiyordu, ETA terör örgütü ise Bask Bölgesi’nin bağımsızlığını amaçlamıştı. Ancak bakıldığında 11 Eylül olayları veya ABD Büyükelçiliklerine yönlendirilen terör eylemlerinde bu şekilde spesifik bir talep gözlenmemektedir (Bergesen & Lizardo, 2004, s. 42).

Eski dönem terör örgütlerinin amaçları genelde etnik bir topluluğun veya bir bölgenin siyasi özerkliği konusu ile bağlantılı bulunmakta ve hükümetlerle bu konuda pazarlık yapmaktaydılar. Ancak yeni terör örgütleri hükümetlerin politikalarında değişiklik yapmaları ile tatmin olmamaktadır (Field, 2009 , s. 197).

Dolayısıyla Woolsey’in ifadesiyle “Bugünün terör örgütleri hükümetlerle pazarlık

masasına oturmamakta, pazarlık masasını ve ona oturan herkesi havaya uçurmak istemektedir” (Morgan, 2004, s. 30). Buna sebep olarak yeni terör örgütlerinin belirli bir politik amaçlarının olmasından öte dini doktrinler ve kıyamet ile ilgili inanışlar çerçevesinde eylem yapmaları, Batı’nın kendisinden, özellikle ABD’den, Batı’ya ait bütün değer, kültür ve medeniyetten nefret etmeleri ve şiddet uygulamadaki amacın stratejik olmaması (Crenshaw, 2003, s. 48) gösterilebilir.

1.3.4. Terör Örgütlerinin Şiddeti Daha Fazla Kullanması ve Sivillerin Daha Fazla Zarar Görmesi

Caşın’a göre “Uluslararası Terörizmin “Post-Modern” yeni kimliğinin bir diğer dikkat çekici yanı, dini, ırkçı ve aşırı etnik milliyetçi, ideolojik kökenli terörist hareketlerin, masum sivil hedeflere yönelerek, çocuk, yaşlı, kadın ve savunmasız insanları kendisine mağdur olarak seçmesidir” (Caşın, 2006, s. 917). Yeni Terörizm okulunun savunduğu düşünceye göre yeni teröristlerin hedef seçimleri değişmiş, sembolik veya belirli hedeflerden öte hedeflerin ayırım yapılmaksızın seçildiği bir noktaya gelmiş ve daha yıkıcı bir hale gelmiştir (Duyvesteyn, 2004, s. 448).

Eski dönemde terör örgütlerinin eylemlerine bakıldığında onların da sivilleri öldürdüğü gözlenmektedir ancak bu terör örgütlerinde, insanları özellikle de sivilleri öldürmek birinci amaç olmamıştır. 1970’lerin ortalarında Amerikalı analizci Brian Jenkins’in ifadeleriyle “teröristler eylemlerinde, daha fazla insanın öldürülmesini değil daha fazla insanın izlemesini istemişlerdir” (Jenkins’den akt., Duyvesteyn, 2004, s. 448). Ancak yeni dönemde, eylemlerde sivillere yönelik toplu saldırılar rutin ve uluslararası hale gelmiştir ve böylece “şiddet” ve “sembolik değer” öğeleri birleşmiş gözükmektedir (Neumann, 2009, s. 43).

Yeni terörizm ile birlikte terör örgütlerinin dini argümanları kullanması çelişkili bir şekilde bu durumun oluşmasına en büyük sebeplerden biri olarak gösterilmektedir. Sadece eylemlerde sivillerin daha fazla hedef olarak gösterilmesi bile, terör örgütlerinde dinin bir araç olarak kullanıldığını ve dinin, örgüt liderinin amaçlarına göre kendi istediği şekilde yorumlandığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte dini kullanan terör örgütleri önceki örgütlere göre daha çok şiddet içerikli, daha yıkıcı ve daha ölümcül olabilmektedir çünkü herhangi bir grubu cezpt etme ve kendileri gibi düşünmeyen insanları etkileyerek kendilerine çekme gibi bir arayışları yoktur.

Ayrıca mensupları toplu bir savaş amacına angaje olmuştur (Brown, 2007, s. 32).

1.3.5. Terör Örgütlerinin Kitle İmha Silahları Kullanmaları

Eski terör örgütlerine bakıldığında nükleer, biyolojik ve kimyasal silah kullanımının yaygın olmadığı görülmektedir. Ancak yeni teröristler radikal amaçları için kitle imha silahı kullanmayı kendilerinde bir hak olarak görmektedirler. Eski terör örgütlerinin stratejik, politik ve etik sınırları bulunmaktaydı ve kitle imha silahlarına görünürde ilgi duymuyorlardı. Nükleer, kimyasal veya biyolojik silahları tolere edemeyen ancak kendilerine politik olarak destek veren insanları soğutmamak için şiddet kullanımını sınırlıyorlardı. Ancak yeni terör örgütleri kendilerini stratejik veya politik olarak kısıtlayan endişeler taşıyor ve kitle imha silahları kullanmaya istekli görünüyorlardır (Field, 2009 , s. 200).

Geçmiş dönemlerde çok az sayıda terörist veya terör örgütü kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer silahları (CBRN) geliştirmeyi biliyordu. Politik olarak ve hatta etik olarak terör örgütleri bu tür silahları kullanma konusunda kendilerini kısıtlamışlardı. Yani eylemlerdeki amaç bu silahları kullanıp daha fazla insanı öldürmek değildi (Hoffman, 2001, s. 418-9). Ancak yeni terörizm olgusunu korkunç hale getiren özelliklerden biri de her an bir terör örgütünün böyle bir silaha sahip olması veya geliştirmesi ve sonrasında kullanmasıdır.

Bu konuda üzerinde durulması gereken bir nokta daha vardır ki o da; tek değişenin terör örgütlerinin CBRN silahı kullanmaya yönelik girişimlerinin artması değil aynı zamanda teknolojinin ve savaş sanayisinin gelişmesiyle bu silahları üretmenin veya ulaşmanın daha kolay hale gelmesi gerçeğidir. Dolayısıyla böyle bir imkanın, daha önceki dönemlerde terör örgütleri tarafından kullanılmasının günümüze nazaran daha zor olduğunun da kabul edilmesi gereklidir. Böyle bir silahı kullansın veya kullanmasın hiçbir terör örgütü masum olamaz. Ancak yeni terörizm mantalitesine sahip bir terör örgütünün böyle bir silahı elde etme ve kullanma iradesine sahip olması onu eski terör örgütlerinden daha tehlikeli kılmaktadır.

1.3.6. Terör Eylemlerinin Küreselleşmesi

1960 ve 1970'lerde terörizm daha çok Avrupa ve Orta Doğu'da görülürken, 1990'larla birlikte yeni dönemde 1998'de ABD Elçiliğine yapılan saldırıda görüleceği üzere Afrika'dan, Arjantin'de 1992 İsrail Elçiliğinin bombalanması ve 1994'te Yahudi Topluluğu Merkezi'nin bombalanması örneğiyle Güney Amerika'ya ve 1993 ve 2001 yıllarındaki saldırılarla ABD'nin kendi topraklarına kadar dünyanın her yerinde terör eylemleri görülmektedir

(Bergesen & Lizardo, 2004, s. 43).

Dolayısıyla terörizm dünyanın sadece bir bölgesine has olmaktan çıkmış, dünyanın hemen her yerinde terörizmin her çeşidi görülmeye başlanmıştır. Bu da terörizmi bölgesel bir sorun olmaktan çıkarıp küresel bir sorun haline getirmiş ve pek çok ülkenin güvenlik noktasında ajandasına girmiştir.

Yeni Terörizm birçok yönüyle önceki dönemlere göre farklılıklar içermektedir. Bu farklılıklar kısaca özetlenecek olursa; terörizmin ideolojik olarak dini öğeleri daha fazla barındırması, örgütsel yapıda meydana gelen değişiklikler, terör eylemlerinin amaçlarının ve bu eylemler ile ortaya konulan taleplerin değişmesi, sivillerin eylemlerden daha fazla zarar görmesi, eylemlerde kitle imha silahlarının kullanılması ve terör eylemlerinin küreselleşmesidir.

Yeni Terörizm slogan olarak eskiye nazaran bir şeylerin değiştiğini ortaya koysa da bunların neden ve nasıl değiştiğini gerçekçi olarak ortaya koyamamaktadır (Neumann, 2009, s. 41). Dolayısıyla “neden terörizm günümüzde eskiden olduğundan daha farklı” sorusunun cevabı net bir şekilde belirtilememektedir. Bu soruya verilebilecek birçok cevap bulunabilir. Ayrıca, devletlerin terörü kullandıkları, kendi amaçları ve çağın gereksinimlerine göre terörü yeniden revize ediyor olabilecekleri akla gelebilir. Terörün çok fazla politize olmuş olması da onun politik bir araç olarak kullanılmasına imkan sağlamaktadır.

Terörizmin bu dönüşümünü anlamak onunla mücadele yöntemlerini belirlemeyi de kolaylaştıracaktır. Üzerinde durulması gereken diğer bir nokta da terörizmin dönüşümünde önemli etkenlerden biri olan küreselleşmenin terörizmi nasıl etkilediğidir. Sonraki bölümde bu boyut incelenecek küreselleşme ve terörizm ilişkisi irdelenecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME VE TERÖRİZM

Terörizm kavramının uzun bir zamandır var olmasıyla birlikte küresel terörizm kavramı yakın zamana ait bir kavramdır. Bu noktada terörün neden ve nasıl küreselleştiği üzerinde durmak küresel terör kavramının açıklanmasında faydalı olacaktır. Bu bölümde “Küresel Terörizm” kavramı, küreselleşmenin terörizme etkisi ve terörizmin küreselleşmesi nedenleri ve ortaya çıkış süreci ile birlikte ele alınacaktır.

2.1. Küresel Terörizm Kavramı

Terörizmin tarihsel gelişimine baktığımızda, dünyadaki değişim ve dönüşümlerden etkilendiğini görmekteyiz. Terörizmin doğasından ötürü dünyadaki siyasi gelişmelerden etkilenmemesi düşünülemez. Politik bir amaç taşıyan terör eylemlerinin küresel değişimlere göre farklı boyutlara ulaşması onun bu doğasından ileri gelmektedir.

Küresel terörizmden uluslararası terörizm anlaşılmakta ise de ikisi birbirinden farklı kavramlardır. Uluslararası terörizm daha önce de üzerinde durulduğu gibi “bir veya birden çok ülke vatandaşlarınca oluşturulmuş, desteğini içeriden ve dışarıdan, bir veya birden çok kaynaktan sağlayan organizasyon, kişi veya guruplarca, her hangi bir toplum, devlet veya devletler üzerinde baskı yaratmak suretiyle bazı kazanımlar sağlamak, etnik ve bölgesel sorunları tahrik ederek ülkelerin ulusal menfaatlerine zarar vermek amacıyla şiddet eylemlerine başvurulması” (<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>) şeklinde tanımlanabilir. Küresel terör kavramı ise uluslararası terörizm tanımını içinde barındırmakla birlikte, küreselleşme çağının yaşandığı bir dönemde sonradan üretilen ve birçok amaç için kullanılan yapay bir kavramdır.

Bununla birlikte terörizm, küresel çağ ile birlikte onun getirdiği argümanları içinde barındıran yeni bir form almıştır ve Küresel Terör kavramı da terörizmin bu yeni formunu anlatmakta ve sınırları aşarak küresel bir hale geldiğini ortaya koymaktadır. Diğer bir ifadeyle; “Her şeyin küreselleştiği bir dönemde terör de küreselleşmiş ya da küresel enstrümanları kullanır olmuştur. Nasıl ki sermaye sınır tanımıyorsa artık terör de sınır tanımamakta, hedeflerine her türlü yoldan erişmeye çalışılmaktadır. Küreselleşme ülkeler arasındaki farkların zaman içinde ortadan kalkacağını ortak yararın oluşacağını hedefliyor ve iddia ediyorsa, terörün küreselleşmiş hali de önce kendisini tanımlıyor hedeflerini ortaya

koyuyor ve bu hedefleri bakımından herhangi bir ülkeye farklı muamele etmeden yıkıcı ve yok edici eylemlerini gerçekleştirebilmektedir.” (Cirhinlioğlu, 2004, s. 96).

Küresel Terörizm kavramı ile ilgili olarak bu kavramın bazı siyasi amaçlarla üretildiğini düşünenler de vardır. Bu düşünceye göre; (Cirhinlioğlu, 2004, s. 119) “Batı ülkeleri, karmaşık nedenli terör olaylarını kendi demokrasi ve insan haklarına aykırı eylemler olduklarını peşinen kabullenerek bu eylemleri varlıklarını meşru kılacak ve güçlerini artıracak şekilde kullanma yolunu seçmiş bulunmaktadır. Böyle bir arzunun siyasi bakımdan desteklenebilmesi için de uygun yaklaşımlar geliştirmek kuramcılara düşmüştür ki kuramcılar da zaten gündemde olan küreselleşme söylemleri ile terör olaylarını birleştirerek “küresel terör” kavramlaştırmasını keşfetmişlerdir.”

Bu kavramlaştırma ile birlikte Batı'nın demokrasi yayma çabaları meşrulaştırılmaya çalışılmakta, Batı'nın kendine ait olarak benimsediği bazı değerlerin kimi kesimlerce düşman olarak görüldüğü algısı yayılmakta ve demokrasi, insan hakları, özgürlükler gibi değerleri koruma adına küresel terörizmle mücadelenin bir zorunluluk olduğu ortaya konulmaktadır. Dolayısıyla terörizmi destekleyen veya desteklemese bile dolaylı bir etkileşim içerisinde bulunan devletlerin düşman olarak kamuoyuna benimsetilmesi kolaylaşmaktadır. Üstelik ABD, kendisine düşman olarak gördüğü ideolojileri ve grupları sadece kendi düşmanı imiş gibi göstermeme adına küresel terörizm kavramını ortaya atarak, terörizmin sadece kendi sorunu değil, bütün bir dünyanın sorunu olarak göstermekte ve kendi savaşına başka devletleri de dahil etmek istemektedir. Böylece Orta Doğu coğrafyasında kendi hedefleri doğrultusunda müdahalelerde bulunmakta ve bunu küresel terörizmle mücadele kisvesi altına bürüyerek diğer devletlerin de doğrudan veya dolaylı desteğini alabilmektedir.

Bu noktada öncelikle küreselleşmenin terörizme ne gibi etkileri olduğu ve terörizmin nasıl küreselleştiği ele alınmaya çalışılacak ve bu sayede küresel terörizm kavramı neden ve sonuçları ile birlikte ele alınacaktır.

2.2. Küreselleşmenin Terörizme Etkileri

Siyaset bilimciler 1945 sonrası dönemde terörizmin gelişen bir fenomen olduğuna vurgu yapmaktadırlar. Crenshaw'a göre “modernleşme”, “toplumsal ilerleme” ve “devrimci ideolojilerin yayılması” buna sebep olan önemli faktörler arasında bulunmaktadır. Modernleşme kazananlar ve kaybedenler sınıfı oluşturuyor ve kaybedenler sınıfının terörizme yönelmesine sebep oluyordu (Crenshaw'dan akt., Bird, Blomberg, & Hess, 2008).

Bazı bilimadamları küreselleşme ve terörizm arasındaki bağı açıklarken küreselleşmenin bir geri tepme veya direnç oluşturduğu, bu direncin de küreselleşme sürecinde önde yer alan ulusal güçlere karşı bir terörist saldırı olarak kendini gösterdiği şeklinde yorum getirmektedirler (Bergesen & Lizardo, 2004, s. 43). Bu bakımdan Hoffman gibi bazıları terörizmi, kültürel ve ekonomik dönüşüme sebep olan küresel güçlere karşı savunmacı ve gerici bir hareket olarak görmektedirler (Hoffman'dan akt., Bergesen & Lizardo, 2004, s. 43).

Altuntaş'a göre, yeni küresel terörizmin, küreselleşmeye yönelik bir isyan hareketi olduğu iddiaları özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra yaygınlaşmıştır. Bunu doğrular nitelikte 11 Eylül saldırılarında, ABD nezdinde küreselleşmenin ekonomik (Dünya Ticaret Merkezi), askeri (ABD Savunma Bakanlığı Pentagon) ve politik güç (Beyaz Saray) sembollerini hedeflemiştir (Altuntaş, 2009).

Arıboğan küreselleşmenin terörizmi nasıl etkilediğini: “Küreselleşmenin aslında zaten sürmekte olan, ancak daha önceleri çok da fark edemediğimiz bazı sorunları gün ışığına çıkarttığı, alenileştirerek, dünya sathında fark edilir hale getirdiği ortada. Her şeyden önce dünya artık tek vücut. Kürenin dört bir yanında yaşayan insanlar, küresel iletişim zinciri vasıtasıyla birbirlerinden haberdar hale gelerek, aynı ekosistemin parçaları oldular. Bu şekilde gerçekleştirilen bir tek terör eylemi bile, tüm dünya çapında etki yaratır hale geldi.” (Arıboğan, 2007, s. 175) ifadeleriyle anlatmaktadır.

2.3. Terörizmin Küreselleşmesi

Küreselleşmenin doğurmuş olduğu etkilerin sonucunda terörizm de küreselleşmeden payını almıştır. Terörizmin küreselleşmesi belirli nedenler doğrultusunda bir süreç içerisinde oluşmuştur.

2.3.1. Terörizmin Küreselleşme Nedenleri

Bal'a göre, (Bal İ., 2006b, s. 39) “Küresel terörizm açısından artık yeni bir dönem vardır ve bu dönem küresel çağdır ve bu çağın terörü de küresel terördür.” Küresel terörün ortaya çıkma nedenleri arasında birçok sebep gösterilebilse de, ABD'nin Ortadoğu ve Orta Asya'da uyguladığı politikalar, İsrail'e verdiği büyük destek, terörle mücadelede aşırı güç kullanımı ve insan haklarını hiçe sayan uygulamaları en önde gelen sebepler arasındadır. Bu sebepler terör örgütlerine propaganda malzemesi vermektedir (Bal İ., 2006b, s. 39).

Genel olarak Küresel Terör örgütlerine bakıldığında ABD'nin ve ABD'nin küreselleştirdiği yaşam tarzının hedef tahtasında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Küresel Terör olgusu daha çok ABD politikalarına karşı bir tepki niteliğinde oluşmuştur.

Bal'a göre, "Küresel terörizmi ortaya çıkartan en temel neden, teröristlerin terör stratejisi ve terörizm propagandası ile karşılarında tanımladıkları ittifakı yeneceklerine olan inançları ve bu yöntem haricinde başka yöntemle başarı şanslarının hiç olmadığına veya çok az olduğuna inanmalarıdır. Burada terörizm ve terör stratejisi bir hıncın ve çılgınlığın büyük bir kaleyi delme girişimidir." (Bal İ. , 2006b, s. 39).

Görüleceği gibi terörizm bazı kesimler tarafından zayıfların güçlülere karşı kullanabilecekleri tek silah olarak ileri sürülmüş ve bu propaganda güçlü devletlerin politikaları altında ezilen birçok insan tarafından kabul görmüştür. Bu şekilde bir inancıya sahip teröristler yapmış oldukları eylemler sonucu kendi talepleri doğrultusunda bir taviz elde edebildiklerinde terörizmin kendi amaçlarına hizmet edebilecek bir araç olduğuna inanmışlar ve motivasyon kazanmışlardır.

Tarihsel olarak terörizmin gelişimine bakıldığında ve IRA, ETA, PKK gibi etnik tabana bağlı terör örgütlerini incelediğimizde ortak bir nokta olarak, bu örgütlerin, bağlı oldukları köken itibariyle kendi devletleri veya üzerlerinde hakimiyete sahip devletler tarafından zulme uğratıldıklarını düşünen mensuplardan oluşuyor olması gözlemlenebilir. Bu tarz terör örgütleri terörizmi bir tepki olarak ortaya koymaktadırlar.

Günümüzde küresel terörün de buna benzer bir şekilde ortaya çıktığını söylemek mümkün görülmektedir. Ancak küresel terörde öne çıkan etnik milliyetçilik değil dini değerler olmuştur. Buna sebep olarak, küresel terör örgütlerinin ABD'yi İslam düşmanı olarak görmeleri ve ABD karşısında daha geniş bir kesimi kutuplaştırmak için milliyetçi duyguları değil de dini istismar etmeleri gösterilebilir. 11 Eylül saldırıları ile dünya gündemine gelen El-Kaide terör örgütü dini istismar eden bir terör örgütü olarak benzer şekilde Dünya'da daha geniş bir desteğe sahip olabilmektedir. Günümüzde dünyanın birçok yerinde yaşayan insanlar El-Kaide terör örgütüne sempatican düzeyinde de olsa destek olabilmektedir. Eğer El-Kaide milliyetçilik tabanında mücadele eden bir örgüt olsaydı, Afganlar dışında bir destekçiye sahip olamazlardı.

Terörizmin küreselleşme nedenleri arasında, ABD'nin İsrail politikasının da önemli bir yeri bulunmaktadır. Araplar, İsrail'i kendilerince pek çok haklı sebebe bağlı bir şekilde

düşman olarak görmekteyiz. Orta Doğu bölgesi son yıllarda Dünya'nın en çok çatışmaya şahit olunan bölgesidir. Bu çatışmaların temelinde de İsrail bulunmakta ve İsrail-Filistin anlaşmazlığı bölgeyi sürekli olarak çatışma zemininde tutmaktadır. İsrail devleti ilk kurulduğu yıldan beri bölge ülkeleriyle savaş halinde olmuştur. İsrail, Arap devletleri ile girdiği savaşlardan galip olarak ayrılmıştır ve buna sebep olan en önemli etmen de arkasındaki ABD desteğidir. Dolayısıyla Arap ülkelerinde ve Orta Doğu coğrafyasında ABD'ye karşı bir antipati hatta düşmanlık oluşmuştur. ABD politikaları ile mağdur olan hatta yaşama hakkı dahi elinden alınan insanlar teröre meyletmeye başlamışlardır.

Kongar'a göre ise küresel terörün dört kaynağı bulunmaktadır (Kongar, 2004);

Bunlardan birincisi dünya üzerinde süregelen yerel savaşlar olup, yerel olarak birbirleriyle savaşan güçler, savaşlarını yaygınlaştırmak, ilkelerini, amaçlarını evrenselleştirmek için, dünya üzerinde terör eylemlerine başvurmaktadır. Örnek olarak Orta Doğu'daki Filistin-İsrail veya Arap-İsrail çatışması, günümüzde terörü küreselleştiren en önemli öğelerden birisi konumundadır.

Küresel terörün ikinci kaynağı, küreselleşme döneminde ortaya çıkan dünya üzerindeki egemenlik savaşıdır. Bu savaş çerçevesinde Amerika Birleşik Devletleri, mevcut egemenliğini geliştirerek pekiştirmek için, yayılmacı bir politika izlemektedir ve bu politika küresel terörü doğurmaktadır.

Küresel terörün üçüncü kaynağı milliyetçi ideolojiler ve dini araç olarak kullanan ideolojilerdir. Günümüzde milliyetçi ideolojiler barındıran terör örgütleri bulunsun da küresel terörizm denilince akla ilk olarak daha önce de ortaya konulduğu gibi dini istismar eden terör örgütleri gelmektedir.

Küresel terörün dördüncü kaynağı ise, ilk üç nedenle ortaya çıkan terörist davranış ve eylemlerin birbirlerini desteklemeleri, birbirlerini kışkırtmaları ve birbirlerinin varlıklarından, kendi var oluşlarının gerekçelerini üretmeleridir. Örnek olarak El Kaide'nin Orta Doğu Savaşı'nı gerekçe olarak kullanıp 11 Eylül 2001'de ABD'ye saldırması, ABD'nin bu saldırıyı bahane ederek önce Afganistan'a, sonra Irak'a müdahalede bulunması ve Irak'a yapılan bu müdahalenin hem Orta Doğu'da hem de dünyanın öteki bölgelerinde İslam adına yapılan yeni terörist eylemleri doğurması verilebilir.

Barzegar da El-Kaide'nin yükselişi ile ilgili olarak bazı unsurlar sıralamıştır ki El-Kaide'nin yükselişi de küresel terörizmin yükselişi ile paralellik arz etmekte ve benzer nedenlere dayanmaktadır. Bu unsurlar:

1. Küreselleşme sürecinin bir sonucu olarak Arap dünyasındaki sosyal, siyasi ve kimlik krizlerinin çıkması,
2. ABD'nin Arap-İsrail barış süreci içerisinde İsrail'e olan aşırı desteği,
3. ABD'nin bölgedeki askeri ve siyasi sistemlerde etkin bir şekilde var olmasının yolunu açması için Arap dünyasında otoriter ve bağımlı rejimlere olan desteği,
4. Ortadoğu'daki savaşların, gerginliklerin ve krizlerin varlığı. (Barzegar, 2010, s. 85)

Daha önce de değinildiği gibi Arap-İsrail çatışmaları küresel terörün nedenlerinden biri olmaktadır. Bu noktada İsrail ve ABD politikalarına bir tepki ortaya koymak dışında, bu politikalarından olumsuz olarak etkilenen ancak Dünya'dan bir destek göremeyen insanların, küresel teröre başvurarak seslerini Dünya çapında duyurmak istemelerinin de önemli bir yeri vardır. Kesinlikle doğru bir yöntem olmasa da, 11 Eylül saldırıları ile birlikte ve hatta ABD'nin kendi vatandaşları tarafından, ABD'nin yapmış olduğu politikaların eleştirilmesi ve saldırılara sebep olarak gösterilmeye başlanması buna örnek olarak gösterilebilir. Mesele sadece bu yönüyle ele alındığında mağdur insanlar seslerini duyurabilmişlerse de, madalyonun diğer yüzüne bakıldığında, Dünya çapında terörist olarak etiketlenmişler ve haklı olan davalarında haksız konuma düşmüşlerdir.

2.3.2. Küresel Terörün Ortaya Çıkış Süreci

Küresel terör olgusu 11 Eylül 2001 saldırıları ile ortaya çıkmış görülsede aslında bu tarihten çok önceleri de literatürde yer almakta idi. 1996 yılında yazılan bir eserde küresel terör olarak anlaşılacak eylemler, “New York'ta Amerikan Ticaret Merkezi'nin bombalanması, Hindistan Bombay'da Borsa Merkezi'nin basılması, Queen adlı geminin Hight Sea'de yağmalanması, binlerce masum insanı yoksulluğa iten Somali'deki organize şiddet olayları ” (Sehgal'den akt., Cirhinlioğlu, 2004, s. 99) şeklinde sıralanmaktadır.

Küresel terörizm eylemlerini çok daha öncelere götürmek mümkündür. 1960'ların sonu ve 1970'lerin başlarında terörizmin uluslararasılaşmasında Filistin sorununun etkisinin büyük olduğu görülmektedir. Arap Ülkeleri 1967 savaşında İsrail'e yenilmişlerdir ve bunun

bir sonucu olarak Filistinli militanlar, konvansiyonel bir savaşı veya diplomasi yoluyla İsrail işgalini kaldırmanın ve Kudüs'ü yeniden ele geçirmenin mümkün olmadığını görmüşlerdir. Böyle bir ortam içerisinde Filistinliler Dünya'nın dikkatini bu işgale çekebilmek için şiddeti uluslararası hedeflere yöneltmeyi tek yol olarak görmüşlerdir (Adrian'dan akt., Taşdemir, 2006, s. 40).

Bu bağlamda ortaya konan ilk küresel terör eylemlerinden biri de 1972 yılında Münih Olimpiyat oyunları baskını olmuştur. Bu baskında Kara Eylül örgütüne mensup Filistinli teröristler İsraili sporcuları, İsrail cezaevlerinde bulunan Filistinlilerin serbest bırakılması amacıyla rehin almışlardır. Rehin alma operasyonu her iki taraf için de başarısızlıkla sonuçlansa da bu eylem ile birlikte Filistinliler seslerini Dünya'ya duyurmuşlardır.

Küresel terörizmin gelişimi esas olarak 1990'lı yıllardan sonra başlamıştır. Bu süreç içerisinde küresel terörizmi körükleyen en büyük sebeplerin başında da ABD'nin kendi merkezli ve baskıcı politikalarına yönelik oluşan tepkiler gelmekteydi (Bal İ., 2006b, s. 37). El-Kaide benzeri daha çok ABD tarafından halkları mağdur edilmiş coğrafyalarda filizlenen terör örgütleri de bu kapsamda değerlendirilebilir.

El-Kaide yerel bir çok küçük örgütü kendi bünyesinde toplamayı başarmış ve sonrasında küresel cihat kavramını ortaya çıkarmıştır ki bunun bir sonucu olarak da küresel terör kavramı doğmuştur. Bu kavramı gündeme taşıyan en büyük olay da 11 Eylül saldırılarıdır. Bu saldırılarla birlikte bütün gözler bu radikal İslamcı gruplara çevrilmiştir. Bunu teyit eder derecede El-Kaide mücadelesini küreselleştirme yoluna gitmiş ve kedisine bağlı olmasa da dünyanın bir çok yerindeki radikal dini grupları kendi mücadelesinin içine çekmeye çalışmıştır. Bunun sonucu olarak da El-Kaide'nin bu örgütlerle arasında bir bağ olduğu algısı oluşmuştur (Köstem, 2010, s. 183). Böylece El-Kaide bir çatı örgüt konumuna gelmiştir.

Bin Ladin, mücadele verdiği ABD ve Batı dünyasıyla savaşabilmenin yolunun mücadelesini küreselleştirmeden geçtiğini düşünmekteydi. Bu düşünce temelinde El Kaide, dünyanın dört bir yanında "aynı düşmana" karşı mücadele veren radikal İslamcı grupları küresel hareket etmeleri yönünde cesaretlendirmiş ve kendi etrafında toplamıştır. Yani El-Kaide küreselleşme düşmanına karşı küreselleşme silahını seçmiştir (Köstem, 2010, s. 184).

Küresel terör eylemleri de daha çok El-Kaide terör örgütü ile özdeşleşmektedir. 11 Eylül saldırıları El-kaide terör örgütünün ilk eylemi olmasa da Dünya'da sesini duyurduğu ilk

eylemi bu saldırılar olmuştur. Bu eylemin, küresel terörizmi dünya gündemine getirebilmesini sağlayan birçok özelliği bulunmaktadır.

11 Eylül saldırılarının önemli sonuçlarından biri de terör eylemlerini lokal olmaktan çıkarması olmuştur. 11 Eylül'den önceki terör eylemlerine bakıldığında terör eylemleri sadece bir ülkeyi ya da bir coğrafi bölgeyi etkilerdi ve teröre çözüm arayışları o bölge ülkeleri tarafından aranırdı. Ancak bu olay sonrası terörizm ve doğurduğu sonuçlar küreselleşmeye başlamıştır (Kayacı, 2009, s. 40).

11 Eylül saldırıları ile terörün daha küresel bir hale geldiği tartışılmazdır. Terör artık okyanus ötesi saldırılarda bulunacak ve çok ciddi zararlar doğuracak bir hale gelebilmiştir. Dünya'nın en güçlü devleti ABD kendi topraklarında büyük bir saldırıya uğramıştır. Üstelik bu saldırıyı düzenleyen büyük bir ordu veya bir ülke değil terörist bir grup olmuştur. Dahası bunu düşük bir maliyetle ve az sayıda kişi ile başarabilmişlerdir. Böyle bir durum terörün kendi içerisinde başarılı olduğunu göstermekte ve teröristlere motivasyon sağlamaktadır.

11 Eylül saldırıları ile birlikte Batı'da yaşayan insanlara uzak bir kavram olan terör artık her gün televizyon kanallarında yer alan, gazetelerin önemli bir kısmını kapsayan ve hayatın içerisine giren bir gerçek olarak Batı insanın karşısına çıkmıştır. Dahası terörizm ülke davranışlarını ve politikalarını etkileyen bir seviyeye ulaşmıştır. El-Kaide'nin Londra ve Madrid'deki saldırıları buna örnek olarak verilebilir. Bu saldırılar sonrası hükümet üzerinde yoğun bir kamuoyu baskısı oluşmuş ve politikalarda değişikliğe gidilmesi zarureti ortaya çıkmıştır. İspanya'da ise terör saldırıları hükümet değişikliğine sebep olmuştur. ABD'de terörle mücadele konusundaki başarısızlıklar da iktidardaki Cumhuriyetçilerin zayıflamasına yol açmıştır (Barzegar, 2010, s. 85).

Bu bölümde küresel terör anlaşılmaya çalışılmış ve küreselleşmenin terörizm üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Bundan sonraki bölümde ise ABD'nin küresel terörizme karşı nasıl bir mücadele yöntemi izlediği ve bu yöntemin kritiği ele alınacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABD'İN KÜRESEL TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI

ABD'nin Küresel Terörizmle mücadele politikası 11 Eylül 2001 saldırılarından önce ve sonra olmak üzere iki dönem içerisinde incelenecektir.

3.1. 11 Eylül Öncesi Dönem Terörle Mücadele

Dünya'da terörizmden etkilenen bölgelere bakıldığında, Amerika, terör eylemlerinden en çok etkilenen bölgeler arasında olmamakla birlikte, 1980'lerden sonra Amerika kıtasında ve bunun dışındaki Amerikan hedeflerine yönelik eylemlerde bir artış gözlenmektedir. Bu eylemler arasında; 1983'de Lübnan Beyrut'ta Amerikan deniz piyadelerinin bulunduğu karargaha yapılan saldırı, 1988'de Lockerbie faciası olarak da bilinen Amerikan yolcu uçağının düşürülmesi, 1993'de Dünya Ticaret Merkezi'ne düzenlenen bombalı saldırı, 1995'de iki Amerikalı tarafından Oklahama City'de gerçekleştirilen ve 168 kişinin hayatını kaybettiği bombalama eylemi, 1998'de El-Kaide tarafından gerçekleştirilen ABD'nin Tanzania ve Kenya'daki Büyükelçiliklerinin bombalanması ve 12 Amerikan askerinin hayatını kaybetmesi olayları sayılabilir.

Bu saldırılar ABD'nin 11 Eylül'den önce de doğrudan veya dolaylı olarak terörün hedefi olduğunu göstermektedir. Bu dönem içerisinde her ne kadar terör eylemi hiç gerçekleşmemiş olmasa da, hiç biri 11 Eylül kadar ülke içerisinde etki meydana getirememiştir. ABD kendisini terörün hedefindeki bir ülke olduğu gerçeğiyle en çok 11 Eylül'de karşılaşmıştır. Ancak bu dönemdeki terör eylemlerine de ABD'nin vermiş olduğu bazı askeri ve diplomatik tepkiler yok değildir.

Bu tepkiler ve müdahaleler arasında, 1998 yılında El-Kaide tarafından ABD'nin Tanzania ve Kenya'daki Büyükelçiliklerinin bombalanması olayları sonrasında, ABD'nin Sudan'daki El-Şifa ilaç tesislerini vurması gösterilebilir. Büyükelçiliklerinin bombalanması olaylarında ABD, sorumluyu El-Kaide olarak belirlemiş, El-Kaide'nin barındığı Afganistan'daki kamplara füze saldırısında bulunmuştur. Sudan Hartum'da bulunan El-Şifa adındaki bir ilaç tesisi, içinde El-Kaide tarafından sinir gazı üretiliyor olduğu bahanesiyle bombalanmıştır.

ABD yetkililerine göre, 1991'de Suudi Arabistan'dan sürgün edilerek Sudan'a yerleşen Bin Ladin, Sudan'ı el-Kaide'nin merkezi haline getirmek istiyordu ve dahası Sudan

hükümetinden Suudi Arabistan'da bulunan Amerikan askerlerine karşı kullanmak üzere kimyasal silah yapımına başlamak için onay aldığı iddia ediliyordu (Scowen, 2004, s. 23). Dolayısıyla El-Şifa ilaç tesisleri ABD için olası bir hedef haline gelmişti. Ancak öncesinde ve sonrasında yapılan hiçbir çalışmada sinir gazının en ufak bir izine dahi rastlanamamıştır.

El-Şifa tesislerinin vurulması sadece kimyasal silah üretme ihtimali bulunan bir tesisin bombalanması anlamını taşıymıyordu, El-Şifa tesisleri bölgede sıtma ilacı üreten tek tesisti ve Sudan'da her yıl binlerce insan sıtmadan dolayı hayatını kaybediyordu. Dolayısıyla bu tesisin bombalanması Sudan için ve Sudan halkı için verilebilecek en ağır cezalardan birisidir. Her ne kadar bombalama esnasında çok az sivil kaybı olsa da bu tesisin bombalanması en çok sivil insanların hayatlarına yönelik gerçekleşmişti. Çünkü doğrudan olmasa da tesisin yıkılmasından sonra ilaç eksikliği yüzündün çoğu çocuk binlerce Sudan'lı hayatını kaybetmişti.

ABD'nin terör eylemlerine karşı vermiş olduğu tepkilere bir diğer örnek de 1986 yılında, Berlin'de içinde Amerikan askerlerinin bulunduğu bir gece kulübüne düzenlenen bombalı saldırı sonrası ABD'nin Libya'ya karşı bir hava saldırısında bulunması gösterilebilir.

ABD, saldırının arkasında Libya'yı ve Kaddafi'yi göstermiştir. Bu saldırılardan Kaddafi hükümeti sorumlu tutulmuş ve yapılan saldırılarda Kaddafi kurtulmayı başarsa da kızı ile birlikte bir çok Lübnanlı hayatını kaybetmiştir. Bu olaydan sonra ABD uluslararası arenada bir çok ülke tarafından eleştirilmiştir.

Görüleceği üzere ABD terör karşısında güç kullanmaktan hiçbir zaman çekinmemiştir. Ancak eleştirilerin odağında ABD'nin müdahalelerinin hukuk çerçevesinde olmayışı ve orantısız oluşu bulunmaktadır.

3.2. 11 Eylül Saldırıları Sonrasında Terörle Mücadele

11 Eylül ABD için bir milat niteliğini taşımaktadır. Öyle ki ilk kez topraklarında böyle bir saldırıya uğramış ve bütün bir toplum olarak derin bir şekilde etkilenmiştir. Bununla birlikte sadece saldırının kendisi değil, saldırılar sonrası ABD'nin uygulamaya koyduğu politika olağan üstü özellikler taşımaktadır. ABD'nin ortaya koyduğu bu terörle mücadele stratejileri sadece El Kaide terör örgütü ile sınırlı kalmamış, Afganistan işgali ile başlayıp Irak işgali ile devam eden süreçte siyasi olarak dünyanın büyük bir bölgesini etki altına almış ve

terörle mücadele dışındaki alanları da etkileyen bir duruma girmiştir (Özeren, Cinoğlu, & Sever, 2010, s. 7).

11 Eylül saldırıları, o güne kadar gerçekleştirilen en büyük terör eylemi olması ile birlikte sonuçları bakımından da her açıdan önemlidir. Dünya’da yeni bir dönem başlatan bu saldırılar terörü en önemli gündem maddesi haline getirmiş ve sonrasında yaşananlarla birlikte dünya politikasına yön vermiştir. Saldırıların süper güç ABD’ye karşı olması ve Batı Dünyası ile Doğu Dünyası’nı yani farklı medeniyetleri ve inançları da karşı karşıya getirmesi Dünya’yı kutuplaşmaya doğru iterken bir yandan da ABD’nin kendi hesabına Dünya’yı şekillendirme sürecine girmesine yol açmıştır.

11 Eylül saldırıları sonrası ABD Terörle Mücadele konusuna endekslenmiş ve bu amaçla hem içeride hem dışarıda çeşitli uygulama ve müdahalelerde bulunmuştur. Bu süreç incelenerek kendisini Küresel Terörün en büyük mağduru olarak gören ABD’nin, Küresel Terörle Mücadelesi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

ABD’nin 11 Eylül terör saldırılarına sonrası uyguladığı terörle mücadele stratejisini temel olarak üç dönem içinde incelemek mümkündür. Birinci dönem; 2001-2006 yılları arasını kapsayan ve ABD Başkanı George W. Bush’un terör saldırılarından hemen sonra yapmış olduğu basın açıklamalarında da ortaya koymuş olduğu üzere, “teröre karşı savaş” konsepti üzerinden uygulamaya koyduğu, kurallarını kendisinin çizdiği ve oyunu kendisinin oynadığı bir mücadele politikasıdır. İkinci dönem ise ABD’nin, Irak işgalinin ilerleyen yıllarında bazı hatalarını fark ettiği ve daha fazla ortaklık arayışına girdiği dönemdir. Üçüncü dönem ise Başkan Obama ile başlayan ve terörle mücadele de strateji değişikliğine gidildiği, uluslararası işbirliğine daha çok önem gösterildiği bir dönem olmuştur (Özeren, Cinoğlu, & Sever, 2010, s. 7). Bu bölümde ABD’nin küresel terörle mücadelesi Özeren’in adlandırmalarıyla birlikte üç dönem içerisinde incelenecektir.

3.2.1. Birinci Dönem (Teröre Karşı Savaş Dönemi)

11 Eylül saldırılarından, Bush’un ikinci kez seçilmesine kadar geçen dönem, ABD’nin teröre karşı en agresif ve en müdahaleci olduğu dönemdir. Bu dönem içerisinde Afganistan ve Irak işgal edilmiş, dünya siyasetinde yeni bir sayfa açılmıştır.

ABD’nin terörle mücadele başlığı altında güvenlik odaklı uygulamaya koyduğu temel stratejik adımlar;

- Afganistan'ın işgal edilmesi,
- Irak'ın işgal edilmesi,
- NATO'nun terörle mücadele çerçevesinde daha aktif hale getirilme çabası,
- İkili ve çok taraflı oluşumlarda terör ve terörle mücadele konularına daha fazla vurgu yapılması,
- Terörün finansmanı noktasında BM düzeyinde girişimlere ağırlık verilmesi,
- G-8, APEC gibi uluslararası kuruluşlarda prensipte de olsa terörle mücadele konusunda kararlılığın dillendirilmesi,
- Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin desteğini alarak özellikle hava ulaşımı güvenliği konusunda etkin uygulamaların yaşama geçirilmesi, olarak listelenebilir (Özeren, Cinoğlu, & Sever, 2010, s. 29).

Bu dönem içerisinde Bush yönetimi 11 Eylül'den sonra başlattığı “teröre karşı savaş” stratejisi çerçevesinde öncelikle Afganistan'a müdahalede bulundu ve ardından Irak'a savaş açtı. Bununla birlikte George W. Bush 29 Ocak 2002'de yaptığı “Ulusa Sesleniş” konuşmasında İran, Irak ve Kuzey Kore'yi terörizme destek vermek ve Kitleli İmha Silahları geliştirmeye çalışarak suçlayarak “şer eksenini” ilan etti ve geleceğe yönelik stratejilerinin de hangi ülkeleri kapsayacağını da ortaya koymuş oldu (Altunışık, 2009, s. 76). Bu dönem içerisinde 2002 yılında bir Ulusal Güvenlik Stratejisi yayınlanmış ve bu strateji Bush Doktrini olarak da adlandırılmıştır.

11 Eylül olaylarından sonra ABD'de üç temel reform hayata geçirilmiştir. Bunlar; İç güvenlik Örgütü'nün kurulması (Department of Homeland Security), PATRIOT kanununun yasalaşması ve 2004 İstihbarat Reformu ve Terörizmin Engellenmesi Kanunu'nun kabul edilmesidir. Bu reformlar terör örgütlerinin ortadan kaldırılması, üyelerinin tespiti ve mahkemelerin karşısına çıkartılma süreçlerini hızlandırma amacıyla yürürlüğe konmuştur (Özeren & Cinoğlu, 2006, s. 184)

İç Güvenlik Örgütü 2003 yılında faaliyetine başlamış ve 22 kurumun bir çatı altında toplanmasıyla oluşturulmuştur. Kurumun üç temel misyonu bulunmaktadır. Bunlar: ABD sınırları içerisinde bir daha terör saldırısı olmamasını sağlamak ve ülke içinde daha güvenli bir ortam oluşturmak, ülkeyi terör saldırılarına kapalı hale getirmek, verilen zararları düşürmek ve diğer kurumlara bu türden suçların beklenmedik etkilerini ortadan kaldırebilmeleri yönünde stratejik destekler sunmak (Özeren & Cinoğlu, 2006, s. 185).

2001 yılında yasalaşan PATRIOT Yasası ise sınır kontrolleri, yönetim birimleri arasında bilgi aktarımı, para aklama ve mali suçlar, uyuşturucu ve ihbar edenlerin ödüllendirilmesi gibi bir çok alanı kapsayan ve örnek yasa olarak gösterilen önemli bir yasal düzenlemedir. Bununla birlikte, PATRIOT Yasası'na yönelik uygulamada bir çok sıkıntının olduğu da bir gerçektir. Terör zanlılarına ilişkin olarak birçok insan hakları kurallarının ihlal edildiği, terörle mücadele gerekçesiyle özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği ilkesini çiğnediği, ABD'de bulunan yabancılara tanınan insan haklarının ülke yurttaşlarına oranla çok daraltıldığı ve böylece ciddi ayrımlar yapıldığı, kişilerin fişlendiği gibi pek çok nedenden dolayı bu yasanın, insan hakları savunucuları tarafından eleştirildiği de göz önünde tutulmalıdır (Kaya İ. , 2005, s. 113)

11 Eylül saldırılarından sonra yapılan bir diğer reform da ABD'de faaliyet gösteren 15 ayrı istihbarat örgütünün tek bir çatı altında toplanmasıdır. Bunun gerçekleştirilmesindeki en büyük sebep ise bu kadar çok istihbarat birimine rağmen 11 Eylül saldırılarından önceden haberdar olunmaması ve birimleri bir çatı altında toplamanın daha iyi bir koordinasyon sağlayacağını düşünülmesidir.

Birinci dönem içerisinde yaşanan önemli gelişmelere kısa bir şekilde değinilecektir. ABD yönetiminin saldırılar sonrası vermiş olduğu demeçler, izlenecek stratejiye ışık tuttuğundan incelenecek ve bu stratejiyi ortaya koyan yeni muhafazakarların ABD'nin terörle mücadele politikası üzerindeki etkileri ele alınacaktır.

3.2.1.1 Saldırıların Hemen Sonrasında ABD Yönetiminin Söylemleri

11 Eylül sonrası dönemde ABD'nin saldırılara karşı vermiş olduğu ilk tepkiler ve söylemlerin yeterince sertlik yanlısı olduğu söylenebilir. Bu dönem içerisine bakıldığında, çok az sayıda ve neredeyse vatan haini ilan edilen muhalif sesler dışında, hem başta ABD Başkanı Bush olmak üzere ABD yönetiminin hem de medyanın ve entelektüellerin söylemlerinin saldırılara karşılık verme ve hesap sorma eksenli olduğu görülmektedir.

Bu dönem içerisinde saldırıların hemen arkasında Başkan Bush'un ve ABD içerisinde 11 Eylül Saldırıları sonrasında etkileri artan Neo-Con olarak da bilinen Yeni Muhafazakarların söylemleri kesin ve net ifadeler içermektedir.

11 Eylül'ün hemen arkasında, Scowen'in deyimıyla "12 Eylül'de Başkan Bush Amerika'yı şeytanın masum kurbanı ilan etti ve böylelikle özgür insanların ülkesinde

muhalefeti susturmak için son derece uyumlu, geniş çaplı ve başarılı bir girişim başlatıldı.” (Scowen, 2004, s. 23) Bu süreç içerisinde yapılan açıklamaların birçoğu Amerika’nın, özgürlük ve demokrasiye ev sahipliği yapmasından ötürü hedef haline geldiği ve Amerika’ya saldıranların bu değerleri ortadan kaldırmak istediği şeklinde ifade edilmiştir.

Başkan Bush saldırılardan dört gün sonra 15 Eylül 2001 tarihinde yaptığı ulusa sesleniş konuşmasında; “Savaşayız, teröristler tarafından Amerika’ya açılmış bir savaş var ve buna cevap vereceğiz. Bunları kimlerin yaptığını bulacağız ve onları saklandıkları delikten çıkartarak adalete teslim edeceğiz.” (Taşdemir, 2006, s. 154) şeklindeki ifadeleriyle terörizme karşı kesin bir savaş açıldığını ve dünyanın neresinde olursa olsun teröristleri yakalamak için gereken müdahalelerin yapılacağı sinyalini veriyordu.

11 Eylül sonrası Bush’un ortaya koyduğu “Ya bizimlesiniz, ya da teröristlerle” ifadesi ile birlikte bütün devletler bir seçim yapmaya zorlanmış ve ABD’nin yanında yer almazlarsa, yani ABD’nin izleyeceği politikaları benimsemezlerse terörist devlet olacakları imajı ortaya konulmuştur. Beyaz Saray’da yaptığı bir konuşmasında Bush “Bu karmaşa içerisinde tarafsız bir bölge yoktur. Herhangi bir hükümet bu kanunsuzları desteklerse, kendileri de kanunsuz ve cani olacaklardır ve kendi başlarına kalacaklardır.” (Scowen, 2004, s. 26) şeklinde ifadelerde bulunmuş ve ABD’nin haydut olarak gördüğü devletlerle işbirliği yapan devletleri baskı altında tutmuştur.

Bu dönem içerisinde muhalif seslere de izin verilmemiştir. Bir yazar olan Susan Sontag, 24 Eylül 2001’de New Yorker’da yayınlanan bir yazısında “Bu özgürlüğe, insanlığa veya serbest dünyaya karşı ödleğe işlenmiş bir saldırı değil de, kendini süper güç olarak kabul eden Amerika’nın belli ittifaklarının ve hareketlerinin sonucu olarak kendisine yapıldığını kabullenecek olanlar nerede?” (Scowen, 2004, s. 27) şeklinde ifadelerde bulunmuş, saldırıların gerçekleşmesinde en büyük kabahatin ABD’de olduğunu ortaya koymuş ve bunun üzerine de hain ilan edilmiş, çok yoğun baskılara maruz bırakılmıştır.

Görüleceği üzere bu dönem içerisinde ABD yönetimi ve medya terörizme karşı ortak bir tutum belirlemiş ve ABD halkına, terörizmin hedefi oldukları korkusu salınarak terörizme karşı geliştirilecek politikaların kamuoyu tarafından benimsenmesine çalışılmıştır.

3.2.1.2 Saldırıları Sonrası Uygulanan Politikalarda Yeni Muhafazakarların Etkisi

ABD'nin 11 Eylül Saldırıları sonrası izlediği politikalarda Yeni Muhafazakarların büyük etkisinin olduğu görülmektedir. ABD'nin 11 Eylül'ün hemen sonrasındaki politikaları Neo-Conların ideolojisi çerçevesinde gelişmiştir. Bush'un iktidara gelmesi ile birlikte, 11 Eylül saldırıları olmasaydı da bu dönem içerisinde ABD'nin sertlik yanlısı tutumları olması beklenmekteydi.

Altunışık'a göre; "Ocak 2001 tarihinde göreve başlayan George W. Bush yönetimi başarısız olarak gördüğü Clinton yönetiminin Ortadoğu politikasını kökten değiştirme iddiası ile iktidara gelmişti. Yeni yönetimin Ortadoğu politikası bölgeye ilişkin özellikler de taşımakla birlikte genel olarak yeni yönetimin küresel siyaset ve ABD'nin liderliğini tesis etme projesinden de büyük ölçüde etkilendi." (Altunışık, 2009, s. 74)

Bush dönemiyle birlikte yönetimde yeni-muhafazakarlar etkin görevlere gelmeye başlamışlardır. Bu durumun bir sonucu olarak da ABD politikaları bu kesimin ideolojisi etrafında şekillenmeye başlamıştır. Neo-con'ların ortaya koyduğu en önemli ideolojilerden biri de Amerikan küresel liderliğinin hem Amerika için, hem de dünya için iyi olduğuna inanmaları ve bunu gerçekleştirmek için gerektiğinde büyük askeri gücün kullanmasından yana olmalarıydı. Bu amaçla 1997'de kurulan, düşünce kuruluşu Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi (The Project for the New American Century) çerçevesinde yayınladıkları raporlarla ABD'nin nasıl bir politika izlemesi gerektiğini ortaya koyuyorlardı. Bu raporlarla 2002'de geliştirilen yeni Ulusal Güvenlik Stratejisi, Bush yönetiminin yeni politikasının ilkelerini ortaya koyuyordu. Bu strateji Amerikan hegemonyasının tesisi için ABD artık "kuşatma" (containment) politikası değil, "önleyici savaş" (preventive war) doktrinini geliştirmesini öngörüyordu. Ayrıca yeni muhafazakarlar ABD'nin liderliğini tesis için ortaya koydukları stratejilerde uluslararası kuruluşların desteğini de gerekli görmüyorlardı (Altunışık, 2009, s. 74-5).

Ulusal Güvenlik Stratejisine kısa bir şekilde değinilecek olursa, bu stratejide terörü yok etmek için atılacak adımlar özetle;

- Öncelikli hedef olarak, Kitle İmha Silahları'nı veya bunların türevlerini kullanma riski olan ve uluslararası çapta eylem yapma kapasitesine sahip ve/veya bazı hükümetler tarafından desteklendiğine inanılan terör örgütleriyle mücadele etmek,

- Amerika Birleşik Devletleri'ne yönelik her türden tehlikeleri daha ulaşmadan engellemek,
- Terörle mücadelede uluslararası desteği aramak ancak gerektiğinde teröristlerin ABD'ye ve Amerikalılara zarar vermesini engellemek ve meşru müdafaa hakkını kullanmak için yalnız başına müdahale etme hakkını da her zaman saklı bulundurmak,
- Teröre destek veren devletlere önceden sağlanan her türden sponsorluk desteğini durdurmak, gerekirse bu ülkelere çeşitli yaptırımlar uygulayarak onların teröre verdikleri desteği durdurmalarını sağlamak,
- ABD'nin her alandaki etkinliğini kullanarak ve müttefik ve dostlarla beraber çalışarak, terörizmin her türlü versiyonunun, tüm hükümetlerin kötölemek ve destek vermekten çekinmek zorunda kalacağı, kölelik, korsanlık ya da soykırım gibi illegal görülmesini temin etmek,
- Terörizmin yeşermesini sağlayan hiç bir şartın hiç bir ülkede bulunmaması için, özellikle de İslam Dünyasında ılımlı ve modern hükümetleri desteklemek,
- Uluslararası toplumla beraber, terör ideolojisinin yayılmasını sağlayan şartları barındıran, risk seviyesi en yüksek yerlerden başlayarak bu şartların ortadan kaldırılmasına çalışmak, (Özeren & Cinoğlu, 2006, s. 175-6) şeklinde sıralanabilir.

ABD Soğuk Savaşı sonrası kendine yeni tehditler geliştirmiş ve Orta Doğu politikasını bu tehditlere göre şekillendirmiştir. George W. Bush döneminde 11 Eylül saldırılarının da etkisiyle bölgeye yapılan müdahaleler en saldırgan haline ulaşmıştır. Bununla birlikte bu saldırılar 1997'den beri hazırda bekleyen Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi'nin hayata geçirilmesine neden olmuş, ABD içerisinde kendilerini Yeni Muhafazakarlar (Neo-Conservative) olarak adlandıran ve Yahudi çevreler tarafından desteklenen radikal şahin bir grubun öncülüğünü yaptığı "yeni muhafazakar devrim" böylelikle gerçekleşme imkanı bulmuştur (Öztürk, 2010).

Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi (PNAC) tarafından Eylül 2000'de yayınlanan "Yeni Bir Yüzyıl İçin Amerika'nın Savunmasının, Stratejisinin, Güçlerinin ve Kaynaklarının Yeniden İnşası" adındaki plan şeklindeki raporda, PNAC'ın amaçları;

- Amerikan anavatanını savunmak,
- Çok sayıda, eşzamanlı büyük savaş alanlarında mücadele etmek ve kesin olarak kazanmak,
- Kritik bölgelerdeki güvenlik ortamıyla ilgili emniyet gereklerini geliştirmek,

- Askeri alanda devrimi harekete geçirmek için ABD güçlerini dönüştürmek, şeklinde sıralanmaktadır (Donnelly'den akt., Chossudovsky, 2010, s. 380).

Bu raporda da görüleceği üzere ABD daha 11 Eylül Saldırıları olmadan önce dünya çapında büyük savaşlara hazırlanmış ve Bush dönemiyle birlikte daha agresif bir yapı takınacağını ortaya koymuş bulunmaktaydı.

Raporda dikkati çeken bir başka nokta ise ABD politikaları için “Dönüşüm Süreci, devrimci değişimle bile gelse, belli bir felaketin ve katalizör işlevi gören –yeni bir Pearl Harbor gibi- bir olayın yokluğunda, büyük olasılıkla uzun sürer” (Donnelly'den akt., Chossudovsky, 2010, s. 379) şeklinde geçen bir ifadeyle, 11 Eylül ile ilgili komplo iddialarını güçlendirmiş ve 11 Eylül olmadan önce böyle bir olayın katalizör olarak kullanılabileceğini ileri sürmüştür. 11 Eylül bir nevi, Neo-Conların “Yeni Amerika Yüzyılı” projesini yürütmeye koymak için bir fırsat haline gelmiştir.

3.2.1.3 Afganistan Müdahalesi

11 Eylül saldırılarının hemen sonrasında dünyada ABD'nin terör mağduru olduğu ve kendisini korumasının meşru olacağı uluslararası alanda ortak bir şekilde dile getirilmiştir. ABD tarafından saldırıların sorumlusu olarak El-Kaide terör örgütü ve lideri Usame Bin Ladin gösterilmiştir. Her ne kadar El-Kaide saldırıyı üstlenmese de saldırıları gerçekleştirenlerin El-Kaide örgüt mensupları olduğuna kesin gözüyle bakılmaktadır. Neredeyse tartışılmaz hale gelen bu kabul ile birlikte El-Kaide lideri Bin Ladin'in ve terör örgütünün Afganistan'da barınıyor oluşu ve Taliban rejimi tarafından destekleniyor oluşu, Afganistan'ı bir numaralı hedef ülke haline getirmiştir.

Bu bağlamda ABD, saldırılar sıcaklığını korurken Afganistan'a karşı girişeceği bir müdahalede, uluslararası alanda rahatlıkla destek bulabileceğini düşünmüş ve konuyu NATO ve BM'nin gündemine getirmiştir.

11 Eylül terör saldırılarının sonucunda; ABD, NATO Daimi Konseyi'ni acilen toplantıya çağırılmış, bu toplantıda “NATO üyelerinden birine yapılan saldırının tüm üyelere yapılmış sayılacağına” ilişkin NATO anlaşmasının 5. Maddesi (Kuzey Atlantik Anlaşması, 4 Nisan 1949, Washington D.C., Madde 5.) isleme koyulmuş, tüm NATO ülkelerince kabul edilerek ilan edilmiştir (Akagündüz, 2009, s. 140).

Bununla birlikte Birleşmiş Milletler de saldırıların hemen arkasında 12 Eylül'de saldırıları lanetlemiş, tüm ülkeleri gerekli adımları atarak, terörizme karşı koymak üzere koordineye ve işbirliğine çağırmıştır. 11 Eylül saldırılarının arkasındaki terör örgütü El-Kaide'nin lideri Bin Ladin'in Afganistan'da bulunduğu ve Taliban'ın da bu örgütü himaye ettiği şeklinde istihbarat bilgilerinin olması üzerine, BM tarafından ISAF adı verilen Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti'nin BM çatısı altında görevlendirmesi kararı alınmıştır. Bu kuvvet, Afganistan'da, ülkeye hakim Taliban yönetiminin devrilmesi, El-Kaide terör örgütünü ortadan kaldırması ve Afganistan'da istikrarın ve düzenin sağlanması amacıyla başlangıçta Kabil ve çevresinin emniyetini sağlamak üzere yetkilendirilmiş ve ilk etapta 5000 kişilik ISAF kuvveti Aralık 2001 ayından itibaren bölgede konuşlanmıştır. Ayrıca ISAF kuvvetinin 11 Ağustos 2003 tarihinden itibaren NATO hareket komutasına devredilmesine karar verilmiştir. İlerleyen süreçte ise bu kuvvetin sayısı otuz bine ulaştırılması kararlaştırılmıştır (Akagündüz, 2009, s. 140-1).

ABD tarafından Afganistan'a yönelik olarak yapılan müdahale Amerikan ve İngiliz hava kuvvetlerinin bombalamaları ile 7 Ekim 2001 tarihinde başlamıştır. Bu süreçte Avustralya da bu operasyonlara destek vermiştir.

11 Eylül saldırılarına yanıt olarak ABD, meşru müdafaa iddiasını, iki önerme ile meşrulaştırmaya çalışmıştır. Bunlardan ilki, ABD'nin 11 Eylül terörist saldırılarını, BM Antlaşması md. 51 çerçevesinde bir "silahlı saldırı" olarak nitelemesidir. İkincisi ise uluslararası hukukun, teröristler tarafından saldırıya uğramış bir devlete, teröristleri barındıran devletlere karşı meşru müdafaa esasında kuvvet kullanma hakkı verdiği önermesidir. ABD, Afganistan'ın El-Kaide tarafından bir üs olarak kullanıldığı ve dolayısıyla Afganistan işgalinin uluslararası hukuk açısından kendilerine verilen bir hak olduğunu iddia etmekteydi (Ratner 'den akt., Taşdemir, 2006, s. 157).

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 51. Maddesinden hareketle bilerek kendi ülkesinin başka devletlere karşı, boyut ve etkileri bakımından, silahlı saldırı düzeyine erişen saldırgan eylemler gerçekleştirme amacıyla kullanılmasına izin veren devlete karşı, meşru müdafaa hakkına dayanarak kuvvet kullanılabileceğini öne sürmek mümkün görünmektedir. ABD de 11 Eylül saldırısının ardından gerçekleştirdiği Afganistan ve Irak'a operasyonlarını bu meşru müdafaa hakkının kullanımına dayandırmaktaydı (Saraçlı, 2007, s. 1071).

Bu noktada Afganistan müdahalesi bazı haklı sebeplere dayansa da, müdahalenin şekli ve ABD'nin bölge üzerindeki çıkarları bu sebepleri gölgede bırakmıştır. Afganistan'ın jeopolitik ve jeostratejik önemi nedeniyle, ABD'nin saldırıları kendi amaçları doğrultusunda kullanarak Afganistan müdahalesine meşru bir zemin hazırlamaya çalıştığını söylemek mümkün görülmektedir.

Afganistan konum olarak Asya'nın merkez üssü niteliğinde olup, en eski ticari yollar üzerinde konuşlanmış bir konuma sahiptir. Sahip olduğu yeraltı zenginliklerinin yanı sıra özellikle Hazar ve Orta Asya merkezli enerji kaynaklarına yakınlığı, enerji rotası üzerinde yer alması Afganistan'ın önemini artıran faktörlerdir. Ülkenin Güney Asya, Orta Asya, Kafkaslar, Orta Doğu ve Uzak Doğu gibi önemli siyasi ve ekonomik coğrafi bölgelerin buluşma noktasında bulunuyor olması Küresel Güçler açısından Afganistan'ı önemli kılmaktadır. Afganistan bu önemli coğrafi bölgelerin merkezinde bulunmaktadır. Bu bağlamda Afganistan'ı kontrol altında tutmak tüm bu coğrafi bölgeleri kontrol altında tutmak anlamına gelmekteydi ve bu bölgelerdeki siyasi ve ekonomik dengeleri şekillendirmek için kilit bir konuma sahipti. Afganistan'ın komşuları Çin ve Hindistan gibi ülkelerin, ABD'nin dünya üzerindeki siyasi, ekonomik ve askeri hegemonyasını tehdit edebilecek ülkelerden oluşuyor olması ayrıca bu ülkeyi ABD nezdinde önemli bir konuma getirmekteydi (Şahin, 2010, s. 4). Bu sebeplerden ötürü ABD için Afganistan'ı kontrol altında tutmak büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla 11 Eylül ABD için önemli bir fırsat haline gelmiştir.

3.2.1.4 Irak Müdahalesi

11 Eylül saldırıları sonrasında ABD Irak'ı “şer eksenli” içerisinde ilan etmiştir. Bu tanımlamayla birlikte ABD, Irak'ı hedef tahtasına koymuş ve müdahale için zemin hazırlamıştır.

Ayrıca “Ulusal Güvenlik ve Strateji” belgesi ile ortaya konan ve Bush yönetimi tarafından uygulanan önleyici savaş doktrinine göre, Irak'ın elinde bulundurduğu şekilde istihbari bilgiler bulunan Kitle İmha Silahları sebebiyle potansiyel bir risk olarak algılanmış ve ABD askeri operasyon yapma hakkına sahip olduğunu iddia etmiştir.

Bu çerçevede ABD gerçekleştireceği bir “önleyici” saldırının gerekçelerini sürekli olarak Saddam Hüseyin'in Kitle İmha Silahlarına sahip olduğu, BM deneticilerini sınır dışı ettiği ve BM kararlarını uygulamadığı etrafında şekillendirilmiştir. Bu gerekçeler bağlamında ABD, Saddam Hüseyin'in elinde olduğu iddia edilen Kitle İmha Silahlarını yok etmek, Irak'ı

silahsızlandırmak, Ortadoğu'ya demokrasiyi getirmek ve Irak halkını özgürleştirmek söylemi ile 20 Mart 2003'te Irak'ı işgal etmiştir (Kollektif, 2009, s. 1).

Bu noktada üzerinde en çok vurgulanan sebeplerden birisi de “demokrasi”yi getirme vurgusu olmuştur. ABD bu vurguyu uluslararası alanda müdahalesini meşru göstermek için sıklıkla öne sürmüştür ve bu şekilde müdahalesine meşru bir dayanak oluşturmaya çalışmıştır.

Irak müdahalesinin asıl ortaya konan gerekçesi Irak'ta mevcut olduğu değerlendirilen Kitle İmha Silahları ve Irak'ın bu silahları terörist amaçlarla kullanabileceği görüşüdür. Irak'a yönelik askeri müdahalenin dayanağı olarak, Körfez Savaşı sırasında alınmış BM Güvenlik Konseyi kararları gösterilmiş ve Irak'ın elindeki kitle imha silahlarının uluslararası barış ve güvenliği tehdit ettiği öne sürülmüştür. ABD bu gerekçeyi dayanak olarak kullanarak önleyici meşru müdafaa olgusunu uluslararası kamuoyuna kabul ettirmeye çalışmıştır. Ayrıca bu gerekçe Irak'a yönelik gerçekleştirilen askeri müdahaleyi meşrulaştırmaya yönelik bir araç olarak da kullanılmıştır (Reçber, 2007, s. 68).

Bununla birlikte bazı görüşlere göre ABD, bölgede kendi kontrolü altında tutamadığı liderleri koltuklarından etme politikası izliyor ve bu şekilde Orta Doğu ülkelerinde kendi kontrolünde oluşturacağı yönetimleri göreve getirmeye çalışıyordu. Dieckoff'a göre (Dieckoff, 2004, s. 132), terörizme karşı mücadele, ABD'nin istemediği siyasi liderleri ekarte etmesi ve güvenirliliğini yitirmesi açısından bir gerekçe de teşkil etmeye başlamıştır ki Saddam Hüseyin için bu gerekçe kullanılmaktadır. ABD, Irak diktatörünü Körfez Savaşı sırasında devirmemiş bulunmanın pişmanlığını yaşamakta ve 11 Eylül sonrasında Amerikan yönetimi Irak liderinin devirmek için yeni bir fırsat yakalamış durumdadır. ABD, Irak, komşusu İran ve Kuzey Kore'ye, ellerinde kitle imha silahları bulundurmalarından ötürü “ser mihveri” suçlamasını getirmiştir.

ABD'nin Irak'a yönelik yapmış olduğu askeri müdahalenin perde arkasında çok daha farklı hesapların bulunduğu da ortaya konulmaktadır. Müdahalelerin arkasındaki gerçek sebepler daha çok ABD'nin bölgedeki petrolün kontrolünü tamamen eline almak istemesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Renner'a göre, Irak petrolünü kontrol etmek ABD'nin Suudilerin petrol politikasındaki nüfuzunu azaltmasını sağlayabilir. Bununla birlikte ABD'nin Irak politikası, dünya ekonomisinin petrole dayandığı ve garantörünün de ABD olduğu bir enerji sistemine bağımlılığını güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Renner, 2004, s. 85). Bununla birlikte diğer sebepler de ABD'nin Orta Doğu coğrafyasında egemenliğini artırmaya çalışması ve

müttefikleri İsrail'in Orta Doğu'da rahat nefes alabilmesine olanak tanınması şeklinde de sıralanabilir.

11 Eylül sonrasında uluslararası arenada Küresel Terörizm'e karşı ortaya konacak mücadele yöntemleri arasında birbirinden farklı görüşler öne sürülmektedir. Bazılarına göre diplomasi ilk araç olarak kullanılmalı ve askeri güç ancak diplomasinin işe yaramadığı durumlarda en son çare olarak uygulanmalıydı. Bu görüşü destekleyenler ABD'nin Irak'a müdahalesine karşı çıkmaktaydılar. Ancak bununla birlikte bazı görüşlere göre diplomasi hiçbir zaman yeterli gelmeyecekti ve terörizme karşı her zaman askeri güç kullanılmalıydı.

Bu görüşü savunanlardan biri olan Kissinger'a göre, sadece diplomasiye dayanmak, Amerika'nın son elli yılda yapmış olduğu hataları yinelemek olacaktır. ABD'nin diplomatik başarısızlıklarına örnek olarak, Kore'deki askeri operasyonların, Kore tarafı konferans masasına gelir gelmez sona erdirilmesi, Paris müzakerelerine giriş bedeli olarak Kuzey Vietnam'a yönelik bombardımanı bitirilmesi, Irak'ın Kuveyt'ten çekilmesine karşılık Körfez'deki askeri hareketin durdurulması verilebilir. Bu örneklerin her birinde askeri operasyonları sona erdirmek diplomatik çıkmaza yol açmıştır. Kore örneğinde, ateşkes müzakereleri iki yılı almıştır ve bu süre boyunca ABD bütün bir silahlı çatışma süreci kadar kayıp vermiştir. Aynı durum Vietnam müzakereleri için de söz konusudur. (Kissinger, 2004, s. 117). Bu görüşe göre askeri operasyonlar sorun tamamen ortadan kalkmadan bitirilmemelidir.

İsrail Başbakanı Netenyahu The Wall Street Journal'da yayınlanan yazısında ABD'nin Irak müdahalesine destek vermiş, İsrail'in Irak tehdidini çok önceden fark ettiği ve 1981'de Hava kuvvetlerini Osirak'a göndererek, Irak'ı nükleer bir tehdit olmaktan çıkarmasını örnek vererek, o dönemde İsrail tüm dünyada bu saldırıdan dolayı kınandığını, ancak tarihin kendilerini haklı çıkardığını iddia etmiştir. Ayrıca Netenyahu'ya göre 20 yıl önce Saddam'ın nükleer çabalarını, tek bir tesisi bombalayarak bertaraf etmek mümkün iken bugün yapılması gereken, Saddam rejimini ortadan kaldırmaktır (Netenyahu, 2004, s. 129-30).

3.2.2. İkinci Dönem (Diplomasi ve Diyalog Dönemi)

ABD'nin 11 Eylül sonrası ortaya koyduğu terörle mücadeleyi, Bush'un ikinci kez göreve geldiği 2006 yılı itibariyle ikinci bir dönem olarak ele alabiliriz. Bu dönemde Bush'un saldırılar sonrası geliştirdiği doktrinlerine bağlı kalınsa da bazı değişiklikler ve diplomaside görülebilecek farklılıklarla Bush'un birinci döneminden ayrılmaktadır.

11 Eylül 2001 tarihindeki saldırılar sonrası daha önce bahsedildiği üzere ABD'nin terörle mücadeleye yaklaşımı teröristle mücadele konsepti ile sınırlı kalmıştır ABD Başkanı George W. Bush tarafından uluslararası terörizme savaş ilan edilmiş ve terörizmle mücadele silahlı mücadele ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ancak Bush yönetiminin ikinci döneminin son bölümünde salt güvenlik yaklaşımıyla sorunun çözülemeyeceği anlaşılmış ve diplomasi seçeneği de gündeme gelmiştir. Bu dönem içerisinde ABD'nin uluslararası işbirliği arayışları da artmıştır (Özeren, Cinoğlu, & Sever, 2010, s. 9).

Bush döneminde Eylül 2002'de yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi, ABD'nin 11 Eylül sonrası izleyeceği politikaları yansıtıyordu. 2006 yılına gelindiğinde ikinci Bush döneminde yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi de öncekine benzer içeriğe sahip olmakla birlikte farklılıkları da mevcuttu.

Bush yönetimi 2002 Ulusal Güvenlik Stratejisi ile birlikte, önleyici saldırı olarak nitelenen yeni tip bir savunma anlayışını ortaya koymuştur. Buna göre ABD potansiyel bir terörist tehdit karşısında bu tehdidin saldırıya dönüşmesini beklemeden harekete geçebilecektir. Amerika, bu savunma anlayışı ile teröristler ve diktatörler ile savaşarak barış ortamını sağlayacağını öne sürmektedir. Bu stratejiye dayanarak ABD önce Afganistan'a müdahalede bulunmuş, ardından da kitle imha silahları ve nükleer silahlar buldurması ve dolayısıyla potansiyel bir tehdit olarak görülmesi sebebiyle Irak'a girmiş, İran'a da nükleer programını devam ettirmesi durumunda karşı kuvvet kullanacağı yönünde uyarılarda bulunmuştur. Bu stratejiyle ABD, uluslararası uzlaşmazlıklarının çözümünde kuvvet kullanmayı diplomasi ve diyalogun önüne geçirmiştir (Bozkurt & Kanat, 2009, s. 2718). Ancak Bush'un ikinci döneminde dengeler diplomasi ve diyaloga kaymaya başlamıştır.

ABD'nin belgelerde yer alan gelecekle ilgili stratejilerine bakıldığında, 2002 ve 2006 Ulusal Güvenlik Strateji belgelerinde görüleceği üzere, ABD'nin en temel amacı piyasa ekonomisinin ve "demokrasi"nin yaygınlaştırılması olarak gösterilmektedir (Dedeoğlu, 2006a). ABD her fırsatta müdahalede bulunduğu ülkelere "demokrasi"yi götürmeyi amaçladığını ifade etmiş ve insan hakları ve özgürlüklerin ancak demokratik ülkelerde olabileceğini ve terörün de böyle bir ülkede barınamayacağını ortaya koymuştur.

2002 yılında yayınlanan belgede ABD "demokrasi" kavramını daha çok, temel insan hakları, ekonomik ve siyasal özgürlükler kapsamında değerlendirmişti. Ancak 2006 yılına gelindiğinde demokrasi kavramı genişlemiş içine şiddete ve terörizme başvurmama, hoşgörü

gibi farklı kültür ve değerleri de alan bir kavram haline gelmiştir. 2006 yılındaki belgede, salt terörizmle mücadelede çok ABD'nin demokratikleşmemiş toplumlara demokrasiyi götürme gibi bir amaç etrafında durduğu görülmektedir (Dedeoğlu, 2006a).

2002 belgesinde göre ABD'nin ve dünyanın temel güvenlik endişesi "terörizm" olarak tanımlanmıştı. Eğer bir rejim terörizmi içinde barındırıyorsa düşman olarak nitelendiriliyordu. 2006 belgesinde ise dost-düşman ayrımı terörizmi barındırma unsurundan öte demokratik olan veya olmayan rejimler veya ABD ile birlikte davranan veya karşısında olan rejimler şeklinde bir ayrıma gidilmişti (Dedeoğlu, 2006a).

ABD'nin bu süreç içerisinde izlediği en büyük politik değişimlerden birisi de ABD'nin dünyayı tek başına kurtarmaktan vazgeçip, kendisine destek araması ve olası maliyetleri paylaşmak istemesidir. Bu amaçla ABD'nin uluslararası işbirliğine daha fazla yaklaştığı görülmektedir. Bu politikanın ilk sinyallerini de 2006 Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde görmek mümkündür.

Dedeoğlu'na göre; demokratikleşme süreçlerinin desteklenmesi, birçok bakımdan olumlu bir politika olarak yorumlanabilir. Sorun, demokratikleşme konusunu savunanın Bush yönetimi olmasıdır. Afganistan ve Irak örneklerinde demokrasiyi götürme stratejisinin nasıl uygulandığı görülmüştür. Ancak ABD yönetimi 2002 sonrasında uyguladığı politikalarından uzaklaşma eğilimindedir. Bunun sebebi de bu süreçte izlediği politikalarda başarılı olamamasıdır. ABD hem etkinliğini yitirmeme hem de düştüğü durumdan sıyrılma arayışındadır. Sorun ise bunu tek başına başaramayacak olmasıdır. ABD ne ileri gidebilmekte ne de geri dönebilmektedir. Dolayısıyla müttefiklerinin yardımına muhtaç hale gelmektedir. ABD bu konuda sorumluluğu tek başına almama adına mücadelesini bir insanlık mücadelesi haline getirmektedir (Dedeoğlu, 2006b).

ABD karşılaşmış olduğu zorlukları, bu zorlukları paylaşarak kurtulma arayışındadır. Bu bağlamda sık sık dost ve müttefik ülkeler vurgusunu yapmakta ve uluslararası arenada destek toplama girişimlerinde bulunmaktadır.

3.2.3. Üçüncü Dönem (Uluslararası İşbirliği Dönemi)

Amerika'nın Küresel Terörizm ile mücadelesindeki üçüncü dönemi Obama'nın Başkanlığa geçmesinden sonraki dönem olarak inceleyebiliriz.

ABD Başkanı Obama'nın gerek söylemlerinde gerek de uygulamalarında ortaya koymuş olduğu politikalar, Bush yönetiminden bazı farklılıklar içermektedir. Genel olarak bakıldığında Bush yönetiminde ağır basan güç kullanımı ve savaş konseptinin yerine Obama yönetimi daha uzlaşmacı ve diplomasiyi daha çok kullanan bir politika izlemiştir. Bu bakımdan Obama yönetimi uluslararası işbirliğine de daha çok önem vermiş, tek taraflı değil çok taraflı politikaları savunmuştur. Bu bakımdan Obama yönetimi Bush yönetiminin aksine teröre karşı savaş konseptini arka plana itmiştir. Bu konseptin doğurduğu Amerika karşıtlığını da yumuşatmaya çalışmıştır (Altunışık, 2009, s. 78-9).

Gerçekten de bu dönem itibariyle bakıldığında Dünya'nın genelinde özellikle de Orta Doğu coğrafyasında yükselen bir Amerikan karşıtlığını görmek mümkündür. Bu duruma neden olan en büyük etmeni de ABD'nin "Teröre karşı savaş" konsepti içinde gerçekleştirdiği uygulamalar ve müdahaleler oluşturmaktadır. ABD yapmış olduğu müdahalelerle bu coğrafyada yaşayan insanların hak ve hukuklarını çoğu kez görmezden gelmiş, bu insanların yaşam ve özgürlük haklarına saygı göstermemiştir. Dolayısıyla Dünya'nın bir çok yerinden ABD'ye karşı tepki sesleri yükselmiştir.

ABD yapmış olduğu müdahaleleri her ne kadar "demokrasi" getirme kılıfı içerisinde sunmuş olsa da bu, halk içerisinde çoğu kez böyle algılanmamıştır. Ancak bununla birlikte özellikle Irak'ta Saddam rejiminin baskıcı ve zulmeden politikalarından usanan Irak halkı ABD'yi, Saddam'dan kurtulma vesilesi olarak görmüş ve bu bağlamda ABD destek görmüştür. Ancak bugün itibariyle gelinen noktaya, halen şehir merkezlerinde patlayan bombalara, yapılan işkencelere ve nasıl olduğu tam olarak anlaşılmayan sözde demokrasiye bakıldığında, ABD'nin bu halk için gerçek bir kurtuluş reçetesi olmadığı açıktır. Klein'in ifadesiyle Irak halkı, "Yeni elde ettikleri ve uğruna bir çok sevdiklerinin öldüğü "özgürlüğün" de bombalar atıldığı dönemde kapalı kapılar ardında alınan ekonomik kararlarla çok önceden prangaya vurulmuş olduğunun farkına varacaklar. Sonra da onlara yeni liderlerini seçmeleri söylenecek ve demokrasinin mükemmel dünyasına girecekler" (Klein, 2004, s. 82).

Bu açıdan bakıldığında ABD Orta Doğu coğrafyasında ve Orta Doğu halkına karşı yitirilen güvenini ve etkinliğini yeniden kazanmak için geçmiş döneme nazaran daha farklı

politikalar izlemesi gerektiğini geç de olsa fark etmeye başlamıştır. Obama'nın yönetime gelişi bu coğrafyada bir heyecan uyandırmış ve ABD'nin politikalarının değişeceği umudu ortaya çıkmıştır. Ancak gelinen nokta itibarıyla bazı değişikliklerin çok uzun zaman alabileceği ve geri dönüşün çok zor olduğu da aşikardır. Bu bağlamda Obama'nın izleyeceği tutum önemli görülmektedir.

Bush'un iktidarda bulunduğu süre boyunca ABD "Sert Güç" politikası yürütmüş ve askeri varlığını her yerde hissettirmiştir. Obama ise yeni bir söylemle gelmiş "Sert Güç" yerine "Yumuşak Güç" politikası vaat etmiştir. Obama'nın seçimi kazanmasında, ABD halkının artık savaş istememesi ve Bush yönetiminin izlediği politikaların pek de başarılı olmamasıdır. Bush'un demokrasi ihracı projesi ile işgal edilen Irak'ta işler beklenildiği gibi gitmemiş, bir anlamda ABD çamura saplanmıştır. Askeri müdahaleler içeride büyük miktarda ekonomik yük getirmiş, dışarıda da ABD'nin imajını ciddi ölçüde sarsmış, bölge ülkelerindeki halkları kendisine düşman hale getirmiş, kendisine yönelik kabadayı devlet algısının oluşmasına yol açmıştır (Öztürk, 2010).

Barack Obama'nın yeni dönemde yumuşak gücü ön plana çıkarmıştır. Bu dönemde karşılıklı bağımlılık, işbirliği, empati, diplomasi gibi konuları vurgulamış, değişimin sinyallerini vermiştir. Bu da Obama'nın politikada temel aracının yumuşak güç olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte askeri güce hiçbir zaman başvurulmayacağı gibi bir anlam da çıkarılmamalıdır. Fakat ön planda olan politika yumuşak güçten yanadır (Öztürk, 2010).

ABD'nin 44. Başkanı olan Obama, yönetime geldikten sonra ilk Başkanlık Direktifini olarak Guantanamo üssünün kapatılmasını istemiş bununla birlikte terörle mücadele kapsamında güvenlik birimlerinin yaptığı sorgulamalarda, uluslararası alanda sürekli eleştirilen işkence uygulamalarını da yasaklanmıştır. Obama'nın Başkan olmasından sonra ortaya koymuş olduğu tutumları ve insan hak ve özgürlüklerine karşı saygılı duruşu dünyada yankı bulmuş ve ABD'nin olumsuz politikalarının değişeceği noktasında bir umut ışığı doğurmuştur (Özeren, Cinoğlu, & Sever, 2010, s. 23).

Obama, Başkan seçildikten sonra her fırsatta uluslararası işbirliğinin önemine vurgu yapmıştır. Özgürlükleri kısıtlayıcı politikalardan vazgeçileceğini, savaş konsepti yerine nitelikli işbirliği yaklaşımına geçileceğini ifade etmekte, "sorunları birlikte çözeceğiz", "uluslararası işbirliğini önemsiyoruz" gibi söylemleriyle de bu politikasının temel yaklaşımlarını ortaya koymaktadır (Özeren, Cinoğlu, & Sever, 2010, s. 23).

3.3. ABD'nin Terörle Mücadele Modeline Yönelik Eleştiriler

ABD, 11 Eylül saldırıları sonrası, yapmış olduğu uygulamalarla terörizmle mücadelede kendine özgü bir yol izlemiş ve bu mücadelesinde bir çok eleştiriye maruz kalmıştır.

Her şeyden önce 11 Eylül saldırılarına kadar ABD topraklarında böyle bir saldırının gerçekleşmemiş olması ABD'yi bir panik havası içine sokmuştur. Bu dönemde iktidar olağanüstü yetkilerle donatılmış, özgürlük ve demokraside bir marka olan ABD bu alanlarında önemli tavizler vermiş, saldırılardan hemen sonra uygulamaya konan Vatanseverlik yasası ile de bu düzenlemeleri uygulamaya geçirmiştir. Böylelikle duygusallık aklın önüne geçmiş, ABD'nin özgürlük ve demokraside elde ettiği kazanımlar göz ardı edilerek teröristler tarafından da propaganda söylemi olarak kullanılacak tepkisel bir yaklaşıma geçilmiştir (Bal İ., 2006a, s. 361-2).

ABD'nin terörle mücadele yöntemini yönelik eleştiriler arasında aşırı ve orantısız güç kullanımı, insan haklarına saygı duyulmaması, uluslararası hukuk kurallarına riayet edilmemesi, sivillerin mağdur edilmesi, uluslararası ortak bir tutumun belirlenmemesi, terörle mücadeleyi salt askeri yöntemlerle sınırlaması gibi bir çok madde sayılabilir.

3.3.1. Aşırı ve Orantısız Güç Kullanımı

ABD'nin terörle mücadele modelinde aşırı güç kullanımı en önde göze çarpan yanırlardan biridir. ABD hem Afganistan'da hem de Irak'ta içinde sivillerin de bulunduğu büyük bölgeleri içinde terörist barındırıyor olduğu gerekçesiyle bombalamış, bu bombalamalardan camilerde ibadet eden masum siviller dahi nasibini almıştır. Dolayısıyla bir teröristi yok etme pahasına bir çok sivil hayatını kaybetmektedir.

Bu durum sadece kaybedilen on binlerce hayatla sınırlı kalmamış, teröristlere de çok önemli argümanlar kazandırmıştır. Zaten mağdur durumda ve ABD'ye karşı gayet olumsuz yargılara sahip olan toplumun günden güne terör örgütlerinin saflarına kaymasına vesile olmuştur. Teröristler ABD'nin bombalamaları altında ezilen halkı çok kolaylıkla angaje edebilmekte, kendi isteği doğrultusunda yönlendirebilmekte dahası yeni militanlar kazanabilmektedir.

Irak'ın işgalinde BM onayını dahi almayan ABD haklı olduğu mücadelesinde yapmış olduğu uygulamalarla haksız duruma düşmüş, meşruiyetini kaybetmiştir. Halbuki terörizmle mücadele eden devletlerin elindeki en önemli argüman haklı ve meşru olmalarıdır. Bu kozu

yani meşruiyetini kaybeden bir devlet artık terör örgütleri gibi hareket etmeye ve onlara benzemeye başlar (Caşın, 2008, s. 915). Bir terör örgütü de bombalama eylemleriyle bir çok masumu katletmektedir. Aynı şekilde orantısız güç kullanımı ile ABD de bir teröristi yok etmişse bir çok masumu da katletmiştir. Terörizmle mücadele sadece teröristle mücadele değil aynı zamanda onun ideolojisiyle de mücadeledir. Terörizmin ideolojisi masumları kendi amaçları doğrultusunda öldürmeyi meşru sayıyorsa bu ideoloji ile mücadele eden devlet de masumların hayatını sonuna kadar savunmalıdır ki terör örgütünden farkı ortaya çıkabilin. Ancak bu konuda ABD dersini verememiş ve sınıfta kalmıştır.

ABD kendisine yönelik terör eylemlerini sonlandırmada kesin bir hakka sahiptir. Ancak bunun yöntemi aşırıya kaçtığına, adaletsiz uygulamalar ve ayrımsız güç kullanımı söz konusu olduğunda haklılık da ortadan kalkar. Caşın'ın ifadesiyle "Vahşette ve barbarlıkta teröristle yarışarak terörle mücadele edilemez" (Caşın, 2008, s. 916).

3.3.2. İnsan Haklarına Saygı Duyulmaması

ABD'nin terörle mücadelede insan hakları karnesi de zayıf görünmektedir. ABD bu konuda pek çok skandalla anılmış, mahkemeye çıkartılmadan önce yıllarca insanların tutuklu kaldığı Küba yakınlardaki Guantanamo üssü ve işkencelerle adını duyuran Irak'taki Ebu Gureyb hapishanesi pek çok kez gündeme gelmiştir.

2002 yılından itibaren askeri hapishane olarak kullanılan Guantanamo Kampı başta Afganistan olmak üzere çeşitli ülkelerde ele geçirilen, El-Kaide ve Taliban ile ilgisi olduğundan şüphelenilen kişilerin tutulduğu bir hapishanedir. Bu hapishaneyi diğerlerinden farklı kılan hukuk kurallarının geçmediği, içeride neler gerçekleştiğinin dış dünya tarafından bilinmediği ve insanların yıllarca hakim önüne çıkartılmadan tutulduğu bir hapishane olmasında yatmaktadır. Guantanamo 11 Eylül'den sonra adeta bir işkence merkezi haline gelmiştir. Bir çok insan hakları örgütü tarafından eleştirilere maruz kalmış, Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan raporlarda da hapishanenin kapatılması gerektiği belirtilmiştir (Kollektif, 2011, s. 43).

ABD'nin işkence merkezlerinden bir diğeri de Irak'ta bulunan Ebu Gureyb hapishanesidir. Irak'taki herkese potansiyel suçlu nazarıyla bakan ABD, yargılamadan kadın, erkek bir çok kişiyi belki de sadece sokakta gezdikleri için tutuklamış ve sadece tutuklamakla da kalmamış bir çok işkenceye maruz bırakmıştır. Dünyanın gözü önünde gerçekleşen bu

insan hakları ihlallerine karşı dünya duyarsız kalmış ve ABD insan hakları ile ilgili bütün evrensel değerleri çiğnerken önemli bir yaptırımla karşı karşıya kalmamıştır.

Esasında Ebu Gureyb hapishanesi ABD'nin Irak müdahalesinden önce Saddam Hüseyin döneminde de yine bir işkence merkezi olarak kullanılıyordu. Bu hapishane Saddam Hüseyin'in baskıcı rejiminin bir sembolü olarak görülüyordu. Saddam Hüseyin muhalifleri, ABD'nin müdahalesiyle birlikte bu hapisyanenin kapatılacağını umuyorlardı ancak tersine ABD, Saddam Hüseyin'in bıraktığı yerden işkencelerin şiddetini daha da artırarak devam etti (Özkan & Kotan, 2006).

3.3.3. Terörle Mücadeleyi Salt Askeri Yöntemlerle Sınırlaması

Terörle Mücadele, içinde bir çok konuyu kapsayan geniş bir strateji ile yürütülebilir. Ekonomik, psikolojik, sosyolojik pek çok etken ile ortaya çıkan terörizmin ortadan kaldırılabilesinin sadece askeri tedbirlerle mümkün olmayacağı açıktır.

Bununla birlikte ABD'nin 11 Eylül sonrası izlemiş olduğu siyasete baktığımızda, terörle mücadelenin sadece askeri tedbirlerle gerçekleştirilmeye çalışıldığını görmekteyiz. 11 Eylül sonrası ABD, dünyayı 11 Eylül'e getiren sebepleri inceleyerek çözüm stratejisini buna göre ortaya koyma yerine, saldırıların sebebi olarak gördüğü El-Kaide'nin ortadan kaldırılmasını, terörü ortadan kaldırarak tek sebep olarak görmüştür.

Halbuki terörizmi ortaya çıkaran sebeplerle mücadele etmeden sadece teröristle mücadele etmek, çok kullanılan bir ifadeyle, bataklığı kurutmak yerine sivrisinekleri öldürmeye çalışmak demektir. Bu şekilde bir mücadele yöntemiyle başarıya ulaşılması çok zor hatta imkansız görülmektedir.

Her şeyden önce meseleyi sadece askeri bazda ele almak ve askeri müdahaleler ile terörizm tehdidini bertaraf etmek sadece mevcut teröristleri etkisiz hale getirmeye – ki bunu gerçekleştirmek de çok zordur – yarayacaktır. Ancak bugün gelinen noktada görüldüğü üzere etkisiz hale getirilen bir teröristin yerini, yeni devşirilen iki terörist almaktadır. Toplum sürekli yeni teröristler üretmektedir. Buna sebep olarak da, daha önce üzerinde durulduğu gibi, aşırı güç kullanımı, insan haklarına saygı duyulmaması ve sivillerin mağdur edilmesi gibi gerekçeler sayılabilir. Sadece teröristle mücadele etmek yerine insanı terörist yapan sebeplerle de mücadele etmek, terörist sayısını ancak azaltabilir.

ABD'nin bu politikasının ardında, terörist saldırıların yaşatmış olduğu ani şok, terörle mücadele alanında yeterli tecrübesinin olmaması, saldırıları adeta bir gurur meselesi yapması ve Bin Ladin'in doğrudan ortadan kaldırılmasına şartlanılması yatmaktadır. Ayrıca bu durum ABD'nin Afganistan ve Irak müdahalelerinin arkasında yatan sebebin, terörizmle mücadeleden çok çıkar politikası uyguladığı tezini de kuvvetlendirmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KÜRESEL TERÖRLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

Obama yönetimi ile birlikte ABD her sorunu kendi yöntemiyle çözmeye yerine uluslararası işbirliğini daha makul görmeye başlamıştır. Bu bağlamda Küresel Terörle Mücadele’de uluslararası işbirliği üzerinde durulacak ve uluslararası işbirliğinin örnekleri ele alınarak uluslararası işbirliğinin önemi ve gerekliliği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

4.1. Küresel Terörle Mücadelede Uluslararası Örgütler

Küresel Terörle Mücadelede Uluslararası İşbirliği geliştirilmesi hususunda en önemli görev Uluslararası örgütlere düşmektedir. Bu konu üzerinde Birleşmiş Milletler, NATO ve Avrupa Birliği’nin yaklaşımları incelenecektir.

4.1.1. Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler, küresel terörle mücadele konusunda kendisinden en büyük görevin beklendiği uluslararası örgüt konumundadır. 11 Eylül saldırılarının hemen sonrasında da harekete geçmiş, terörizm konusundaki duyarlılığını ortaya koymuştur. Ancak görevini yeterince yerine getirip getiremediği ve terörle mücadele konusunda daha evrensel bir bakış açısı yakalayamadığı gerekçeleriyle de pek çok kez eleştirilmiştir.

BM, Uluslararası terörle mücadele için yasal bir çerçeve oluşturarak rehin alma, hava korsanlığı, bombalı terörist saldırılar, bunlara mali destek sağlanması ve en güncel olarak nükleer terörizm konularını içeren on üç küresel sorun ile ilgili anlaşmaya son halinin verilmesine öncülük etmiştir. Söz konusu anlaşmalar 2005 Haziran ayı itibariyle 63 ülke tarafından onaylanmış bulunmaktadır. BM Terörle Mücadele Komitesi, 11 Eylül’den sonra devletlerin benimsedikleri sorumlulukları yerine getirip getirmediğini denetlemekte ve teröre karşı yürütülen çalışmalarını yönlendirmektedir. BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ve diğer BM kuruluşları 100’den fazla ülkenin teröre karşı mücadele yeteneğini artırmak için çalışmalar yapmaktadır (BM, 2005). Bu bölümde BM’nin terörizmle mücadele alanındaki çaba ve tutumları ele alınacaktır.

4.1.1.1 Terörle Mücadele Konusundaki BM Sözleşmeleri

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1994 yılında Uluslararası Terörizmin Önlenmesi Tedbirleri Bildirgesi'ni kabul etmiştir. 1996 yılında ise, 1994 Bildirgesini Tamamlayıcı İhtiyari Bildirgesi'ni yürürlüğe koymuştur. Bu deklarasyon her nerede ve her kim tarafından gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin terörizmin her türlü davranış ve uygulamasını suç ve affedilemez kabul etmektedir. Genel Kurul, ülkeleri ulusal ve uluslararası seviyede terörizmi engellemek için önlemler almaya zorlamaktadır. Ayrıca kurul tarafından 1996 yılında kurulan bir komite, uluslararası nükleer terörizm eylemlerinin önlenmesini ve uluslararası terörizme kapsamlı mücadeleyi öngören bir sözleşmeyi yürürlüğe koymuştur (<http://www.unicankara.org.tr/today/6.html>).

Birleşmiş Milletler terörizmle mücadele konusunda bir çok sözleşmeye imza atmıştır. BM ve Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO), Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) gibi kurumları terörizme karşı temel yasal gereklilikleri içeren bir uluslararası sözleşmeler ağı oluşturmuştur. Bunlar: (<http://www.unicankara.org.tr/today/6.html>)

- Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Eylemlerle İlgili Sözleşme (Tokyo,1963).
- Uçakların Yasadışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi (Hague 1970)
- Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanunsuz Hareketlerin Önlenmesi Sözleşmesi (Montreal, 1971).
- Diplomatlar ve Uluslararası Korunan Kişilere Karşı İşlenen Suçların Engellenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (New York, 1973).
- Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkındaki Sözleşme (Viyana 1988)
- Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanunsuz Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi ile İlgili Protokol (Montreal, 1988).
- Denizcilik Seyrüsefer Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (Roma, 1988).
- Kıta Sahaneliği Üzerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Kanunsuz Eylemlerin Önlenmesi Protokolü (Roma, 1988).
- Plastik Patlayıcıların Tespit Edilmesi Amacıyla İşaretlenmesi Hakkında Sözleşme (Montreal, 1991).

Genel Kurul ayrıca aşağıdaki dört sözleşmeyi de hazırlamıştır: (<http://www.unicankara.org.tr/today/6.html>).

- Rehin Alma Olaylarına Karşı Uluslararası Sözleşme (1979): Taraf ülkeler, rehin alma olaylarını cezaya tabi bir suç olarak kabul etmişlerdir. Taraf ülkeler kendi topraklarında belli eylemleri yasaklamak, bilgiyi paylaşmak ve herhangi bir ceza soruşturması ya da iade işlemlerinin yapılmasına imkan tanımakla yükümlüdür. Şayet taraf ülke bir suçluyu iade etmiyorsa, cezalandırma için kendi yetkililerine davayı devretmelidir.
- Birleşmiş Milletler ve BM Personelinin Güvenliği Sözleşmesi (1994): BM personeline karşı düzenlenen ölümler ve yaralanmalarla sonuçlanan bir çok saldırıyı takiben Genel Kurul tarafından yürürlüğe konmuştur.
- Terörist Bombalamaların Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (1997): Taraf ülkelere, terörist bombalamalar yüzünden aranan kişilere güvenli sığınaklar verilmemesini, bu kişilerin iade edilmesi talebinde bulunan ülkeye iade edilmedikleri takdirde buldukları taraf ülkede yargılanmaları yükümlülüğü gerekir.
- Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (1999): Taraf ülkelere terörist eylemleri finanse etmekle suçlanan kişileri yargılamaları ya da iade etmelerini şart koşar ve bankaların şüpheli görünen işlemlerin açıklanması için kurallar koymasını talep eder.

4.1.1.2 11 Eylül Sonrası BM'nin Tutumu

Güvenlik Konseyi 11 Eylül'ü takip eden haftalarda, ülkenin bir terör üssü gibi kullanılmasına izin verdiği ve Usame Bin Ladin'e yardım ve yataklık sağladığı için yeniden kınadığı Taliban rejimini yıkma çabalarında Afgan Halkına destek verdiğini açıklamıştır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 11 Eylül saldırılarını takip eden Ekim ayında konu ile ilgili bir haftalık özel bir oturum gerçekleştirmiş ve Genel Sekreter aracılığıyla herkesin terörizme karşı savaşı kazanmak için gerekli olan irade ve kaynakları seferber etmeleri gerektiği çağrısı yapılmıştır. Ayrıca 7.5 milyon kadar Afganlı sivilin insani ihtiyaçlarını karşılamak üzere 584 milyon ABD doları temin edilmesi istenilmiştir (<http://www.unicankara.org.tr/today/2.html>).

BM, Amerika Birleşik Devletleri'nde 11 Eylül 2001 tarihinde meydana gelen saldırılar sonrası, teröristlerin eline geçebilecek kitle imha silahlarının potansiyel bir tehlike arz ettiğini

değerlendirmiştir. Teröristlerin bu tip saldırılarda kimyasal, biyolojik ya da nükleer silah temin edip kullanmaları durumunda, çok daha ciddi sonuçlar doğuracak saldırıların düzenlenebileceği ifade edilmektedir. Bu endişelerin ışığında Genel Kurul, 2002 yılındaki 57. Oturumunda ilk defa teröristlerin kitle imha silahı edinmelerini ve bunların dağıtımını önlemeye yönelik kararlar almış ve üye devletlere uluslararası çabalara ve işbirliğine destek verme çağrısı yapmıştır. Genel Kurul kitle imha silahlarının teröristlerce kullanılmasını ve teröristlerin bu silahlara sahip olmalarının engellenmesini sağlamak amacıyla üye devletleri dikkatli davranmaya çağırılmış ve uluslararası işbirliğinin sağlanması gerektiğinin altı çizilmiştir (<http://www.unicankara.org.tr/today/2.html>).

BM 11 Eylül Saldırıların hemen arkasında 28 Eylül 2001 tarihinde almış olduğu 1373 sayılı kararda (S/RES/1373) terörizmle mücadele konusunda çok önemli kararlara imza atmıştır. Bu karara göre; (<http://www.egm.gov.tr/teror.terorizm.uluslar.sozlesme.asp>)

Güvenlik Konseyi;

- 10 Ekim 1999 gün 1269 (1999) sayılı ve 12 Eylül 2001 gün 1368 (2001) sayılı kararlarını, New York, Washington, D.C. ve Pennsylvania'da 11 Eylül 2001 tarihinde meydana gelen terörist saldırıları kesin olarak kınayarak bu çeşit faaliyetleri önlemekteki kararlılığını, diğer uluslararası terörizm eylemleri gibi, bu eylemlerin de uluslararası barış ve güvenliğe karşı tehdit oluşturduğunu, 1368 (2001) sayılı kararda da tekrarlandığı gibi, Birleşmiş Milletler Sözleşmesince tanınan şahsi ve toplu halde meşru müdafaa hakkını, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi doğrultusunda, terörist eylemlerin uluslararası barış ve güvenliğe karşı yaptığı tehdit ile her türlü vasıtayı kullanarak mücadele etmek ihtiyacını teyit ederek,.....
- Devletleri acilen, işbirliğinin artırılması ve terörizmle ilgili uluslararası sözleşmelerin tam olarak ifası yoluyla terörist eylemleri önlemek ve bastırmak için müşterek çalışmaya davet ederek,
- Devletlerin, ülkelerinde tüm yasal yolları kullanma yoluyla, her türlü terörist eylemin finanse edilmesini ve hazırlanmasını önlemek ve bunlarla mücadele etmek için ilave tedbirler olarak uluslararası işbirliğini tam olarak gerçekleştirmeye duydukları ihtiyacın önemini takdir ederek,.....

1. Tüm Devletlerin;

- (a) Terörist faaliyetlerin finansmanını önleyeceklerini ve bununla mücadele edeceklerini,

- (b) Kendi vatandaşlarınca; herhangi bir vasıta kullanarak, doğrudan veya dolaylı bir şekilde, terörist faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya bu amaçla kullanılabilceğini bilerek fonlar oluşturulmasını veya toplanmasını veya bu eylemlerin kendi topraklarında işlenmesini suç haline getireceklerini,... kararlaştırmaktadır.

....

5. Terörizm faaliyetleri, metotları ve uygulamalarının ve aynı zamanda terörist eylemleri bilerek finanse etmek, planlamak ve kışkırtmanın da Birleşmiş Milletler'in amaç ve prensiplerine aykırı olduğunu bildirmektedir.

Bu sözleşme ile BM, terörizme karşı olan duruşunu net bir şekilde ortaya koymuş ve terörizmle mücadelede uluslararası işbirliğinin ve müşterek çalışmaların önemine vurgu yapmıştır. Ayrıca terörizmin finansmanı konusunda da devletlerin hassas davranması gerektiğinin altını çizmiş ve devletlerin, terörizmin finansmanını engellemeye yönelik yasal düzenlemeler yapmasını kararlaştırmıştır.

4.1.1.3 BM Bünyesinde Terörizmle Mücadele Alanında Oluşturulan Yapılar

BM bünyesinde terörle mücadele alanında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suçlar Ofisi, Birleşmiş Milletler Suç ve Adalet Araştırmaları Enstitüsü ve 11 Eylül Saldırıları sonrasında oluşturulan Terörizme Karşı Komite görev yapmaktadır.

4.1.1.3.1 Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suçlar Ofisi (UNODC)

Çokuluslu organize suçlar ve terörizm günümüzde, ülke ve bölgelerin sosyal, siyasal ve ekonomik dengelerini değiştirebilecek önemli bir olgu haline gelmiştir. Terörizm, toplumları yıldırma ya da gözdağı vermek ve ekonomik kalkınmayı sabote etmek amacıyla bir çok kez kullanılmakta ve ülkelere büyük zararlar vermektedir. Terörizm tehdidiyle mücadele edilmesi için etkili bir uluslararası işbirliği gerekmektedir. Birleşmiş Milletler de bu işbirliğinin sağlanması için girişimlerde bulunmakta ve bu tehditlere karşı küresel bir tepkiyi düzenlemeye çalışmaktadır (<http://www.unicankara.org.tr/today/3.html>).

Merkezi Viyana'da bulunan ve eski adı Uyuşturucu Kontrolü ve Suç Önleme Ofisi olan, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Bürosu, 1997 yılında, esas olarak uyuşturucu kaçakçılığını önlemeye yönelik olarak kurulmuş olsa da bugün itibarıyla, uyuşturucu kaçakçılığı ve istismarı, organize suçlar ve uluslararası terörizmle

mücadele alanlarında uluslararası çabalara öncülük etmektedir. Ofis, terörizm ve terörün önüne geçilmesi ile ilgili bir dizi program da yürütmektedir (<http://www.unicankara.org.tr/today/3.html>).

Bu ofis uyuşturucu ile mücadele ve suç ile mücadele programı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Terörizmle mücadele konusu suç ile mücadele programı altında incelenmekte, üye devletleri terörizmle mücadele alanında hukuk kurallarını güçlendirmeleri ve daha etkili bir ceza hukuku sistemi geliştirmeleri yönünde teşvik etmektedir (<http://www.unicankara.org.tr/today/1.html>).

4.1.1.3.2 Birleşmiş Milletler Suç ve Adalet Araştırmaları Enstitüsü (UNICRI)

Birleşmiş Milletler Bölgelerarası Suç ve Adalet Araştırmaları Enstitüsü, dünya çapında gelişen organize suç ve terör olayları ile ilgili veri toplama bu verilere dayanarak, analizler yapma, analiz sonucu elde edilen bulguları kamuoyu ile paylaşma, eğitim ve teknik işbirliği projeleri yürütme görevlerini yerine getirir (<http://www.unicankara.org.tr/today/1.html>).

1968 yılında kurulan UNICRI, özellikle insan kaçakçılığı, yolsuzluk ve terörizm gibi organize suçlar hakkında güvenilir veri tabanı oluşturma amacıyla faaliyete geçmiştir. Kurum sadece veritabanı oluşturmakla kalmaz aynı zamanda ilgili ülkelerle suç önleme ve kontrolü, strateji belirleme, politika oluşturma, uygulama ve düzenleme konularında işbirliği içinde analizler yapar (<http://www.unicankara.org.tr/today/1.html>).

4.1.2. Avrupa Birliği

4.1.2.1 11 Eylül Öncesi Terörle Mücadele Politikası

Avrupa'nın terörle tanışması 11 Eylül'den çok daha önceki tarihlere dayanmaktadır. ETA, IRA gibi terör örgütleri Avrupa'da pek çok terör faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Ancak bu örgütlere karşı uygulanan mücadele yöntemleri, terör örgütünden zarar gören ülke ile sınırlı kalmış ve Birlik bünyesinde genel güvenlik politikalarının oluşturulmasından öte bu ülkelerin iç politikaları ile ilgili olmuştur.

Özcan'a göre, 1970'li yıllardan 11 Eylül saldırıları olana kadar geçen süreçte Avrupa Birliği'nde terörizmle mücadele konusu her ne kadar içişleri ve adalet alanındaki işbirliği sürecinin tetikleyicisi olsa da üye devletler, terörizm olgusuna iç egemenlik yetkisi

kapsamında yaklaşmışlardır. Bunun bir sonucu olarak da terörizmle mücadele hükümetler arası işbirliği olmaktan öteye gidememiş hükümetler üstü bir konuma alınamamıştır (Özcan, 2006). Dolayısıyla da ortak bir terörle mücadele politikası oluşturulamamıştır.

11 Eylül saldırılarına kadar, AB bünyesinde Ortak Dış ve Güvenlik Politikası kapsamında uygulanan terörizme karşı önlemlerin en önemlisi, Kosova krizinin sonrasında ortaya konulan terörist faaliyetlerle ilgisi bulunduğu düşünülen ülkelere silah ihracatının engellenmesi kararıdır. 1999 yılında gerçekleştirilen Tampere Konsey Zirvesi'nde, terörizmle mücadele, güvenlik konusundaki önceliklerden biri konumuna getirilmiştir. Bu bağlamda, Avrupa Konseyi, 9 Aralık 1999'da terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda bir tavsiye kararını kabul etmiştir (Turan, 2009).

1970'li yıllardan sonra Avrupa içerisinde terör eylemleri artmıştır. Bu eylemler Avrupa Birliği'nde terörizmle mücadele konusunda atılması gereken eylemleri hızlandırmıştır. Ancak yine de 2001 yılına kadar olan dönemde terörizmle mücadelede bağlayıcılığı olan ve üzerinde fikir birliğine varılan ortak bir topluluk politikası oluşturulamamıştır. Bu dönem içerisinde topluluk içinde terörle mücadele yasal ve operasyonel olmak üzere iki boyutta ele alınmış, yasal boyutta devletler arası ortak bir hukuk sistemi oluşturulmaya çalışılırken, operasyonel boyutta güvenlik teşkilatları arası işbirliğinin artırılmasına çalışılmıştır (Ovalı, 2006, s. 85). Bu amaç kapsamında EUROPOL vasıtasıyla AB ülkeleri polis teşkilatları arasında bir işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasına da çalışılmıştır.

4.1.2.2 11 Eylül Sonrası Terörle Mücadele Politikası

11 Eylül saldırıları, uluslararası politika, iç ve dış güvenlik konularında tam olarak bir birlik olamayan Avrupa Birliği için yeni bir dönemi başlatmıştır. Bu dönem öncesi terörle mücadeleyi EUROPOL kapsamında sınırlayan ve pek de üzerinde durmayan AB, saldırılardan sonra önemli politikalar geliştirmiştir (Özcan & Yardımcı, 2006). Bu dönemde AB, küresel terörizmle ilgili kapsamlı bir mücadele başlatmıştır ki bu mücadele aynı zamanda Adalet ve İçişleri alanındaki işbirliğini sürecini hızlandırmaya yönelik kullanılan bir araç olarak da değerlendirilebilir.

11 Eylül saldırıları sonrası AB'nin terörist saldırılara karşı ilk cevabı ABD'ye vermiş olduğu tam destektir. AB, saldırılardan hemen sonra ABD ile dayanışma ve yakın işbirliği

içerisinde olacağını bildirmiş, gerekli bütün önlemlerin alınacağını açıklamıştır (Özcan & Yardımcı, 2006, s. 208-9).

Avrupa Birliği, 11 Eylül terör saldırılarından sonra 21 Eylül 2001 tarihinde olağanüstü bir toplantı gerçekleştirmiştir. Yapılan toplantıda, terörizmle mücadelenin AB'nin öncelikli amaçları içerisinde yer aldığını belirtilmiştir. AB'ye göre terör saldırıları demokratik topluma karşı yapılmıştır. Ayrıca AB, terörizmle mücadele konusunda ABD, BM ve diğer örgüt ve ülkelerle işbirliği yapacağını da vurgulamıştır. Konsey olağanüstü zirve toplantısında terörizmle mücadele politikası kapsamında: (European Council: Conclusions, 2001)

1) Polis ve adli işbirliğinin artırılması,

2) Uluslararası hukuk mekanizmalarının geliştirilmesi,

3) Terörizmin finansmanı ile mücadele,

4) Hava güvenliğinin güçlendirilmesi,

5) AB'nin bu alandaki küresel eylemlerinin koordine edilmesi başlıkları altında alınacak önlemlere ilişkin eylem planını onaylamıştır (Kedikli, 2006, s. 63).

11 Eylül sonrasında küresel terörizm bütün dünyanın olduğu gibi, AB'nin de gündemine ilk sıradan girmiştir. Küresel Terörizmle mücadele AB Konseyi tarafından öncelikli amaç olarak ilan edilmiş ve bunu izleyen süreçte, terörizmle mücadele kapsamında bir çok yasal ve politik ilerleme kaydetmiştir. İlk olarak 21 Eylül 2001 tarihli AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde , terörizmle mücadele öncelikli amaçlar arasına alınmış ve üye ülkeler arasında güçlendirilmiş işbirliği için çağrıda bulunulmuştur. Ayrıca Birlik bünyesinde terörizmle mücadele konusunda yasal bir zemin oluşturulabilmesi için, Terörizmle Mücadele Çerçeve Kararı (Proposal for a Council Framework Decision on Combating Terrorism) alınmıştır (Özcan & Yılmaz, 2008).

Özcan'a göre (Özcan, 2006) 11 Eylül sonrası küresel terörizmle mücadele Avrupa Birliği'nde iç güvenlik ve adalet alanında entegrasyonu hızlandırmış, göç, iltica, yasadışı göç, sınır güvenliği konularında alınacak önlemlerle ilgili olarak da öncü bir rol oynamıştır.

AB Konseyi ayrıca 2003 yılında Avrupa Güvenlik Stratejisi'ni kabul etmiştir. "Daha İyi Bir Dünyada Güvenli Bir Avrupa" başlığı ile yayınlanan Avrupa Güvenlik Stratejisi'nde,

Avrupa'nın daha göz önünde olan, önceden daha zor kestirilebilen çeşitli yeni tehditlerle karşı karşıya olduğu vurgulanmış ve bu tehditler sıralanmıştır: (European Council, 2003)

- Terörizm: Terörizmin hayatları riske attığı, Avrupa'nın şeffaf ve toleranslı toplumuna zarar verdiği ve büyüyen stratejik bir tehdit olduğu vurgulanmış, küresel terörizmin kendisini daha çok radikal dini terörizmle gösterdiğini ve Avrupa'nın terörizmin hedefinde olduğunu İngiltere, İtalya, Almanya, İspanya ve Belçika örnekleriyle ortaya koymuştur.

- Kitle İmha Silahlarının Yayılması: Kitle İmha Silahlarının Avrupa'nın güvenliği açısından büyük bir risk taşıdığı, özellikle Orta Doğu'da bir silahlanma yarışına girildiği vurgulanmış, bir terör örgütünün böyle bir silaha sahip olması durumunda ortaya korkunç senaryoların çıkabileceğinin altı çizilmiştir.

- Bölgesel Çatışmalar: Orta Doğu'da olduğu kadar, Keşmir, Kuzey Kore gibi yerlerdeki bölgesel çatışmaların dahi bir tehdit olduğu, bu bölgelerde istikrarın sağlanmasının güç olduğu, bu durumdan terör örgütleri, aynı zamanda bölgesel güvensizliğin kitle imha silahlarının yayılmasına da sebep olabileceği vurgulanmıştır.

- Devletlerin Yıkılması: Somali, Liberya, Afganistan gibi ülkelerdeki kötü yönetimin, iç çatışmaları doğurabileceği ve bu durumdan da yine terör örgütlerinin ve organize suç örgütlerinin faydalanabileceği ileri sürülmüştür.

- Organize Suçlar: Organize suçların da Avrupa için önemli bir tehdit olduğu, dahası bu suç örgütlerinin de terör örgütleri ile irtibatlı olabilecekleri vurgulanmıştır.

Avrupa Birliği güvenliğini savunma ve bunu ilerletmek için bu tehditlere karşı üç strateji belirlemiştir, bunlar: (European Council, 2003)

- 1- Tehditleri ele alma ve çözmeye çalışma,
- 2- Komşularında güvenliği tesis etme,
- 3- Etkili bir çoktarafılık üzerine kurulmuş uluslararası sistem.

25 Mart 2004 tarihinde AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi toplanmış ve bu zirve sonucunda bir terörizmle mücadele deklarasyonu açıklanmıştır. Zirvede ayrıca 2001

yılında yayımlanan Eylem Planı'nın da revize edilmesi kararlaştırılmış ve 2004 Haziran Zirvesi'nde yeni plan kabul edilmiştir. Bu eylem planı yedi stratejik hedeften oluşmaktadır. Bunlar;

- Terörizmle mücadelede uluslararası konsensüsü ve uluslararası çabaları artırmak
- Teröristlerin finansal ve ekonomik kaynaklara ulaşmasını engellemek
- AB kurumları ve üye devletler içinde teröristleri bulacak, araştırarak, yargı önüne çıkartacak ve terörist saldırılan önleyecek kapasiteyi artırmak
- Uluslararası ulaşım güvenliğini korumak ve sınır kontrollerinde etkili sistemleri sağlamak
- AB ve üye devletlerde terörist saldırılar sonrası zararların üstesinden gelebilecek kapasiteyi artırmak
- Terörizme neden olan faktörler ve terörizmin insan kazanmasına yol açan sebepleri tespit etmek
- AB'nin üçüncü ülkelerle dış ilişkilerde önceliği anti-terörist niteliklere sahip veya terörizmle mücadelede yardıma ihtiyaç duyan ülkelere yönlendirmek (Özcan & Yardımcı, 2006, s.231-5).

4.1.2.3 AB Bünyesinde Terörle Mücadele Amaçlı Faaliyet Gösteren Birimler

4.1.2.3.1 TREVI Grubu

Avrupa Birliği bünyesinde, 1975'ten itibaren, terörizm ve organize suçla mücadele amacıyla hükümetler arası işbirliği mekanizmaları oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda ortaya konan en önemli girişim TREVI (Terrorism, Radicalism, Extremism, International Violence / Terörizm, Radikalizm, Aşırılık ve Uluslararası Şiddet) gruplarının oluşturulmasıdır. Avrupa Konseyi'nin 1975'teki bir kararına dayanarak AT Bakanlar Konseyi'nin 19 Temmuz 1976'da aldığı kararla kurulmuş olup içerisinde üye ülkelerin polis şeflerini de barındıran bir yapıda olup dört farklı uzmanlık alanına bölünmüş durumdadır (Ovalı, 2006, s. 86-7).

TREVI adında da barındırdığı gibi terörizmle mücadelede polis işbirliğini oluşturmayı amaçlamış ancak zamanla Avrupa'da, uyuşturucu, önemli suçlar, terörizm, futbol holiganlığı, kamu düzeni gibi konularda da polis işbirliğinin sağlanmasını öngören hükümetler arası bir forum haline gelmiştir (Köktaş, 2000, s. 140).

TREVI gruplarının terörizmle mücadelede etkisine bakılacak olursa, bu grupların terörle mücadele alanında bir işbirliği platformu oluşturdukları, üye devletler arasında bu alandaki koordinasyonu sağladığı söylenebilir. Ancak bununla birlikte, üye ülkelerin bilgi paylaşımında cimri davranmaları ve kurumsal ve yapısal eksikliklerden ötürü istenen etkiyi oluşturmadıkları söylenebilir (Ovalı, 2006, s. 87-8).

4.1.2.3.2 EUROPOL

Europol, Avrupa Birliği ülkeleri arasında polis işbirliğini sağlamaya yönelik olarak kurulmuş bir bölgesel işbirliği örgütü olup örgütün temelini TREVI grubu oluşturmaktadır.

TREVI Grubu, üye devletler arasında sınırların kaldırılmasının ardından oluşabilecek olumsuz sonuçlar karşısında, uluslararası nitelikte olan organize suçlara yönelik bir ortak bilgi sistemi oluşturmayı hedeflemiştir. AB Konseyinin Haziran 1991'deki Lüksemburg toplantısında bu konu tartışılmış ve "Avrupa Suçlu Soruşturma Ofisi" kurulmasını kararlaştırmıştır. Buna takip eden dönemde Avrupa Polis Ofisi'nin (Europol) kurulması kararlaştırılarak Avrupa Birliği Antlaşmasının Başlık VI'da yer alan m. K.1-9'a konulmuştur. Europol Sözleşmesi 18 Temmuz 1995'de kabul edilmiş, bütün üye devletler tarafından onaylanmasından sonra da 1 Ekim 1998'de yürürlüğe girmiştir. Tümüyle faaliyete geçmesi ise 1 Temmuz 1999 tarihini bulmuştur (Köktaş, 2000, s. 141).

Avrupa Birliği'nin küresel terörizmle mücadelede Europol vasıtasıyla atmış olduğu en önemli adımlardan biri de terörizmin ortak bir tanımın yapılmış olmasıdır. Daha öncesinde ortak bir tanımlamanın yapılamamış olması bu konuda ortak bir tutum geliştirilmesini olanaksız kılıyordu. Bir tehdit veya bir tehlike ile ilgili mücadele etmek için en önce o tehdit veya tehlikenin tanımlanması gerekmektedir. Mücadele yöntemleri daha sonra bu tanım üzerine inşa edilmelidir. Dolayısıyla Europol'ün terörizmle etkin bir şekilde mücadele eden bir yapıda olabilmesi için evvela onu tanımlaması ve sınırlaması gerekmektedir. Yapılan bu tanıma göre, bir devlete veya uluslararası örgüte yönelik ciddi bir şekilde zarar verebilecek ve ulusal hukukta suç olarak tanımlanmış faaliyetler, terörist faaliyetler olarak nitelendirilmiştir. Bu tanım içerisine, bir zümreyi ciddi bir biçimde korkutmak; bir hükümeti veya uluslararası örgütü, bir faaliyeti yapmaya veya yapmaktan kaçınmaya zorlamak; bir hükümetin veya uluslararası örgütün temel siyasi, anayasal veya ekonomik yapısını ciddi bir biçimde istikrarsızlaştırmaya ya da yok etmeye yönelik faaliyetler girmektedir (Kaya S. , 2005, s. 43).

“Terörizmle Mücadele Amacıyla Alınan Spesifik Önlemlerin Uygulanmasına İlişkin Ortak Tutum” adını taşıyan düzenleme uyarınca terörist faaliyet olarak değerlendirilecek suçlar şu şekilde sıralanmıştır (Kaya S. , 2005, s. 43):

a) İnsan hayatına yönelik, ölüme sebebiyet verebilecek nitelikteki saldırılar,

b) Bir bireyin fiziksel bütünlüğüne yönelik saldırılar,

c) Adam kaçıırma veya rehin alma,

d) Bir hükümet veya kamu hizmetine, taşımacılık sistemine, alt yapı hizmetine, enformasyon sistemine, kıta sahanlığına yerleştirilmiş olan sabit platformlara, bir kamu alanına veya özel mülkiyete yönelik olan, insan hayatını tehlikeye atacak veya önemli ekonomik kayıplara yol açacak nitelikteki saldırılar,

e) Hava taşıtlarını, gemileri veya diğer tür toplu taşıma ve nakliye araçlarını kaçıırma,

f) Her türlü silahın; patlayıcının; nükleer, biyolojik ve kimyasal silahların üretilmesi, bulundurulması, taşınması, tedariki ve kullanımı ile biyolojik ve kimyasal silahların araştırılması ve geliştirilmesi,

g) Tehlikeli maddelerin yayılmasına, insan hayatını tehlikeye atacak nitelikte yangınlara, patlamalara ve su baskınlarına neden olma,

h) Su, enerji ve diğer doğal kaynakların arzına, insan hayatını tehlikeye atacak şekilde engel olmak, veya zarar vermek

ı) a ve b sıklarında belirtilen eylemlerde bulunma tehdidi,

i) Bir terörist gurubu idare etme,

j) Enformasyon veya maddi kaynak sağlamak da dâhil olmak üzere, bir terörist grubun faaliyetlerine katılmak ya da her hangi bir yolla böylesi bir katılımın bu grubun kriminal faaliyetlerine katkıda bulunmak olduğu gerçeğini bilerek, bu grubun faaliyetlerini finanse etmek.

Europol ilk yürürlüğe girdiğinde sınırlı sayıda suç türü ile ilgileniyorken zamanla örgütün üstlendiği görevleri yerine getirebilmesi için daha fazla yetki ve sorumluluğa ihtiyaç

olduğu değerlendirilmiş ve örgüt bu sayede en az iki üye devleti ilgilendiren bütün suçlar ile ilgili çalışma yetkisini kazanmıştır (Hayes, 2006).

Europol'ün başlıca misyonu, örgütlü suçlarla mücadelede ve bu suçların önlenmesinde üye devletler arasında etkin bir işbirliği kurulmasını sağlamaktır. Bu çerçevede Europol'ün yetki alanına giren ve devletler arasında işbirliği mekanizmasını oluşturan suçlar arasında:

- Uyuşturucu kaçakçılığı,
- Kaçak göçle mücadele,
- Araba hırsızlığı ve çalıntı araç şebekeleri,
- İnsan ticareti özellikle de çocuk pornografisi,
- Kalpazanlık ve bu bağlamdaki diğer sahtekarlıklar,
- Radyoaktif ve nükleer madde kaçakçılığı,
- Terörizm, suçları bulunmaktadır (Tezcan, 2005, s. 116).

Europol bu kapsamdaki suçlarla ilgili, ulusal otoriteler arasında bilgi değişiminin kolaylaştırılmasını sağlama, operasyonel analizler sunma, suç olgusu üzerine analizler yapma ve raporlar sunma, araştırma ve operasyonlara teknik ve uzman desteği sunma gibi yöntemlerle üye devletlere yardımcı olmaktadır (Tezcan, 2005, s. 116).

4.1.3. NATO

4.1.3.1 NATO ve 11 Eylül Saldırıları

Terörizm konusu her ne kadar NATO'nun 1999 yılında açıklamış olduğu Stratejik Konsepti'nde, Soğuk Savaş sonrasında ortaya çıkan yeni tehditlerden biri olarak görülse de 11 Eylül olaylarına kadar NATO'nun güvenlik endişeleri arasında öncelikli bir konumda olmamıştır. 11 Eylül saldırılarına kadar, terörizmin, NATO'da ciddi bir gündem oluşturmadığı ve dolayısıyla üzerinde tartışılan bir konu olmadığı söylenebilir (Mora-Figueroa, 2005).

NATO 11 Eylül terörist saldırıları sonrasında hareketsiz kalmamış ve olaylara anında tepki vermiştir. Saldırının hemen sonrasında Washington Antlaşması'nın 5. maddesinin işletilip işletilmeyeceği gündeme gelmiştir.

11 Eylül'den bir gün sonra, NATO'nun karar mekanizmasındaki en yüksek organ olan Kuzey Atlantik Konseyi toplanmış ve Washington Antlaşması'nın en önemli maddesi olan 5. Madde'nin işletilip işletilmeyeceğini, "Saldırının Amerika Birleşik Devletleri dışından yönlendirildiğinin belirlenmesi" şartına bağlamıştır. Yani saldırıların bir başka ülke tarafından yönlendirildiğinin belirlenmesi durumunda NATO 5. Madde'yi işleteceğini duyurmuştur. Bunun sonrasında, 2 Ekim'de ABD'li yetkililerin NATO üyelerine verdikleri brifing ile saldırıların dışarıdan yönlendirildiği noktasında kesin bir kanı oluşmuş ve NATO bu maddeyi işletmiştir (Gorka, 2006).

3 Ekim 2001 tarihinde Avrupa Atlantik Ortaklık Konseyi'nin 46 üyesi (19 NATO üyesi ve 27 Ortak ülke) New York ve Washington'a yapılan saldırıları koşulsuz olarak kınadıklarını beyan etmişlerdir. Ayrıca terörizmle mücadele için tüm çabaları üstlenecekleri taahhüdünde bulunarak bazı hususlarda karar vermişlerdir;

- İstihbarat paylaşımı ve terörizm tehditlerine karşı işbirliği,
- İttifak üyelerinin terörizm tehditlerine karşı mücadele kabiliyetlerini geliştirmelerine yardımcı olmak,
- Üyelerin topraklarında güvenliği artırmak için gereken önlemleri almak,
- NATO'nun güvenlik sorumluluğunda olan alanlarda gereken teçhizatı sağlamak,
- Hava taşımacılığında güvenliği sağlamak,
- NATO topraklarındaki askeri üslerde üyelerin gereken faydayı sağlamalarına izin vermek (Gerry'den akt., Yaman, 2006, s. 45-6).

5. maddenin işletilmesi kararlaştırıldıktan hemen sonra, ABD'nin önerisi üzerine NATO deniz kuvvetlerinin Doğu Akdeniz'de konuşlandırılması ve NATO'nun erken uyarı ve kontrol uçaklarının (AWACS) Amerika Birleşik Devletleri'nde konuşlandırılması kararı başlangıç kararları olarak alınmıştır (Mora-Figueroa, 2005).

Alınan bu kararlar üzerine 9 Ekim 2001'de NATO Havadan Erken Uyarı ve Kontrol uçaklarını Amerika Birleşik Devletleri'nde (Operation Eagle Assist) ve 6 Ekim 2001'de deniz kuvvetlerini Doğu Akdeniz'de (Operation Active Endeavour) konuşlandırmıştır. (Steinhausler, 2007).

Uluslararası terörizm 11 Eylül saldırılarından sonra NATO'nun bir çok zirvesinde de dile getirilen en önemli gündem maddelerindedir. Bu zirveler arasında istihbarat paylaşımının ve sınırların güvenliğinin sağlanması konularının da içinde yer aldığı Terörizme

Karşı Ortak Eylem Planı'nın benimsendiği 2002 Prag Zirvesi, terörizmin her türlüsüne uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde karşı gelineceğinin belirtildiği 2004 İstanbul Zirvesi, Afganistan'daki Taliban güçleriyle mücadelenin ele alındığı 2006 Riga Zirvesi gösterilebilir. Bu süreç içerisinde NATO'nun aktif bir rol oynamaya çalıştığı ileri sürülebilir. NATO'nun izlediği bu politikalarla NATO, Avrupa dışına da yönelmiş, Irak ve Afganistan gibi uzak coğrafyalarda da etkin olmaya çalışmış ve kendini bu coğrafyalarda da operasyonlara hazır hale getirmeye çalışmıştır (Bozkurt, 2007, s. 186).

4.1.3.2 Terörizmle Mücadele Noktasında NATO

NATO'nun 11 Eylül öncesi dönemde de terörizmle mücadele yönünde atmış olduğu bazı adımlar bulunmaktadır. Sovyet tehdidine karşı savunma niteliğinde kurulan NATO, 1990 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Varşova Paketi'nin dağılmasıyla yeni bir döneme girmiştir. Sovyet tehdidinin ortadan kalkmasıyla kuruluş misyonu ortadan kalkmış ancak NATO kendisini yeni tehditlere göre yeniden şekillendirmiştir. Bu konuda ilk adımlar 1991 Roma Zirvesi'nde "İttifakın Yeni Stratejik Konsepti" kabul edilerek atılmış, ardından 1999 Washington Zirvesi ile de terörizm, etnik milliyetçilik, organize suçlar gibi yeni tehditler belirlenmiştir. 2002 Prag Zirvesi ile terörizm karşısında mücadele yöntemlerini geliştiren "Prag Yetenekler Taahhüdü" imzalanmıştır (Caşın, 2008, s. 894-8).

Bununla birlikte NATO, özellikle 11 Eylül sonrası terörizmle mücadele alanına daha çok önem vermeye başlamıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasında terörizm bütün dünyada olduğu gibi NATO'nun da gündemine ilk sıradan girmiştir. NATO terörizmin gelecekte de önemli bir güvenlik sorunu olarak devam edeceğini öngörerek bu konuda askeri ve diplomatik bazı girişimlerde bulunmuştur.

Steinhausler'e göre önümüzdeki 10-15 yıl içinde NATO ülkelerinin muhtemelen şu tehditlerle karşı karşıya kalacaklardır (Steinhausler, 2007):

- El-Kaide modeli, giderek öldürücü hale gelecek küresel terör şebekeler,
- Afrika ve Orta Doğu'da başarısız devletler sayısının giderek artması,
- Yerden havaya fırlatılan füzeler gibi konvansiyonel silahların daha kolay bulunabilir hale gelmesi,
- Nanoteknoloji gibi gelişen teknolojinin kötü amaçlarla kullanılması,
- Enerji kaynaklarına yapılacak saldırılarla yaşamsal kaynak akışının sekteye uğratılması,

- Radyolojik silahlar ve kitle imha silahlarının (nükleer, kimyasal veya biyolojik) yayılması.

Sayılan bu tehditlerde görüleceği gibi bu öngörülerin hemen hepsi terörist faaliyetlerle veya bunlara ev sahipliği yapan ülkelerle ilgilidir.

Müttefikler terörizmle başa çıkabilmek için askeri yeteneklerini geliştirecek bir dizi önlemler de almışlardır. Bu önlemler (Mora-Figueroa, 2005):

- NATO'nun nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlara karşı savunmasını güçlendirmek amacıyla konuşlandırılabilir bir nükleer, kimyasal, ve biyolojik (NBK) analitik laboratuvar,
- Bu tip silahların kullanılması olasılığına karşı bir mukabele timi,
- NBK silahlara karşı savunma için sanal bir mükemmeliyet merkezi,
- NATO'nun biyolojik ve kimyasal silahlara karşı savunma için stokları ve salgın hastalık tarama sistemi,
- Kitle imha silahlarının kullanılması halinde (özellikle konuşlandırılmış kuvvetlere karşı) ortaya çıkacak sonuçlara mukabele etmek ve bunları yönetmek amacıyla bir NATO KBRN Savunma taburu oluşturulmuştur.

ABD, bazı ülkeleri başarısız devletler olarak nitelendirmiş ve güvenliğe karşı bir tehdit olarak görmüştür. Afganistan örneğinde olduğu gibi bu devletlerin teröristlere kucak açtıkları (Steinhausler, 2007) ve dolayısıyla potansiyel bir tehdit olarak görülebilecekleri ifade edilmiştir. Allin'e göre başarısız devletlerden sayılabilecek Sudan ve Afganistan, Osama Bin Ladin ve El Kaide tarafından kullanılarak, El Kaide'nin operasyonları için bir nevi üs olarak kullanılmıştı. Dolayısıyla ABD'nin bu devletlere karşı daha fazla tolerans göstermesi beklenemezdi (Allin, 2002).

Ayrıca NATO bünyesinde oluşturulan NATO Mukabele Kuvveti'nin de başarısız devletlerden kaynaklanan tehditlere karşı askeri olarak son derece yararlı olacakları öngörülmüştür (Steinhausler, 2007). NATO ayrıca, NATO Mukabele Gücü'nün kurulması, yeni Komuta Yapısı ve Prag Yetenekler Taahhüdü ile terörizm ile askeri olarak mücadele noktasında daha etkin bir yapıya sahip olacak şekilde yeni bir yapılanmaya gitmektedir (Mora-Figueroa, 2005).

NATO terörizme karşı mücadelesini sadece askeri alanla sınırlamamış, diplomatik yollarla da mukabelede bulunmuştur. İlk kez Avrupa-Atlantik Konseyi'nin Prag zirvesi ile başlatılan "Terörizme karşı Ortaklık Eylem Planı" her yıl yeniden güncellenmektedir. 2006 Riga Zirvesinde, terörizm ve kitle imha silahlarının yayılması tehditleri üzerinde duran "Geniş Kapsamlı Politik Yönerge" dokümanı onaylanmıştır (Steinhausler, 2007).

NATO ayrıca terörle mücadele konusunda Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler gibi diğer uluslararası örgütlerle de işbirliği içerisinde. NATO'nun Afganistan'daki rolü, Birleşmiş Milletler ile yapılan işbirliğine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. AB ile de, Terörizm ve KİS'lerin yayılmasını önlenmesi konusunda karşılıklı işbirliği oluşturulmuştur. Ayrıca, terörizmin ekonomik boyutları içerisinde yer alan terörün finansmanı ile mücadele noktasında da AGİT ile işbirliği içerisinde olunmuştur (Mora-Figueroa, 2005).

4.2. Terörizmin Finansmanı

Bilindiği gibi terör örgütleri terörist faaliyetlerde bulunmak, eleman yetiştirmek, lojistik ve benzeri konularda önemli ölçüde parasal kaynağa ihtiyaç duyarlar. Özellikle terörün küreselleşmesi ve küresel terör eylemleri terör örgütlerinin bu ihtiyacını daha fazla artırmaktadır. Terör örgütleri de bu ihtiyaçlarını gidermek için uluslararası faaliyet gösteren organize suç örgütleri ile uyuşturucu ticareti gibi ekonomik getirisi olan suç faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bununla birlikte kendilerine bağlı uluslararası yardım kuruluşları oluşturarak bağış adı altında da kendilerini finanse edebilmektedirler. Terörizmin finansman temininin uluslararası alana taşınması beraberinde terörizmin finansmanı ile mücadelenin de uluslararası platformda ele alınmaya başlanmasını getirmiştir (Ütük, 2009, s. 43).

Aykın'a göre (Aykın, 2010, s. 144); "Terörizmin finansmanı ile mücadele; terör örgütlerinin fon toplama ve sağlama imkânlarının ortadan kaldırılması veya en düşük düzeye indirilmesini, terör örgütlerine ait veya terör eylemleri için kullanılacak fonların tespit edilmesi, el konulması ve müsaderesini, terör örgütlerinin yasadışı yollardan elde ettikleri suç gelirlerini aklamalarının önlenmesini ve terör örgütünün ve/veya teröristlerin fon gönderme araç ve yollarının tespit, takip ve/veya engellenmesini kapsamaktadır."

Terör örgütlerine doğru olan para akışının kesilmesi muhakkak ki terör örgütlerini zor durumda bırakacak ve faaliyetlerini kısıtlayacaktır. Bunu fark eden ve terörün hedefinde bulunan ülkeler bu konuda önemli girişimlerde bulunmuşlardır. Özellikle İngiltere bu konuda 1980'li yıllarda bu konuda adım atan ülkelerden biridir. Bilindiği gibi etnik ayrılıkçı IRA

terör örgütü İngiltere’de faaliyet göstermektedir. İngiltere bu örgüte olan para akışını kesmek için 1989 tarihinde terörün finansmanı fiili suç haline getirilmiş ve 14 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. 2000 yılında da terörizmin finansmanı suçunun unsurları ve kapsamı genişletilerek, teröristlere ve terör örgütlerine mali yardımda bulunma veya sağlama, terör örgütlerinin gelir elde etmesi ile sonuçlanabilecek etkinlik veya organizasyonların içinde yer alma, terör için kullanılma ihtimali bulunan parayı veya eşyayı kontrol etme, örgüte ait parayı muhafaza etme gibi fiiller, terörün finansmanı suçu kapsamına alınmıştır (Aykın, 2010, s. 145).

Küresel Terörizmden birinci derecede etkilenen ABD için de terörizmin finansmanının önlenmesi öncelikli bir konudur. Bu bağlamda ekonomik kontrol mekanizmalarını kullanmakta ve bu finansmanı engellemeye çalışmaktadır. Genel olarak, ekonomik kontrol mekanizmaları terörle mücadelede iki şekilde devreye girmektedir. Birincisi, terör örgütlerine ve onlara destek olan ülkelere ait olduğu ispat edilen para kaynaklarının dondurulması, ikincisi ise, bu türden kişi veya örgütlere maddi desteğin yasaklanmasıdır. Bu konuda ABD Hazine Bakanlığı’nın terör örgütlerine ait veya onlara destek olan ülkelere ait her türden hesabı dondurma gibi geniş yetkileri bulunmaktadır (Özeren & Cinoğlu, 2006, s. 178-9).

ABD’nin terörizmin finansmanı ile mücadele noktasında yasal düzenlemelere de gitmiştir. Bu alanda yürürlüğe sokulan Vatanseverlik Kanunu (PATRIOT Yasası) ve Terör Listeleri terörizmin finansmanı ile mücadele ile ilgili atılan önemli adımlar olarak görülebilir. Saldırılarından hemen sonra Ekim 2001’de imzalanan Vatanseverlik Kanunu ile suç parasının aklanmasını daha zor hale getirilmiştir. Offshore bankalar lağvedilmiş, kontroller sıkılaştırılmıştır. Ancak böyle bir kanunun sadece ABD’de yürürlüğe girmesi terör parasının akışını engellemeye yetmemiş sadece suç ve terör faaliyetlerinden elde edilen paranın aklanması faaliyetinin ABD’den Avrupa’ya kaymasına sebep olmuştur, para aklama faaliyetlerinde Dolar yerine artık Euro kullanılmaya başlanmıştır (Napoleoni, 2008). Bu durum bile tek başına terörle mücadelenin her alanında tek başına gerçekleştirilen düzenlemelerin yeterli olmayacağını ve uluslararası işbirliğinin gerekli olduğunu göstermektedir.

4.2.1. Terörizmin Finansmanı ve BM

Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını amaçlayan Birleşmiş Milletler'in gündeminde terörizmle mücadele önemli ölçüde yer almakta ve terörizmin finansmanı ile mücadele noktasında da BM tarafından önemli adımlar atılmaktadır. Bu adımlardan biri de 1999 yılında kabul edilen "Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme"dir (Ütük, 2009, s. 44).

Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'de, terörizmin finansmanı ile mücadelenin uluslararası boyutunun neden önem kazandığı dört başlık altında şu şekilde sıralanmaktadır (Aykın, 2010, s. 156):

- Terörizmin finansmanı konusu uluslararası toplumu bütünüyle ve ciddî şekilde kaygılandıran bir sorun teşkil etmeye başlamıştır.
- Uluslararası terörizmin eylemlerinin sayısı ve vahametinin, teröristlerin elde edebildikleri malî kaynaklarla orantılıdır.
- Mevcut çok taraflı hukuki belgeler, münhasıran terörizmin finansmanı konusuna eğilmemektedir.
- Terörizmin, finansmanının engellenmesi ve faillerinin kovuşturulması ve cezalandırılması suretiyle tecziyesine yönelik etkili önlemlerin oluşturulması ve benimsenmesi amacıyla devletlerarasında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesine acilen ihtiyaç bulunmaktadır.

Sözleşme'de Terörün finansmanı suçu da tanımlanmıştır. Buna göre Sözleşme'nin ikinci maddesinde (Aykın, 2010, s. 163):

Terörün finansmanı suçu;

a) Niteliği veya kapsamı itibarıyla bir halkı korkutmak ya da bir hükümeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir işi yapmaya veya yapmamaya zorlamak amacı taşıyan bir olayda bir sivil yada silâhli çatışmaya doğrudan katılmayan herhangi bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik olan veya.

b) Sözleşme ekinde yer alan 9 terör sözleşmesi tarafından suç sayılan eylemlerin tümüyle veya kısmen gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek doğrudan veya olaylı olarak yasa dışı bir şekilde fon sağlanması veya toplanmasıdır.

Sözleşmenin, ülkeler için getirdiği temel yükümlülükler üç başlık altında toplanabilir (Aykın, 2010, s. 162) :

- Terörün finansmanının her üye tarafından suç haline getirilmesi,
- Terörün finansmanı ile mücadelede uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve karşılıklı adli yardımlaşmanın artırılması,
- Terör faaliyetlerinin finansmanına ilişkin delillerin bildirilmesi ve tespitinde mali kuruluşların rolünün belirlenmesine ilişkin temel yükümlülükler ihdas edilmesi.

Bu temel yükümlülüklerden ilki terörün finansmanı suçunun, ülkelerin iç hukuklarında düzenlenmesi ve suç olarak kabul edilmesidir. İkinci yükümlülük, ülkelere terörün finansmanı ile mücadelede uluslararası işbirliği çalışmalarında bulunmalarını yüklemekte, son yükümlülük ise terörist fonların tespitinde mali kuruluşların rolünün belirlenmesine ilişkin önleyici tedbirler getirilmesini kararlaştırmaktadır (Aykın, 2010, s. 157).

Terörizmin finansmanı ile mücadele alanında BM tarafından yürütülen çalışmalar sadece bu sözleşme ile sınırlı değildir. Bunun yanında, BM Güvenlik Konseyi de almış olduğu Kararlarda Terörizmin finansmanı ile mücadeleye yönelik önemli adımlar atmıştır. Bunlar arasında 1999 yılında El-Kaide ve Taliban'a yönelik malvarlığının dondurulması ve silah ambargosu gibi kararlar da yer almaktadır (Ütük, 2009, s. 45). 11 Eylül öncesi BM Güvenlik Konseyi Kararlarında ağırlıklı olarak Taliban Yönetimine bu şekilde baskı yapılırken, 11 Eylül saldırıları sonrasında bu baskı küresel düzeye çıkarılmış, özellikle terörün finansmanı ile mücadele noktasında yoğunlaşmıştır (Aykın, 2010, s. 176).

4.2.2. Terörizmin Finansmanı ve AB

Terörizmin finansmanı ile mücadelede Avrupa Birliği de önemli adımlarda bulunmuştur. 1989 yılında kurulan Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Çalışma Grubu'na (FATF) üye olan Avrupa Komisyonu bu alandaki tedbirlerini, FATF'nin "Terörizmin Finansmanına İlişkin Özel Tavsiyeleri"ni temel alarak gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte 20 Ekim 2005 tarihli Avrupa Komisyonu Tebliği'nde AB'nin terörizmin finansmanı ile mücadele stratejisi ortaya konulmuştur. Bu strateji kapsamında, bilgi alışverişi,

finansal işlemlerin izlenebilirliği ve şeffaflık olmak üzere 3 temel alan belirlenmiş ve mücadele bu esaslar üzerinde yürütülmüştür (Ütük, 2009, s. 48).

AB'nin terörizmin finansmanı ile mücadele politikasında ortaya koyduğu diğer bir adım da 2005/60 sayılı Finansal Sistemin Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine Dair Konsey Direktifi'dir. Bu direktif ile üye ülkelerin suç gelirlerinin aklanmasını ve terörizmin finansmanını yasaklamaları gerektiği ifade edilmiştir. 29 Kasım 2005 tarihli Komisyon Tebliği'nde de terörizmin finansmanı ile mücadelede uluslararası işbirliğinin artırılması öngörülmüştür (Ütük, 2009, s. 48-50).

4.3. Küresel Terörle Mücadelede Uluslararası İşbirliği'nin Önemi

Terörizm günümüzde artık küresel bir problem haline gelmiştir. Bu küresel problemin çözümü de yine küresel çerçevede bir mücadeleyle çözülebilir. Bu bakımdan küresel terörizm, hiçbir ülke tarafından tek başına mücadele edilebilecek ve ortadan kaldırılabilecek bir sorun değildir. Dolayısıyla küresel terörizm faaliyetlerine karşı yürütülecek mücadele de bu terörizmden etkilenen ülkelerin uluslararası işbirliği ile olmalıdır. Günümüzde artık küresel terörizmle ulusal bazda mücadele etme seçeneği ortadan kalkmış, ülkeler bir araya gelerek beraberce mücadele etmek durumunda kalmışlardır (Özeren & Cinoğlu, 2006, s. 163).

Terörle mücadelede eşgüdüm ve koordinasyonun önemi yurtiçindeki kurumlar arasında olduğu kadar yurtdışında da diğer devletler ve topluluklarla kurulan ilişkilerde son derece büyüktür. Terör örgütlerinin ve terörizmin küreselleşmesi sonrası birçok ülke terörle mücadele alanında başka ülkelerle işbirliğini artırmak çabası içerisine girmişlerdir. Bu işbirliği süreci Soğuk Savaş döneminde başlamıştır. Bununla birlikte günümüzde küreselleşmenin hızlanması ile işbirliği, terörle mücadelenin çok daha belirleyici bir unsuru haline gelmiştir (Bal, İ., 2006b, s. 153).

Terörizmle mücadele noktasında uluslararası işbirliği devletler açısından bir çok sebeple önemli ve gereklidir. Uluslararası işbirliği ile teröristlerle mücadele için hukuki prosedürünü ve yasal konumunu güçlendirme imkanına kavuşur. Ayrıca istihbarat toplama kapasitesini ve terörist saldırılara karşı savunmasını artırır (Bal, İdris, 2002, s. 58).

Daha önceden de üzerinde durulduğu gibi terörizmle mücadelede birinci öncelik mücadelenin meşru ve yasal bir alanda yürütülmesidir. Mücadele meşru ve yasal değilse devletin terör örgütünden farkı kalmaz ve böyle bir mücadelenin başarıya ulaşması şansı da

çok azdır. Sadece askeri önlemlerle uluslararası hukuka uymayan mücadele ve müdahalelerin nasıl problemler ortaya çıkardığının önceki bölümlerde de üzerinde durulmuştur. Terörizmle mücadelede kamuoyunun vicdanının da göz önüne alınması, teröristle mücadele ederken masum sivillere zarar verilmemesi başarıyı artıran önemli etkenlerdendir.

Terörizmle mücadelenin meşru ve yasal olmasını sağlamanın en kolay ve gerekli yolu da mücadeleyi uluslararası bir konsensüs ve sağlanacak bir işbirliği ile yürütülmesidir. Bu şekilde hatalar en aza indirgenmiş ve doğru yöntemler en iyi şekilde belirlenmiş olur. Üçüncü devletleri de ilgilendiren, askeri müdahaleleri de barındıran bir küresel mücadelenin tek bir devletin insafına bırakmak doğru olmayacaktır. Hem de bu devlet terörden birincil olarak etkilenmiş ve dolayısıyla duygusal hareket ediyorsa bu noktada pek de insafı davranmayacağını iddia etmek yanlış olmayacaktır. Mücadeleyi uluslararası işbirliği ve koordinasyon ile yürütmek ise daha akılcı, duygusallıktan uzak ve sonuç verici bir yöntem olacaktır.

Terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin gerekli olmasında diğer bir sebep de terör örgütlerinin faaliyetlerinin küresel hale gelmesi ve teröristlerin hedef ülkelerinin dışında da örgütlenmeleridir. Devletlerin kendi başlarına aldıkları önlemlerin etkisi kendi sınırları ile sınırlıdır. Artan ulaşım imkanları, seyahat özgürlüğü ve devletlerin arasındaki sınırların yavaş yavaş kaybolması ile teröristler, bu hürriyetleri kullanarak diğer ülkelere geçiş yapabilmekte ve bu ülkelerde faaliyetlerini ve organizasyonlarını gerçekleştirebilmektedirler. Günümüzde bu çokça rastlanan bir durum haline gelmiştir ve 11 Eylül saldırıları dahil bir çok terörist eylemde bunun izlerine rastlamak mümkündür. Bu noktada Uluslararası işbirliği bu sorunun giderilmesinde önemli bir rol oynayabilecektir. Uluslararası işbirliği ile bir ülkeyi hedef alan bir terör örgütünün diğer bir ülkede sığınak bulması önlenilecektir (Bal, İdris, 2002, s. 59).

Terörizmin dünya genelinde hızla artış göstermesi ve küreselleşmesi devletleri birbirleriyle işbirliği yapmaya ve ortak bir mücadele sergilemeye itecektir. Bal'ın ifadesiyle: "Terör ve terörizm tehdidi bir yağmura benzetilecek olduğunda, güvenlik şemsiyesi sadece kendi egemenlik sınırlarıyla sınırlandırılmış olan ulus devletlerin küresel çağda başarılı olma şansları kalmamıştır" (Bal, İ., 2006a, s.377). Bugün gelinen noktada işbirliği kaçınılmazdır. Küresel terörizmle mücadelenin olmazsa olmaz bir koşulu haline gelmiştir.

Uluslararası işbirliği çok taraflı, bölgesel veya ikili bir çok formda oluşabilir. Örneğin Birleşmiş Milletler bünyesinde çok taraflı bir konvansiyon ile bu işbirliği oluşturulabilir. Aynı

şekilde Uluslararası Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi ile bölgesel bir işbirliği kurulabilir. Veya istihbarat paylaşımı, suçluların iadesi antlaşmaları gibi ikili ilişkilerle iki ülke arasında bir işbirliği oluşturulabilir (Murphy, Levitt, H. Pyle, Dinstein, & Rubin, 1986).

Terörizmle mücadelede işbirliği, askeri, finansal, polisiye, istihbarat ve yeniden yapılanma alanlarında oluşturulabilir (Bensahel, 2006). Terörizmle mücadelede askeri önlemlerin yeri en öncelikli sıralardadır. Askeri alandaki işbirliğine Afganistan'daki Sonsuz Özgürlük Operasyonu örnek olarak gösterilebilir. Bu operasyonda bir çok ülkenin özel kuvvetleri bu görev gücünde yer almıştır. Terörist eylemlerin sonlandırılabilmesi, terörist sığınakların yok edilebilmesi ve teröristlerin ortadan kaldırılması gerekçesiyle askeri müdahaleler gerekli olabilmektedir. Bu müdahalelerin başarı şansının artması da operasyona destek veren ülkelerin sayısıyla genellikle doğru orantılıdır. Terörizmle mücadelede askeri işbirliği bu açıdan hem daha kesin bir sonuç alınmasını hem de bir ülkeye düşen maliyetin azaltılmasını sağlayacaktır.

Finansal işbirliği konusuna daha önce de değinilmiştir. Terörizmin finansmanı ile mücadele, terörizmle mücadelenin olmazsa olmazıdır. Bu amaçla gerek Birleşmiş milletler gerek, Avrupa Birliği gerek de FATF (Mali Eylem Görev Gücü) içerisinde bu alanda işbirliği devam ettirilmektedir. Bu işbirliği daha kapsamlı bir şekilde ele alınmalı ve terörizmin finansmanı için açık kapı bırakılmamalıdır. ABD'nin yürürlüğe koyduğu Patriot kanunu örneğinde görüldüğü gibi bir ülkenin aldığı önlemler diğer ülkelerin aynı hassasiyeti göstermemesi sonucu boşa çıkabilmektedir. Bu sebeple kurulacak işbirliği bu sorunun giderilmesini sağlayabilmelidir.

Polisiye işbirliği alanında Interpol ve Europol gibi kurumlar önemli bir işbirliği alanı olarak gösterilebilir. Bu kurumlar vasıtasıyla terörist örgütlerle ilgili geniş bir veri tabanı oluşturulabilmekte ve üye ülke polis teşkilatları birbirleri arasında bir eşgüdüm ve koordinasyon kurabilmektedirler. Ayrıca özellikle Afganistan, Irak gibi ülkelerdeki polis teşkilatlarının da eğitimi Türkiye de dahil birçok ülkeden giden polis güçleri vasıtasıyla yapılmaktadır. Terörizmin yoğun olarak yaşandığı ülkelerdeki polis teşkilatları kurulacak bir işbirliği mekanizması ile bu alanda eğitilebilecek ve olası terör eylemlerinin önüne geçilebilecektir.

Terörizmle mücadelede hele de küresel terörizmle mücadelede istihbarat paylaşımının önemi yadsınamaz. Küresel terör örgütleri bugün dünyanın pek çok yerine dağılmış bir ağ yapısına sahiptir. Dolayısıyla bu örgütlerle ilgili yapılacak istihbarat çalışmaları ancak

örgütün kollarının bulunduğu her bir ülkede yapılacak istihbarat çalışmaları ve farklı yerlerden elde edilen bu istihbaratların bir noktada değerlendirilmesi ile mümkün olabilecektir.

Daha önce de üzerinde durulduğu gibi küresel terör örgütleri artık tek bir merkezden yönetilen katı merkezîyetçi örgütler olmaktan çıkmış, her bir uzantısı kendi başına eylem yapabilecek bir noktaya ulaşmıştır. Ayrıca bir terörist bir ülkeden diğer bir ülkeye geçip burada terör eyleminde bulunabilmektedir. Dolayısıyla teröristin giriş yaptığı ülke teröristin girişi ilgili bir istihbarata ulaşamadı ve bu girişi kaçırdıysa, teröristin çıkış yaptığı ülkenin istihbaratı bu bilgiyi giriş yapılan ülkeyle paylaşabilecektir.

Uluslararası işbirliğinin öneminin yanı sıra bu işbirliği ciddiyetle ele alınmalı ve göstermelik olmamalıdır. Uluslararası işbirliğinde ortaya çıkan ve aşılması gereken bazı engeller de bulunmaktadır. Bunlar, dünya üzerinde sürdürülen güç savaşı ve terörizmi devletlerin çıkarları doğrultusunda bir dış politika aracı olarak görmeleri ve kullanmaları olarak sayılabilir. Bununla birlikte uluslararası hukukun üç temel prensibi olan self determinasyon hakkı, sığınma hakkı ve karışmama politikası da terörist gruplar tarafından suiistimal edilmektedir. Bu şekilde terör örgütleri diğer bir ülkede sığınmak bulabilmekte ve hatta diğer devletlerden destek alabilmektedir. Üstelik bu sığınma ve destek rahatlıkla uluslararası hukukun sınırları içerisinde bir kılıfa uydurulamamakta ve bu devletler hukuka uygun hareket ettiklerini ileri sürebilmektedirler (Bal, İdris, 2002, s. 58). Buna ek olarak başka maddeler de sıralanabilir:

- Terörizmi yeterli bir şekilde tanımlayan kanunların az olması,
- İşbirliği konularında uygulama ve anlayış eksiklikleri,
- İş ulusal bağımsızlık konularına dayanınca, işbirliği bağlamında görülebilecek ulusal sapmalar şeklinde sıralanabilir (Özeren & Cinoğlu, 2006, s. 164).

Terörizmin tanımı yapılırken de üzerinde durulduğu gibi terörizmin uluslararası genel geçer bir tanımı yapılabilmemiş değildir. Durum böyle olunca henüz içeriği, kapsamı, tanımı dahi tam netleştirilememiş ve üzerinde uzlaşa sağlanamamış bir sorunla mücadelenin de sağlıklı olması düşünülemez.

Bu engelin ortadan kaldırılması da yine uluslararası bir işbirliği ile sağlanabilecektir. Bu konu ile ilgili Birleşmiş Milletler'in girişimleri bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler terörizmle ilgili ortak bir tanım ortaya koyabilir ve devletler kendi bakış açılarını bir tarafa

bırakıp bu ortak tanımını sahiplenebilirlerse ortak mücadelede önemli bir yol alınabilecektir. Ortak bir tanımda buluşma işbirliği ve koordinasyonu da hızlandırabilecektir. Üstelik bu tanımın yapılmaması sonucu ortaya çıkan diğer engeller de aşılabilecektir.

Bu konuda engel teşkil eden sorunlardan biri de devletlerin terörizmi bir politika aracı olarak görmeleridir. Bilindiği üzere günümüzde savaşların yüksek maliyetli olması ve karşılaşılan sorunlardan ötürü artık düşman devleti zayıflatmak isteyen devletler terörizmi kullanmakta ve hedef devlette faaliyet gösteren terör örgütlerine lojistik, silah, eğitim gibi bir çok alanda örtülü destek sunmaktadırlar. Bu anlayış ortadan kalkmadıkça sağlıklı bir işbirliği mekanizması oluşturmak mümkün olamamaktadır.

Bununla birlikte diğer bir konuda daha çok ABD özelinde görüldüğü gibi terörizmin ulusal çıkarları gerçekleştirmede bir araç olarak kullanılmasıdır. Müdahalede bulunulmak istenen ülkelere terörizme yataklık yapıyor olduğu bahanesi kullanılmaktadır. Bu şekilde başka bir yolla meşruluk kazanamayacak bir müdahale bu şekilde meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu da terörizmle mücadelenin sanki bir ülkenin çıkarlarına ortak bir işbirliğiyle hizmet edilmesi gibi bir algıya sebep olmaktadır. Sonuç olarak da bu durum ülkeleri işbirliği yapmaktan uzaklaştırmaktadır.

SONUÇ

Terörizmi tarihsel süreci içerisinde incelediğimizde, özellikle 1990'lı yıllardan sonra terör örgütleri ve terörist eylemlerde bazı değişikliklerin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu dönemden sonra ortaya çıkan terör hareketleri “Yeni Terörizm” olarak adlandırılarak, önceki dönem terörizm olgusundan kavramsal olarak ayrılmıştır.

Küresel terör olarak ele alınan kavram da esas itibariyle yeni terörizmdir. Yeni terörizmin kendisini en açık bir şekilde gösterdiği eylem 11 Eylül 2001'de ABD'ye yönelik gerçekleştirilen terörist saldırılardır. Bu saldırılar terörizmin nasıl küresel bir hal aldığını göstermektedir. Yeni terörizmi, yeni yapan ve önceki dönemlerden ayıran özelliklerini şu başlıklar altında sıralayabiliriz: Terörizmin ideolojik olarak dini öğelere kayması, Terör örgütlerinin örgütsel yapısında değişiklikler, Terör örgütlerinin taleplerinin değişmesi, Terör örgütlerinin şiddeti daha fazla kullanması ve sivillerin daha fazla zarar görmesi, Terör Örgütlerinin Kitle İmha Silahları Kullanmaları ve Terör eylemlerinin küreselleşmesi.

Yeni terörizmde en çok ön plana çıkan nitelik, ideoloji olarak dini öğelerin daha fazla kullanılması ve terör örgütlerinin motivasyonlarının dini öğelerle sağlanmasıdır. 11 Eylül saldırılarını gerçekleştiren ve küresel terör örgütü olarak tanımlanabilecek olan El-Kaide terör örgütü de dini istismar eden terör örgütlerine örnek olarak verilebilir. Geleneksel anlamda terör örgütleri ile yeni terör örgütlerini birbirinden ayıran en önemli fark dini motifin yoğun bir şekilde kullanılmasıdır. Ancak burada üzerinde durulması gereken nokta, dini öğeler barındıran terör örgütleri incelenirken veya yeni terörizmin dini motif içermesi ele alınırken, “din” olgusunu sadece İslam diniyle sınırlı tutmanın ve İslami terör algısını oluşturmanın yanlış ve hatalı olmasıdır.

İslami terör algısının oluşmasının terörizmle mücadelede negatif bir sonuç oluşturacağını ve tepkisel sorunlara yol açacağını fark eden ABD, bu konunun üzerinde ısrarla durmaya başlamış ve İslam ile terörün bağdaştırılmayacağını ileri sürmüştür. Bununla birlikte bugün küresel terör denildiğinde daha çok dini terör, dini terör denildiğinde de İslami terör akla gelmektedir. Bu duruma sebep olan en önemli faktör de, El-Kaide gibi küresel terör örgütlerinin kendilerini İslam dininin temsilcisi olarak görmeleri ve eylemlerini bu doğrultuda yaptıklarını ifade etmeleridir. Ayrıca küresel terör örgütlerinin ABD'yi İslam düşmanı olarak görmeleri ve ABD karşısında daha geniş bir kesimi kutuplaştırmak için milliyetçi duyguları değil de dini istismar etmeleri de bu faktörlerden biridir.

Bu tezde ayrıca küreselleşmenin terörizm üzerindeki etkisi de incelenmeye çalışılmıştır. Küreselleşmenin doğurmuş olduğu etkilerin sonucunda terörizm de küreselleşmeden payını almıştır. Bununla birlikte küresel terörün, küreselleşmeye bir tepki olarak ortaya çıktığı da iddia edilebilir. Küreselleşmenin zorla insanlara dayatılması tepkisel hareketleri doğurmuş, ABD, İsrail gibi bazı ülkelerin tutum ve siyasetleri mağdur olan insanları terörizmin kucağına itmiştir.

Terörizm, bazı kesimler tarafından, zayıfların güçlülere karşı kullanabilecekleri tek silah olarak ileri sürülmüş ve bu propaganda güçlü devletlerin politikaları altında ezilen birçok insan tarafından kabul görmüştür. Günümüzde küresel terörün de buna benzer bir şekilde ortaya çıktığını söylemek mümkün görülmektedir.

11 Eylül saldırıları ile terörün daha küresel bir hale geldiği söylenebilir. Terör artık okyanus ötesi saldırılarda bulunacak ve çok ciddi zararlar doğuracak bir hale gelmiştir. Dünya'nın en güçlü devleti olarak gösterilen ABD, kendi topraklarında büyük bir saldırıya uğramıştır. Üstelik bu saldırıyı düzenleyen büyük bir ordu veya bir ülke değil, düşük bir maliyetle ve az sayıda kişi ile bunu başaran terörist bir grup olmuştur. Böyle bir durum da terörün kendi içerisinde başarılı olabileceğini göstermekte ve teröristlere motivasyon sağlamakta, dolayısıyla da yeni terör eylemlerini teşvik etmektedir.

Tezde tartışılan esas sorunsal, ABD'nin küresel terörle mücadele politikalarının, küresel terörü önlemede başarısız kaldığı ve bu sorunun çözümünde uluslararası işbirliğinin daha olumlu sonuçlar ortaya koyabileceğidir. Bu maksatla öncelikle ABD'nin küresel terör sorunu karşısında nasıl bir politika izlediği ve bu politikasının ne gibi sonuçlar doğurduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

ABD'nin küresel terörizmle mücadele politikaları, 11 Eylül öncesi ve sonrası olarak iki dönem içerisinde ele alınmıştır. 11 Eylül öncesi dönem incelendiğinde ABD'nin terörizmden çok fazla etkilenen bir ülke olmadığı ancak özellikle 1980'li yıllardan sonra, ABD'nin kendi topraklarında veya dışarıdaki ABD hedeflerine yönelik terör eylemlerinin sayısında bir artış olduğu gözlenmektedir.

Bu saldırılar ABD'nin 11 Eylül'den önce de doğrudan veya dolaylı olarak terörün hedefi olduğunu gösterse de hiçbir terörist eylem 11 Eylül kadar, ülke içerisinde ve ABD'nin politikalarında etki meydana getirememiştir. ABD kendisini terörün hedefindeki bir ülke

olduğu gerçeğiyle en çok 11 Eylül'de karşılaşmıştır. Bu bağlamda ABD'nin terörle mücadele politikaları daha çok 11 Eylül sonrası dönem içerisinde gelişmiştir.

ABD'nin 11 Eylül terör saldırılarına sonrası uyguladığı terörle mücadele stratejisi temel olarak üç dönem içerisinde incelenebilir. Birinci dönem, 2001-2006 yılları arasında kapsayan, George W. Bush'un birinci dönemindeki zaman diliminde ortaya koyduğu "teröre karşı savaş" konsepti üzerinden şekillenen bir politikanın izlendiği dönem, ikinci dönem, Irak işgalinin ilerleyen yıllarında ABD'nin hatalarını fark etmeye başladığı ve daha fazla ortaklık arayışına girdiği dönem, üçüncü dönem ise Başkan Obama ile başlayan ve terörle mücadelede strateji değişikliğine gidildiği, uluslararası işbirliğine daha çok önem gösterildiği bir dönem olarak sıralanabilir.

ABD'nin saldırıların hemen sonrasında ortaya koyduğu politikalarda, saldırıların şokuyla, hızlı ve duygusal tepkiler ortaya koyduğu söylenebilir. Bu dönemde ABD, "teröre karşı savaş" stratejisi izlemiş, diğer devletleri "ya bizimlesiniz ya da teröristlerle" söylemiyle keskin çizgilerle ayırmış, girişeceği savaşın meşru müdafaa kapsamında ele alınması gerektiğini ileri sürmüş ve terörü daha çok askeri önlemlerle ortadan kaldırmaya çalışmıştır.

Bu dönem içerisinde ABD politikalarında, hükümetin içerisinde yer alan ve kendilerini yeni muhafazakarlar olarak adlandıran grubun etkisi ön plana çıkmaktadır. Bu dönemde yeni muhafazakarların yer aldığı düşünce kuruluşları tarafından yayınlanan raporlarda ve Ulusal Güvenlik Stratejileri'nde hem ABD'nin hem de dünyanın geleceği adına, ABD'nin küresel liderliğinin sağlanması gerektiği ortaya konulmakta, bunun için gerekirse sert tedbirlerin uygulanması gerektiği düşüncesi öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda ABD, önleyici savaş doktrinini uygulamaya koymuş, bu doktrinle birlikte kendi söylemlerinde Afganistan ve Irak müdahalelerini meşrulaştırmaya çalışmıştır.

2006 yılında Bush'un ikinci kez göreve gelmesiyle, ABD bazı politika değişikliklerine gitmeye başlamıştır. Afganistan ve Irak müdahalelerinin istenen sonucu tam olarak sağlayamamış olması, terörle mücadelenin sadece teröristle mücadele ile sağlanamayacağı, diplomasinin de aktif bir şekilde kullanılması gerektiği düşüncesinin ağır basmasına sebep olmuştur. Bu dönemde uluslararası işbirliği gündeme gelmiş, ABD karşılaştığı zorlukları paylaşarak azaltma stratejisi izlemeye başlamıştır.

Obama'nın başkanlığa geçmesinden sonra başlayan dönemde küresel terörle mücadeleye daha farklı bir yaklaşım getirilmiş, uluslararası işbirliği ve diyalog ön plana

çıkarılmıştır. ABD, Orta Doğu coğrafyasında ve Orta Doğu halkına karşı yitirilen güvenini ve etkinliğini geri kazanmak için yeni politikalar izlemeye başlamıştır.

Küresel terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin önemi ve gerekliliği, işbirliği mekanizmaları işletilmeden ortaya konan mücadele politikalarının başarısızlığı ile daha fazla ortaya çıkmıştır. Küresel terörle mücadelede uluslararası örgütlerin politikaları incelenmiş, özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası gündemlerine terörizmin girişi ve sorunun çözümünde ortaya koyabilecekleri katkılar ele alınmıştır.

Terörizmin önlenmesinde uygulanması gereken en önemli mücadele yöntemlerinden biri de terörizmin finansmanının önüne geçmektir. Terörist eylemler düzenlemek, terör örgütüne terörist kazandırmak, mevcut teröristleri eğitmek ve ihtiyaçlarını gidermek ancak maddi bir gelir ile sağlanabilir. Dolayısıyla terör örgütlerine giden para akışını kesmek, bu örgütlerin zamanla zayıflamasına ve etkisini yitirmesine sebep olacaktır. Terörizmin finansmanı ile mücadele konusu ancak uluslararası bir işbirliği sağlanarak uygulanabilir. Aksi taktirde bir ülkenin uygulayacağı mali tedbirler, terör örgütünün finansmanını tek başına engelleyemeyecek, sadece parasal faaliyetlerin tedbir uygulayan ülkeden başka bir ülkeye kaymasına neden olacaktır. Dolayısıyla ancak uluslararası işbirliği ile terörizmin finansmanı ile sağlıklı bir mücadele yürütülebilecektir.

Terörizmle mücadelede birinci öncelik mücadelenin meşru ve yasal bir zeminde yürütülmesidir. Bu devlet ile terör örgütünü birbirinden ayıran terörle mücadelede olmazsa olmaz bir önkoşuldur. Sadece askeri önlemlerle, uluslararası hukuka uymayan mücadele ve müdahalelerin nasıl başarısız olduğunun örnekleri mevcuttur. Terörizmle mücadelenin meşru ve yasal olmasını sağlamanın en sağlıklı yolu da mücadeleyi uluslararası bir konsensüs ve işbirliği içerisinde yürütülmesidir.

Küresel argümanlar kullanan, küresel eylemler yapan ve yaptığı eylemlerin küresel etkilere yol açtığı bir terör örgütü ile mücadele de küresel bazda ele alınmalıdır. Elinde her türlü askeri imkanın bulunduğu ABD'nin dahi tek başına küresel terörle mücadele edemeyeceğini anlaması, küresel terörle mücadelede işbirliğinin ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymaya yetmektedir.

Günümüzde küresel terör örgütleri birden çok devlet içerisinde yapılanmakta ve ağ yapısı ile dünyanın bir çok yerine yayılmaktadır. Tek bir merkezde bulunmayan, dolayısıyla tek bir ülke tarafından takip edilebilmesinin mümkün olmadığı terör örgütleri ile mücadele,

teröristlerin bir şekilde irtibatlı olduğu diğer ülkelerin de katılımıyla gerçekleştirilebilecektir. Ancak bu noktada bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Terörizmin yoğun bir şekilde siyasi içerik barındırması ve bütün devletlerce tanınan ortak bir tanımının yapılamaması bu sorunların başında gelmektedir. Ayrıca terör örgütlerinin devletler tarafından bir dış politika aracı olarak kullanılmaları ve desteklenmeleri de uluslararası işbirliği mekanizmalarının çalıştırılmasını engellemektedir.

Uluslararası işbirliğinin sağlanmasında ortaya çıkan bu sorunların çözümü de yine uluslararası işbirliği ile olacaktır. Bugün geline nokta, küresel terörle mücadelede işbirliği ve koordinasyonun önemi ve gerekliliğinin kabul edilmesi dahi, terörle mücadelede önemli bir noktaya gelindiğinin işaretidir. Gelecekte sorunun çözümü için atılacak olan adımlar bu işbirliğinin sağlanabildiği ölçüde başarılı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akagündüz, O., "NATO ve ABD'nin Afganistan Stratejisi, Yeni Stratejinin Türkiye İle İlişkileri", Stratejik Araştırmalar Dergisi, Vol.1, No.4, (2009), 138-154
- Altunışık, M., "Ortadoğu ve ABD: Yeni Bir Döneme Girilirken", Ortadoğu Etütleri , Vol.1, No.1, (Temmuz 2009), 69-81
- Altuntaş, E. O., Terörizme Karşı Savaş Stratejisi, İmge Yay., Ankara, 2009
- Arı, T., Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika. MKM, 2008
- Arıboğan, D. Ü., Terör, Korku Hali. Profil Yay., 2007
- Aydınalp, H., "Küreselleşme Sürecinde Dini Terör: Bazı Öneriler", 1. Uluslararası Davraz Kongresi, S.D.Ü., Isparta, (2009), 2525-2533
- Aykın, H., Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu. T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara, 2010
- Baharçiçek, A., "Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi", Vol.10, No.1, (2000), 11-27
- Bal, İhsan, Terörizm:Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, USAK, Ankara, 2006(a)
- Bal, İhsan, Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplo Teorileri. USAK, Ankara 2006(b)
- Bal, İhsan, "Terör Nedir? Neden Terörist Olunur?", Terörizm:Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, der. Bal, İ., 7-25, USAK, Ankara, 2006
- Bal, İdris, "Terrorism, Liberal State and International Co-operation", Polis Bilimleri Dergisi, Vol.4, No.1-2, (2002), 47-64.
- Bal, M. A., Savaş Stratejilerinde Terör, IQ, İstanbul, 2008
- Barzegar, K., "Iran, the Middle East, and International Security". (Çev. Uçtu, Ş.), Ortadoğu Analiz , Vol.2, No.21, (2010), 83-92
- Başeren, S., "Kavramsal Özellikleri ile Terörizm", Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu, Genelkurmay Basımevi, Ankara, (2006), 7-18
- Bensahel, N., "A Coalition of Coalitions: International Cooperation Against Terrorism" Studies in Conflict & Terrorism, No.29, (2006), 35-49

- Bergesen, A., & Lizardo, O., "International Terrorism and the World-System", *Sociological Theory*, Vol.22, No.1, (2004), 38-52
- Bird, G., Blomberg, B., & Hess, G. D., "International Terrorism: Causes, Consequences and Cures", *The World Economy*, Vol.31, No.2 (2008), 255-274
- Bozkurt, E., "NATO'nun Geleceği", *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Vol.3, No.9, (2007), 185-187
- Bozkurt, E., & Kanat, S., "Bush Dönemi Ulusal Güvenlik Stratejisi'nin Obama Döneminde Sürdürülebilirliği", *Uluslar arası Davraz Kongresi Bildiriler*, S.D.Ü., Isparta, (2009), 2717-30
- Brown, C., "The New Terrorism Debate", *Turkish Journal of International Relations*, Vol.6, No.3, (2007), 28-43
- Caşın, M. H., *Uluslararası Terörizm*, Nobel, 2008
- Caşın, M. H., "Uluslararası Hukuk Açısından Terör ve Organize Suçlar", 21. Yüzyılda Türk Dış Politikası, der. Bal, İdris, AGAM, Ankara, 2006
- Chossudovsky, M., *Amerika'nın Terörizme Karşı Savaşı*, İmge, Ankara, 2010
- Cirhinlioğlu, Z., *Terör ve Toplum*, Gündoğan Yayınları, 2004
- Crenshaw, M., "'New' versus 'Old' Terrorism", *Palestine-Israel Journal of Politics, Economics & Culture*, Vol.10, No.1, (2003), 48-53
- Çaycı, S., "Terörizm, Aşırı Akımlar ve Hukuk", *Stratejik Analiz*, (Nisan, 2007), 59-66.
- Dedeoğlu, B., "ABD Yeni Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Açıklandı: ABD Dostlarını yardıma Çağırıyor", *Zaman*, (28 Mart 2006)
- Dedeoğlu, B., "ABD Yeni Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Açıklandı: Şiddet Sürdürülebilir Bir Strateji Değil", *Zaman*, (27 Mart 2006)
- Dieckhoff, A., "Orta Doğu Daha Durulmaz", *ABD Saldırganlığı: Irak ve Ötesi*, Sarı, C., 131-133, Ütopya, Ankara, 2004
- Duyvesteyn, I., "How New Is the New Terrorism?", *Studies in Conflict & Terrorism*, No.27, (2004), 439-54
- Field, A., "The New Terrorism: Revolution or Evolution?", *Political Studies Review*, Vol 7, (2009)
- Hayes, B., "Europol'ün Geleceği", (Çev., Akgüç, B.), *Polis Bilimleri Dergisi*, Vol. 8, No.3-4., (2006), 131-42

- Hoffman, B., "Change and Continuity in Terrorism", *Studies in Conflict & Terrorism*, No.24, (2001), 417-28
- Kaya, İ., *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, USAK, Ankara, 2005
- Kaya, S., "Interpol, Europol Ve Uluslararası Terörizm", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, (2005), 31-49
- Kayacı, A., "Uluslar Arası Terörizm ve 11 Eylül 2001'de ABD'ye Yapılan Terörist Saldırıları Sonrası Yaşanan Gelişmeler", *Çağın Polisi Dergisi*, No.6, (2009)
- Kedikli, U., "Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Politikaları ve Hukuki Boyutu", *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Vol.2, No.7, (2006), 54-79
- Kissinger, H. A., "Saddam Hüseyin Devrilmeli", *ABD Saldırganlığı: Irak ve Ötesi*, der.Sarı, C., 116-121, *Ütopya*, Ankara, 2004
- Klein, N., "Özelleştirme Operasyonu". *ABD Saldırganlığı: Irak ve Ötesi*, der.Sarı, C., 80-82, *Ütopya*, Ankara, 2004
- Kollektif, *2010 Dünya Hak İhlalleri Raporu*, Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi (UHİM), İstanbul, 2011
- Kollektif, *ABD'nin Irak'tan Çekilme Süreci Ve Bölge Dinamikleri Açısından Değerlendirilmesi*, Bahçeşehir Üniversitesi, Uluslararası Güvenlik Ve Stratejik Araştırmalar Merkezi, İstanbul, 2009
- Kongar, E., "Küresel Terörün Kaynakları Ve AKP", *Cumhuriyet Gazetesi*, 13 Eylül 2004
- Köktaş, A., "Avrupa Birliğinde Polis Ve Yargısal İşbirliği Alanında Ortaya Çıkan Gelişmeler", *Polis Bilimleri Dergisi*, Vol.2, No.5-6, (2000)
- Köstem, S., "Orta Asya ve Kafkaslarda Militan İslam: El-Kaide Etkisi", *Ortadoğu Etütleri*, Vol.2, No.3, (2010)
- Laqueur, W., "New Rules For An Old Game", *Foreign Affairs*, No.5, (1996)
- Morgan, M. J., "The Origins of the New Terrorism", *Parameters US Army War College*, Vol.34, No.1, 29-43, 2004
- Murphy, J. F., Levitt, G., H. Pyle, C., Dinstein, Y., & Rubin, A. P., "International Cooperation in the Prevention and Suppression of Terrorism", *American Society of International Law*, No.80, (1986), 386-408

- Napoleoni, L., "Mali Alanda İş Birliği", Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu - 2, Genel Kurmay Başkanlığı, Ankara, (2008), 137-46
- Netanyahu, B., "ABD Gerekirse Saddam'ı Tek Başına Vurmalı", ABD Saldırıcılığı: Irak ve Ötesi, der.Sarı, C., 129-130, Ütopya, Ankara, 2004
- Neumann, P. R., "Old and New Terrorism", Social Europe Journal, Vol.4, No.3, (2009)
- Ovalı, Ş., "AB'nin Terörizmle Mücadele Politikasındaki Dönüşüm: 11 Eylül Ve Madrid Saldırılarının Etkileri", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Vo.5, No.3, (2006) 77-102
- Özcan, M., & Yardımcı, S., "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", Terörizm:Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, der. BAL, İhsan, 197-257, USAK, Ankara, 2006
- Özeren, S., & Cinoğlu, H., "Terörizm ve Amerika Birleşik Devletleri: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası Terörle Mücadele Politikalılarının Değerlendirilmesi", Terörizm:Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, der. BAL, İhsan, 159-197, USAK, Ankara, 2006
- Özeren, S., Cinoğlu, H., & Sever, M., "ABD'nin Afganistan ve Irak'ta Terörle Mücadele Politikası", UTSAM, Rapor No:14, (2010)
- Özkan, E., & Kotan, Ö. F., "Ebu Gureyb Hapishanesi: Terörle Mücadelede Yanlış Strateji", Terörizm:Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, der. BAL, İhsan, 49-79, USAK, Ankara, 2006
- Post, J. M., "The New Face of Terrorism: Socio-Cultural Foundations of Contemporary Terrorism", Behavioral Sciences and the Law Behav.Sci.Law, No.23, (2005), 451-465
- Reçber, S., "Irak'a Yönelik Askeri Müdahalenin Uluslararası Hukuk Açısından Geçerliliği", Uluslararası Hukuk ve Politika, Vol.4, No.13, (2007), 59-82
- Renner, M., "Büyük Güçlerin Petrolle Dansı", ABD Saldırıcılığı: Irak ve Ötesi, der.Sarı, C., 83-85, Ütopya, Ankara, 2004
- Ruby, C. L., "The Definition of Terrorism", Analyses of Social Issues and Public Policy, No.11, (2002)
- Saraçlı, M., "Uluslararası Hukukta Terörizm", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Vol.11, No.1-2, (2007)
- Scowen, P., Haydut Millet: Dünya'nın Bilmediği Amerika, Truva, 2004

- Stevens, M. J., "What Is Terrorism and Can Psychology Do Anything to Prevent It?", Behavioral Sciences and the Law Behav. Sci. Law, No.23, (2005), 507-526.
- Şahin, A., Afganistan Raporu Ve Çözüm Stratejisi, GASAM, 2010
- Taşdemir, F., Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi, USAK, Ankara, 2006
- Tezcan, E., Avrupa Birliği Kurumlar Hukuku, USAK, Ankara, 2005
- Ütük, Ö., "Terörizmin Finansmanı ile Uluslar Arası Mücadele", Bütçe Dünyası , Vol.3, No.32, (2009), 43-55
- Yaman, D., "Nato'nun Yeni Görevi: 'Terörizmle Mücadele' ve Bu Eksende Atılan Adımlar", Uluslararası Hukuk ve Politika, Vol.2, No.7, (2006), 41-53
- Yılmaz, S., 21. Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat, Alfa Yay., Ankara, 2006
- Zafer, H., Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, Beta Yayın., İstanbul, 1999

İNTERNET KAYNAKLARI

- Allin, D. H. (2002). Müdahale Tartışması. NATO Dergisi:
<http://www.nato.int/docu/review/2002/issue4/turkish/art1.html> Er. Tar. 27 Şubat 2011
- Birleşmiş Milletler'in 60 Yılda 60 Başarısı, BM, 2005,
http://www.un.org.tr/2007_july/un60.pdf Er. Tar. 18 Mart 2011
- Uluslararası Hukuk, BM, <http://www.unicankara.org.tr/today/6.html> Er. Tar. 18 Mart 2011
- Conclusions, E. C., Conclusions and plan of action of the Extraordinary European Council meeting, European Union, (21 Eylül 2001) http://www.europa-eu-un.org/articles/en/article_153_en.htm Er. Tar. 18 Mart 2011
- European Council, A Secure Europe in a Better World, European Security Strategy. European Council, 12 Aralık 2003,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> Er. Tar. 21 Mart 2011
- Gorka, S. L. (2006). "Madde Nasıl İşletildi", NATO Dergisi,
<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue2/turkish/art1.html> Er. Tar. 27 Şubat 2011
- Mora-Figueroa, D., NATO'nun Terörizme Mukabelesi, NATO Dergisi, 2005,
<http://www.nato.int/docu/review/2005/issue3/turkish/art1.html> Er. Tar. 27 Şubat 2011

Nalbant, M., & Özer, T., Din-Terörizm Paradoksunda, Terör Örgütlerince İstismar Edilen Kavramların Analizi, 2004, http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm10_makale6.htm Er. Tar. 20 Aralık 2010

Özcan, M., Avrupa Birliğinin Küresel Terörle Mücadelesi, USAK, 10 Nisan 2006, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=412> Er. Tar. 20 Şubat 2011

Özcan, M., & Yılmaz, F., AB'nin "Amerikanlaşan" Terörle Mücadelesi, USAK, 28 Ekim 2008, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=674> Er. Tar. 20 Şubat 2011

Öztürk, T. E., "ABD'nin "Yumuşak Güç" Kullanımı: Barack Obama İmajı Üzerinden Amerikan Dış Politikasının Yeniden İnşası", <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/abdninyumusaguckullanimi.pdf> Er. Tar. 28 Nisan 2011

Steinhausler, F., "NATO Ülkelerine Yöneltilen Terör Tehdidi", NATO Dergisi, <http://www.nato.int/docu/review/2007/issue1/turkish/art4.html> Er. Tar. 27 Şubat 2011

Turan, A. P., Avrupa Birliği'nin Güvenlik Politikası, BİLGESAM Stratejik Araştırmalar Merkezi, 25 Eylül 2009, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=461:avrupa-birliinin-guvenlik-politikas&catid=122:analizler-guvenlik&Itemid=147 Er. Tar. 20 Şubat 2011

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI : Mehmet Fatih BAŞTUĞ

Doğum Tarihi ve Yeri : 24.11.1984 / MANİSA

Medeni Durumu : Evli

EğitimDurumu

Mezun Olduğu Lise : Manisa Ö. Şehzade Mehmet Anadolu Lisesi

Lisans Diploması : Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi

Yabancı Dil / Diller : İngilizce / Fransızca

BilimselFaaliyetler

İşDeneyimi

Stajlar : İstanbul Emniyet Müdürlüğü

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Emniyet Genel Müdürlüğü

Adres : Pınarbaşı Mah. 12. Cad. 6/6 Konyaaltı / ANTALYA

E-Mail : fatihbastug@gmail.com